

**ALGEMENE TOELICHTING
BO 2018**

Inhoudstafel

1. INLEIDING EN NETTO-BELEIDSRUIMTE	6
1.1. De Vlaamse begroting blijft ook in 2018 structureel gezond	6
1.1.1 Een begroting structureel in evenwicht	6
1.2. Opzet tabel netto-beleidsruimte	9
1.2.1 Evoluties bij ongewijzigd beleid	11
1.2.2 Maatregelen en Nieuwe initiatieven	13
1.2.3 Detailtabel netto-beleidsruimte	14
2. DE ECONOMISCHE OMGEVING	20
2.1. BBP groei	20
2.1.1 Groeiverwachtingen België en Vlaanderen	20
2.1.2 Risico's voor de Vlaamse en Belgische groei	21
2.2. Inflatie.....	21
3. DE MIDDELENBEGROTING	23
3.1. Totale middelen	23
3.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB	25
3.2.1 Parameters	25
3.2.2 Resultaten	27
3.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid	36
3.4. Gewestelijke belastingen	39
3.5. Toegewezen ontvangsten	43
3.6. Andere ontvangsten	43
3.7. Lotto-middelen	43
3.8. Te consolideren instellingen	44
4. DE UITGAVENBEGROTING.....	47
4.1 Inleiding.....	47
4.2 De beleids- en betaalkredieten	47
4.2.1 Beleidskredieten	47
4.2.2 Betaalkredieten	49
4.2.3 De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten	51
4.3 De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen	52
4.4 Prestatiebegroting	53
4.5 Bespreking per beleidsdomein.....	55
4.5.1 Financiën en Begroting	55
4.5.2 Internationaal Vlaanderen.....	56
4.5.3 Economie, Wetenschap en Innovatie	57
4.5.4 Onderwijs en Vorming	57
4.5.5 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	59
4.5.6 Cultuur, Jeugd, Sport en Media.....	61
4.5.7 Werk en Sociale Economie	62
4.5.8 Landbouw en Visserij	63
4.5.9 Mobiliteit en Openbare Werken	63
4.5.10 Kanselarij en Bestuur	65
4.5.11 Omgeving	66
4.5.12 Hogere Entiteiten.....	68
5. ESR-CORRECTIES	69
6. HET VORDERINGENSALDO	71
6.1. Vorderingensaldo	71
6.2. ESR-ontvangsten	72
6.3. ESR-uitgaven.....	73
6.4. Onderbenutting.....	74
6.5. ESR-correcties	74
6.6. Tabel Vorderingensaldo.....	75
7. EUROPEES KADER EN NORMERING	77
7.1. Situering	77
7.2. Stabiliteitsprogramma.....	77
7.3. Landenspecifieke aanbevelingen en rapport onder artikel 126(3).....	78

7.4.	Ontwerpbegrotingsplan	80
7.5.	Begrotingsnormering	81
8.	HET FINANCIËEL BEHEER.....	82
8.1	De geconsolideerde schuld: inleiding.....	82
8.2	Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2018	82
8.2.1.	Het begrotingssaldo in ESR-termen	82
8.2.2.	Kredietverleningen en participaties in 2018.....	82
8.2.3.	ESR-9 van de niet-CFO-leden	83
8.2.4.	Samenvatting.....	83
8.3	Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften in 2018 van de Vlaamse ministeries	84
8.4	Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2016, 2017 en 2018 per entiteit	87
8.5	Schulden en vermarktbaar activa	90
8.6	Rentevooruitzichten en de sensitiviteit van de rente	94
8.6.1.	Evolutie en vooruitzichten korte – en langetermijnrente	94
8.6.2.	Sensitiviteitsanalyse van de rente	95
9.	BIJLAGEN.....	96
9.1.	Prestatiegerichte begroting	96
9.1.1.	Inleiding en opzet van een prestatiebegroting	96
9.1.2.	Naar een prestatiebegroting	97
9.1.3.	Invoering inhoudelijk structurelement.....	98
9.1.4.	Wat verandert er bij begrotingsopmaak 2018?	100
9.1.5.	Verdere stappen	100

Lijst met Tabellen

Tabel 1-1: Samenvattende tabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)	10
Tabel 1-2: Samenvattende tabel ongewijzigd beleid (in duizend euro)	11
Tabel 1-3: Samenvattende tabel maatregelen en nieuwe initiatieven (in duizend euro) ..	13
Tabel 1-4: Detailtabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)	14
Tabel 2-1: in de begroting gehanteerde inflatie- en groeiprognoses	20
Tabel 2-2: groeiverwachtingen 2017-2018	20
Tabel 3-1: Grote rubrieken van de ESR ontvangsten (in duizend euro)	23
Tabel 3-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen (in miljoen euro)	25
Tabel 3-3: Volledig parameteroverzicht	26
Tabel 3-4: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)	28
Tabel 3-5: Bruto opcentiemen volgens getransactionaliseerde kas (in duizend euro)	31
Tabel 3-6: Netto opcentiemen volgens (getransactionaliseerde) kas (in duizend euro) ..	32
Tabel 3-7: Herrekening 2018 (in duizend euro)	36
Tabel 3-8: Sensitiviteit (in duizend euro)	36
Tabel 3-9: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)	38
Tabel 3-10: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	42
Tabel 3-11: Te consolideren instellingen (in duizend euro)	44
Tabel 4-1: Geconsolideerde beleids- en betaalkredieten (duizend euro)	47
Tabel 4-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)	48
Tabel 4-3: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	49
Tabel 4-4: Saldi-berekening – Totaal beleidskredieten (in duizend euro)	49
Tabel 4-5: Saldi-berekening – Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)	50
Tabel 4-6: Saldi-berekening – Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	50
Tabel 4-7: Saldi-berekening – Totaal betaalkredieten (in duizend euro)	50
Tabel 4-8: Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	52
Tabel 4-9: Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	52
Tabel 5-1: overzicht ESR-correcties (in duizend euro)	69
Tabel 6-1: Samenvattende tabel vorderingensaldo (duizend euro)	71
Tabel 6-2: Van ontvangstenkredieten naar ESR ontvangsten (duizend euro)	72
Tabel 6-3: Van uitgavenkredieten naar geconsolideerde uitgaven (duizend euro)	73
Tabel 6-4: wijziging rentecurve met 1% (duizend euro) Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Tabel 7-5: vorderingensaldo	75
Tabel 8-1: Geraamde evolutie van de geconsolideerde schuld in 2018 (in duizend euro)	84
Tabel 8-2: Financieringsbehoefte ministerie BA 2017 en BO 2018 zonder directe financieringen (in duizend euro)	85
Tabel 8-3: Netto schuldtoename in 2018 van VMSW, VWF en School Invest (in duizend euro)	85
Tabel 8-4: Financieringsbehoefte ministerie BA 2017 en BO 2018 (in duizend euro)	86
Tabel 8-5: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro)	87
Tabel 8-6: Evolutie van de gewaarborgde schuld (in miljoen euro)	89
Tabel 8-7: Participaties in kapitaal van particuliere en overheidsbedrijven	90
Tabel 8-9 Overzicht netto-actief positie eind 2016	93
Figuur 8-1: Overzicht van de KT (Euribor) en LT rentes (OLO) (in %)	94
Tabel 8-11: wijziging rentecurve met 100 basispunten	95

Lijst met Figuren

Figuur 2-1: Prijsevoluties België	21
Figuur 3-1: Grote rubrieken van de ESR ontvangsten, BO 2018.....	24
Figuur 3-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen tussen REA 2014 en BO 2018	24
Figuur 4-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro).....	51
Figuur 4-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2018 (in duizend euro) ..	53
Figuur 8-1: Overzicht van de KT (Euribor) en LT rentes (OLO) (in %)	94

1. INLEIDING EN NETTO-BELEIDSRUIMTE

1.1. De Vlaamse begroting blijft ook in 2018 structureel gezond

De begroting is voor vele burgers één groot cijferlabyrint. Het is een droge, boekhoudkundige en moeilijk te doorgronden opsomming van de te verwachten inkomsten en de uitgaven van de overheid, een ondoordringbaar woud van abstracte getallen, gesteund op hypothesen en onzekere inschattingen.

Hoewel complex is de begroting evenwel vooral een voorafspiegeling van de beleidsintenties van de overheid in het komende jaar. Het is een bloemlezing van de bewuste keuzes die Vlaanderen maakt voor haar burgers en bedrijven. De begroting registreert dus haarfijn de wissels op de toekomst.

Ook uit deze begroting spreekt de intentie van de Vlaamse regering om in te zetten op een structureel sterke economie en een gezonde welvaartsstaat. In 2018 legt de Vlaamse regering immers voor de tweede keer op rij in deze regeerperiode een sluitende begroting voor. Tijdens de beginjaren van de legislatuur werden grote inspanningen geleverd om de publieke financiën terug op orde te brengen. Met resultaat: sinds 2017 is de begroting weer structureel gezond.

2018 is een bijzonder begrotingsjaar omdat de afrekening van de middelen uit de bijzondere financieringswet voorzien is, wat tot een door de Hoge Raad voor Financiën toegestaan nominaal tekort van ruim 1 miljard euro leidt.

Daarnaast opteert de Vlaamse regering er zoals reeds langer bekend voor om bij het aftoetsen van de evenwichtsdoelstelling geen rekening te houden met de bouwuitgaven voor Oosterweel en de historische kost van de ziekenhuisinfrastructuur.

Ook van het negatieve begrotingseffect van de schuldovername van gemeenten in het kader van de vrijwillige fusies wordt abstractie gemaakt bij het aftoetsen van het structureel begrotingsevenwicht, gelet op het feit dat dit negatieve effect tot een gelijk positief begrotingseffect bij de gemeenten leidt.

Vertrekkende van de structurele evenwichtsdoelstelling is er in 2018 opnieuw ruimte voor investeringen die de toekomst van de burgers en de bedrijven veiligstellen. Deze beleidsruimte is significant uitgebreid door de betere vooruitzichten inzake de economische groei. Tijd dus voor extra investeringen in welzijn, onderzoek en ontwikkeling, mobiliteit, openbare werken en onderwijs. En het momentum voor een reeks fiscale hervormingen waarmee Vlaanderen verder vorm geeft aan haar fiscale autonomie.

1.1.1 Een begroting structureel in evenwicht

Ook in 2018 wordt een structureel evenwicht voorzien op de begroting. In tegenstelling tot 2017 is het in 2018 niet meer nodig om daarvoor extra inspanningen langs de uitgavenzijde te doen. De betere budgettaire vooruitzichten houden verband met de economische heropleving, die via de banencreatie en de inkomensgroei die hiermee samenhangt, ook de staatsfinanciën substantieel verbetert. De economische groei en het herstel in het consumentenvertrouwen zorgen tevens voor een aangehouden hoog niveau aan inkomsten uit gewestbelastingen die gerelateerd zijn aan de woningmarkt.

Het begrotingsevenwicht wordt vaak ten onrechte afgeschilderd als een fetisj zonder betekenis. Daarbij wordt evenwel uit het oog verloren dat door het structureel evenwicht aan te houden schuldopbouw wordt vermeden. Hierdoor legt Vlaanderen geen fiscale hypotheek op de toekomst van de burgers en hun kinderen maar blijft ze streven naar het beheer van de staatsfinanciën als een goede huisvader.

Hoewel structureel gezond, vertoont de begroting 2018 een nominaal tekort van ruim 1,2 miljard euro. Dit nominaal tekort is grotendeels te wijten aan de negatieve afrekening met betrekking tot de middelen uit de Bijzondere Financieringswet, ter waarde van 1 miljard euro. Deze uitgaven bezwaren de begroting in realiteit niet. Het betreft een technische correctie voor het teveel aan middelen dat de laatste 3 jaar vanuit de federale overheid werd doorgestort. Ook op het niveau van de Belgische overheid is deze operatie, cfr. de instructies van de Hoge Raad voor Financiën, neutraal.

De negatieve afrekening is het gevolg van het feit dat de bevoegdheden die sinds 2015 zijn overgekomen uiteindelijk een minder groot aandeel in de personenbelasting, m.n. de autonomiefactor, behoeven dan ten tijde van het Vlinderakkoord ingeschat. Naast de negatieve bijstelling van de autonomiefactor vanaf 2018 volgt er dus ook nog een negatieve afrekening met betrekking tot de voorbije 3 begrotingsjaren.

Naast de negatieve afrekening van de Bijzondere Financieringswet worden er in 2018 ook voor 76,4 miljoen euro aan bouwuitgaven voor Oosterweel in de begroting voorzien. Komende jaren evolueert dit bedrag verder naar ca. 600 miljoen euro/ jaar.

Gelet op het achterliggende terugverdienmodel, het strategisch belang van deze investering en het feit dat het een exceptioneel grote en eenmalige uitgave voor de Vlaamse overheid betreft, die niet-inpasbaar is zonder komende jaren andere noodzakelijke investeringen in het gedrang te brengen, heeft de Vlaamse regering beslist deze uitgaven buiten de begrotingsdoelstelling te houden.

Hierbij kan ook opgemerkt worden dat de voorbije maanden er zowel op Europees als op nationaal vlak steeds meer draagvlak voor het stimuleren van groeibevorderende investeringen ontstaat. De Oosterweelverbinding is hiervan bij uitstek een exponent.

De Vlaamse regering wordt verder ook geconfronteerd met de specifieke problematiek van de oude federale regelgeving inzake investeringssubsidies voor ziekenhuisinfrastructuur. Net als vorig jaar wordt veiligheidshalve voor 40 miljoen euro aan ziekenhuisinvesteringen in de begroting gereserveerd. Het betreft hier ziekenhuizen die reeds voor de bevoegdheidsoverdracht werden gebouwd en waarvan de uitgaven in principe reeds door de federale overheid hadden moeten gedragen geweest zijn.

Tot slot is er ook nog een negatief begrotingseffect van de schuldovername van gemeenten. Volgens de huidige ramingen zou er voor 96,7 miljoen euro aan schuld van de gemeenten worden overgenomen in het kader van de vrijwillige fusies. Gelijkaardig aan de negatieve afrekening van de Bijzondere Financieringswet, kan er ook hiervoor abstractie worden gemaakt van de negatieve begrotingsimpact bij het aftoetsen van het structureel begrotingsevenwicht en dit gelet op het feit dat dit negatieve effect tot een gelijk positief begrotingseffect bij de gemeenten leidt.

1.1.2. Investeren, investeren en nog eens investeren

Via voorliggende begroting 2018, geeft de Vlaamse regering kansen aan de economie en wordt ook de welvaartsstaat verder ondersteund.

Meer concreet wordt er voor 373,8 miljoen euro aan nieuwe beleidsruimte gecreëerd, waarvan een ruim deel voor het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Deze middelen zullen aangewend worden om de in het Regeerakkoord aangegeven engagementen verder vorm te geven. Samen met de voorziene impulsen in vorige begrotingsjaren is er dan ook reeds 1,175 miljard euro van de bij het begin van de regeerperiode voorziene 1,5 miljard aan nieuw beleid opgestart. Binnen dit totale bedrag van 1,175 miljard euro, wordt er ook voor 610 miljoen euro aan nieuwe investeringen opgestart.

Naast de engagementen in het kader van het regeerakkoord wordt de beschikbare ruimte ook aangewend om de onvoorziene uitgaven ten gevolge de droogte- en vorstrampen in 2017 te vereffenen en cao-onderhandelingen op te starten.

Maar we doen nog meer. Het investeringsbudget voor de nieuwe PPS scholenbouw wordt bijkomend verhoogd van 300 naar 550 miljoen euro. Daarnaast wordt volop verder ingezet op de leningverstrekking in het kader van de sociale woningbouw. In totaal wordt hiervoor 285 miljoen euro aan extra leningen voorzien. Om een coherent Vlaams mobiliteitsbeleid rond combimobiliteit mogelijk te maken trekken we 100 miljoen euro uit om beter te kunnen participeren in de uitbouw van geïntegreerde mobiliteitsknooppunten, zoals randparkings. We investeren bijkomend 75 miljoen euro in beloftevolle vernieuwende industriële ondernemingen. Een overzicht gaat als bijlage (bijlage 1).

Tegelijk met de begrotingsopmaak 2018 heeft de Vlaamse regering beslist om de buffer van 100 miljoen euro die in 2017 werd aangelegd, nu reeds in 2017 vrij te geven en zelfs nog bijkomend uit te breiden met 35 miljoen euro omwille van beter dan verwachte ontvangstenramingen. Al deze middelen worden ingezet voor eenmalige uitgaven en extra impulsen in 2017. Een overzicht gaat als bijlage (bijlage 2).

Tot slot heeft de Vlaamse regering ook een belangrijke beslissing genomen met betrekking tot het energiebeleid. Na de recente vernietiging door het Grondwettelijk Hof van de verhoogde energieheffing diende een structurele oplossing uitgewerkt te worden om de omschakeling naar een meer hernieuwbare en duurzame energiebevoorrading alle kansen te geven. De Vlaamse regering wil daartoe de overschotten op de groenestroom- en warmtekrachtcertificatenmarkt wegwerken en het bereiken van de klimaatdoelstellingen veilig stellen. Om dit beleid te financieren worden de groenestroomquota aangepast en aanvullend wordt een beperkte bijdrage a rato van 5 euro per gezin gevraagd, met uitzondering van de beschermde gebruikers. Het gros van de middelen die met de vernieuwde energieheffing worden opgehaald, zullen worden ingezet voor het opkopen van de overschotten van groenestroomcertificaten. Wel nieuw is dat een klein deel van de middelen van de heffing zal worden voorbehouden voor het verstrekken van investeringssteun met het oog op de bouw van kleine windturbines en het installeren van batterijtechnologie.

1.1.3. De gewestelijke fiscale autonomie verder vorm geven

Vlaanderen heeft een belangrijke autonomie verworven tijdens de opeenvolgende staatshervormingen inzake fiscaliteit. De Vlaamse regering heeft deze legislatuur al belangrijke hervormingen doorgevoerd inzake de verkeersfiscaliteit. Zo is tijdens deze legislatuur werk gemaakt van een vergroening van de verkeersbelastingen en werd de kilometerheffing voor vrachtwagens een feit. Ook zijn diverse maatregelen genomen om burgers aan te zetten te investeren in een energie-efficiënte woningen en werden de schenkingen van onroerende goederen gestimuleerd. Tevens werd de federale tax shift ten volle ondersteund. Vlaanderen heeft haar opcentiemen op de personenbelasting constant gehouden, zodat de positieve effecten van de tax shift op de arbeidsmarkt en de koopkracht integraal werden behouden voor de burgers.

In 2018 en 2019 gaat de Vlaamse regering verder met het vormgeven van haar gewestbelastingen op maat van de Vlaamse regionale specificiteit. Zo is bvb. ook de erfbelasting aan herziening toe. De laatste aanpassingen dateren van de jaren '90 van de vorige eeuw, terwijl de samenleving onophoudelijk geëvolueerd is. De nieuwe federale erfwet, die ingaat op 1 september 2018, biedt een antwoord op de nieuwe sociologische realiteit. Vlaanderen wil deze hervorming alle kansen geven en zal daarom de nodige aanpassingen in de Vlaamse codex fiscaliteit doorvoeren. Tegelijkertijd zal werk gemaakt worden van een meer billijke fiscaliteit. Vooral wat verervingen betreft in de zijlijn (broers en zussen, neven, nichten, ooms, tantes en niet bloedverwanten) zijn de tarieven in internationaal verband erg hoog. De toepassing van de globalisering in zijlijn 2 is vandaag

erg gecontesteerd. Dit mechanisme zorgt ervoor dat erfgenamen zeer snel aan de hoogste tarieven belast worden wat tot onbillijke situaties kan leiden. De Vlaamse regering werkt tegen 1.09.2018 een fiscaliteit op vererven uit, die beter aansluit bij de familiale context van vandaag, zoals bijvoorbeeld via het mogelijk maken van de erfenissprong, en die minder aanleiding geeft tot ontwijking.

Tot slot zal Vlaanderen in 2018 starten met de overname van belasting op de spelen en weddenschappen en de belasting op de kansspelen. Na de onroerende voorheffing, de verkeersbelastingen, de registratierechten en de erfbelasting zal de Vlaamse belastingdienst de inning van deze belastingen voor haar rekening nemen. Hiermee wordt een verdere stap gezet naar het volwaardig uitoefenen van de fiscale autonomie.

1.2. Opzet tabel netto-beleidsruimte

Een grondige analyse van de begrotingsdocumenten laat de lezer in principe toe om na te gaan met welke (budgettaire) uitdagingen de Vlaamse overheid geconfronteerd wordt naar aanleiding van een begrotingsronde en hoe hierop wordt ingespeeld. Door de omvang van deze informatie is dat echter niet eenvoudig. Daarom heeft de Vlaamse Regering de voorbije jaren de traditie opgebouwd om in de algemene toelichting de essentie hiervan samen te vatten in de tabel netto-beleidsruimte.

Opzet van die tabel is in eerste instantie om het onderscheid te maken tussen enerzijds de evoluties ongewijzigd beleid en anderzijds de maatregelen of nieuwe beleidsinitiatieven die de Vlaamse Regering neemt naar aanleiding van een begrotingsronde.

Een belangrijke meerwaarde van die tabel is dan ook om aan te geven welk vorderingensaldo de Vlaamse begroting zou vertonen bij ongewijzigd beleid. Indien dat vorderingensaldo positiever is dan de vooropgestelde begrotingsdoelstelling, dan beschikt de Vlaamse Regering over een netto-beleidsruimte die kan ingevuld worden met nieuwe beleidsinitiatieven of kan de Vlaamse Regering beslissingen nemen die leiden tot minder ontvangsten. Wanneer in het omgekeerde geval het vorderingensaldo leidt tot een vorderingensaldo dat onder de vooropgestelde doelstelling ligt, dient de Vlaamse Regering maatregelen te nemen (schrappen van bepaalde kredieten of voorzien van extra ontvangsten) om de beoogde begrotingsdoelstelling te realiseren. Ook dat wordt in de tabel netto-beleidsruimte apart opgenomen.

Tabel 1-1: Samenvattende tabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)

Evenwichtsbegroting BA 2017 (1)	2.364
Uitgaven buiten begrotingsdoelstelling (2)	73.717
Vorderingensaldo BA2017 (3=1-2)	-71.353
Evolutie ongewijzigd beleid (4)	-739.994
Vorderingensaldo BA2017 bij ongewijzigd beleid (5=3+4)	-811.347
Uitgaven buiten evenwichtsdoelstelling (6)	1.218.083
Netto-beleidsruimte (7=5+6)	406.735
Uitbreiding netto-beleidsruimte met extra ontvangsten (8)	72.661
Invulling netto-beleidsruimte (Nieuw Beleid) (9)	467.461
Evenwichtsdoelstelling BO 2018 (10=7+8-9)	11.935
Vorderingensaldo BO 2018 (11=10-6)	-1.206.147

Tabel 1-1 geeft aan hoe de evenwichtsbegroting van begrotingsopmaak naar begrotingsaanpassing geëvolueerd is. Om van de evenwichtsbegroting bij begrotingsaanpassing 2017 over te stappen naar het vorderingensaldo, dienen zowel de bouwkosten voor de Oosterweelverbinding als de investeringen voor ziekenhuisinfrastructuur van vóór de bevoegdheidsoverdracht maar die op de begroting 2017 zullen wegen, toegevoegd te worden. Die uitgaven werden bij de begrotingsaanpassing geraamd op 73,7 miljoen euro. Het geraamd vorderingentekort bij begrotingsaanpassing 2017 bedroeg dus -71,4 miljoen euro.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2018 raamt de Vlaamse Regering dat het vorderingensaldo verslechtert met 740,0 miljoen euro bij ongewijzigd beleid (lijn 4). Indien er geen maatregelen of nieuwe initiatieven genomen zouden worden, zou dit met zich meebrengen dat er in 2018 een vorderingentekort van 811,3 miljoen euro zou zijn.

Net zoals in 2017 het geval was, worden er een aantal correcties toegepast op het vorderingensaldo om na te gaan of de evenwichtsdoelstelling gerespecteerd wordt. Hierop werd reeds ingegaan in de inleiding. Samengevat gaat het om de negatieve afrekening met betrekking tot de middelen uit de Bijzondere Financieringswet voor 1.005,0 miljoen euro, de bouwuitgaven voor Oosterweel (76,4 miljoen euro), een voorzichtigheidsbuffer voor de ziekenhuisinvesteringen van voor de bevoegdheidsoverdracht (40,0 miljoen euro) en de schuldovername van de gemeenten (96,7 miljoen euro). Gecombineerd gaat het om een correctie van 1.218,1 miljoen euro bij de begrotingsopmaak.

In het kader van de evenwichtsdoelstelling dient het vorderingentekort hiervoor gecorrigeerd te worden, zodat de Vlaamse Regering bij ongewijzigd beleid beschikte over een netto-beleidsruimte van 406,7 miljoen euro.

Door de vernieuwde energieheffing in te voeren, werd de beleidsruimte met 72,7 miljoen euro uitgebreid. Deze beleidsruimte werd voor 467,5 miljoen euro ingevuld met nieuwe uitgaven, waardoor er nog een overschot van 11,9 miljoen euro is ten opzichte van de evenwichtsdoelstelling.

Vertaald naar het vorderingensaldo, leidt dit tot een vorderingentekort van 1,2 miljard euro.

In de volgende delen van dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de verschillende factoren van ongewijzigd beleid. Vervolgens komen de maatregelen en nieuwe initiatieven aan bod. Ten slotte wordt de volledige tabel netto-beleidsruimte opgenomen, waarbij de

belangrijkste evoluties bij ongewijzigd beleid opgenomen zijn evenals een gedetailleerde tabel van de nieuwe kredieten.

Bij de lectuur van dit hoofdstuk mag niet uit het oog verloren worden dat de informatie die hier opgenomen is enkel tot doel heeft om de belangrijkste evoluties te tonen. De tabel netto-beleidsruimte is in die zin een managementsamenvatting van de begroting die altijd moet samen gelezen worden met de andere hoofdstukken van de algemene toelichting én met de toelichtingen per programma. In Tabel 1-4 wordt wel telkens een verwijzing naar het programma of naar de betrokken instellingen opgenomen om zo de link met andere informatie te vereenvoudigen.

1.2.1 Evoluties bij ongewijzigd beleid

De tabel netto-beleidsruimte geeft in eerste instantie weer hoe de kredieten evolueren bij ongewijzigd beleid. Zowel aan ontvangsten- als uitgavenzijde evolueren de kredieten bij elke begrotingsronde door de gewijzigde situatie of door aangepaste ramingen van de achterliggende kostendrijvers.

Daarnaast wordt er ook een actualisatie doorgevoerd van de ESR-correcties (zie hoofdstuk 5 voor meer informatie) en van de raming van de onderbenutting (zie hoofdstuk 6).

Tabel 1-2: Samenvattende tabel ongewijzigd beleid (in duizend euro)

Ontvangsten bij ongewijzigd beleid (1)	-119.405
Ontvangsten MVG	-380.731
Uitbreiding perimeter	160.837
Overige ontvangsten instellingen	100.489
Uitgaven bij ongewijzigd beleid (2)	683.477
Index	220.674
Actualisatie beleids- en betaalkredieten	430.158
Evolutie uitgaven ifv ontvangstenevolutie	-120.020
Aanpassing consolidatieperimeter	152.665
ESR-correcties (3)	44.500
Onderbenutting (4)	18.387
Evolutie ongewijzigd beleid (5=1-2+3+4)	-739.994

De ontvangsten nemen af met 119,4 miljoen euro. Zoals toegelicht in de gedetailleerde tabel netto-beleidsruimte gaat het voornamelijk om de (eenmalige) herrekening van de gemeenschapsdotaties voor meer dan 1 miljard euro en aanpassing van de energieheffing door de beslissing van het Grondwettelijk Hof met 384 miljoen euro. Deze vermindering van ontvangsten wordt niet volledig gecompenseerd door de toename van de andere ontvangstenartikelen op de algemene middelenbegroting, waardoor deze afnemen met 380,7 miljoen euro.

Dit wordt deels gecompenseerd door een uitbreiding van de consolidatieperimeter die leidt tot een toename van de ontvangsten met 160,8 miljoen euro. Halfjaarlijks publiceert het INR een aangepaste lijst van de instellingen die tot de Vlaamse overheid gerekend worden. In de mate van het mogelijke worden de ontvangsten en uitgaven van deze instellingen meegenomen in de geconsolideerde Vlaamse kredieten. Het toevoegen van een nieuwe instelling bij de consolidatieperimeter, betekent dat de Vlaamse ontvangsten én uitgaven toenemen, zonder dat dit een (belangrijke) impact op het vorderingensaldo heeft.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2018 worden er een aantal nieuwe instellingen toegevoegd aan de consolidatieperimeter, waarvan de DBFM Scholen van Morgen, de projectvennootschap Brabo 1 en Via-invest de belangrijkste zijn vanuit budgettair oogpunt.

Tenslotte is er nog de evolutie van de ontvangsten bij de instellingen die ook reeds in 2017 opgenomen waren in de consolidatieperimeter. Daar is er een toename van 100,5 miljoen euro.

Gecombineerd geeft dit aanleiding tot een daling van de ontvangsten bij ongewijzigd beleid met 119,4 miljoen euro.

Tegenover deze daling van de ontvangsten bij ongewijzigd beleid, nemen de uitgaven bij ongewijzigd beleid toe met 683,5 miljoen euro. De uitgavendynamiek bij ongewijzigd beleid splitsen we in de tabel netto-beleidsruimte verder op in 4 categorieën:

- Index
- Actualisatie beleids- en betaalkredieten
- Toename uitgaven ifv de ontvangstendynamiek
- Aanpassing consolidatieperimeter

Een eerste belangrijke factor van ongewijzigd beleid is de toepassing van de afspraken met betrekking tot de indexparameters, zowel voor de loonkredieten als voor de werkingskredieten. Toepassing van de aangepaste inflatieparameters leidt tot een toename van de uitgaven met 220,7 miljoen euro.

De categorie "Actualisatie beleids- en betaalkredieten" bevat de wijzigingen die het gevolg zijn van een gewijzigde raming van de kredieten, voor zover ze niet het gevolg zijn van de gewijzigde indexparameters of van herverdelingen (compensaties). Aangezien deze herverdelingen neutraal zijn voor de netto-beleidsruimte worden ze immers niet opgenomen in de tabel.

In deze categorie wordt bijvoorbeeld de aanpassing van de loonkredieten binnen onderwijs opgenomen ingevolge de meest recente ramingen van de leerlingen (loonmodel onderwijs), of de verhoging van de kredieten voor het gemeentefonds.

In de meeste gevallen heeft deze actualisatie een impact op zowel beleids- en betaalkredieten. Soms gaat het echter louter om een aanpassing van de betaalkredieten. Ook deze wijzigingen worden in deze categorie meegenomen. Uitgedrukt in betaalkredieten gaat het om een toename met 430,2 miljoen euro.

Een derde categorie betreft de wijziging van de uitgavenkredieten die het rechtstreeks gevolg zijn van een gewijzigde ontvangstenraming. De belangrijkste reden om deze categorie af te zonderen is dat deze uitgavenwijziging budgettair (quasi) neutraal is, aangezien deze evolutie gepaard gaat met een gelijkaardige ontvangstenevolutie. In veel gevallen kunnen deze extra kredieten ook slechts aangewend worden voor zover de bijbehorende ontvangsten zich realiseren. Bij de begrotingsopmaak 2018 is er hierdoor een netto-daling van de uitgaven met 120,0 miljoen euro, waarbij voornamelijk de daling van de uitgaven van het energiefonds in functie van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof en de bijkomende verkopen door het Vlaams Energiebedrijf (VEB) een rol spelen.

Een vierde en laatste categorie binnen de uitgavendynamiek betreft een aanpassing van de kredieten omwille van de uitbreiding van de consolidatieperimeter. Hierdoor nemen niet enkel de ontvangsten toe, maar nemen ook de uitgaven toe, in casu 152,7 miljoen euro.

Samengevoegd gaat het om een toename van de uitgavenkredieten bij ongewijzigd beleid met 683,5 miljoen euro, wat een negatieve impact heeft op de netto-beleidsruimte. Een toename van de uitgavenkredieten leidt immers tot een verslechtering van het vorderingensaldo.

Naast een aanpassing van de ontvangsten- en uitgavenraming bij ongewijzigd beleid, worden ook de ESR-correcties bij elke begrotingsronde geactualiseerd. Dit heeft een positieve impact op het vorderingensaldo van 44,5 miljoen euro.

De ESR-correcties worden verder besproken in hoofdstuk 6. Hier kunnen we wel al aanstippen dat deze evolutie ook beïnvloed wordt doordat een aantal instellingen die vanaf 2018 in de consolidatieperimeter opgenomen worden (zoals de DBFM Scholen van Morgen), voorheen ook het vorderingensaldo beïnvloedden via de ESR-correcties. Door de opname in de consolidatieperimeter nemen de ESR-correcties af.

Ten slotte moet bij elke begrotingsronde ook de onderbenuttingshypothese herraamd worden. Zoals toegelicht in hoofdstuk 7 neemt de geraamde onderbenutting toe met 18,4 miljoen euro. Een grotere onderbenutting heeft een positieve impact op het vorderingensaldo. Meer informatie hierover is opgenomen in hoofdstuk 6.

1.2.2 Maatregelen en Nieuwe initiatieven

Op basis van het ongewijzigd beleid zou de begroting een vorderingentekort optekenen van 811,3 miljoen euro. Na correcties voor de evenwichtsdoelstelling, beschikte de Vlaamse Regering over een netto-beleidsruimte van 406,7 miljoen euro.

Tabel 1-3: Samenvattende tabel maatregelen en nieuwe initiatieven (in duizend euro)

Maatregelen (1=2+3)	72.661
Ontvangsten (2)	72.661
Uitgaven (3)	0
Buffer en Nieuwe initiatieven (4=5+6)	467.461
Ontvangsten (5)	0
Uitgaven (6)	467.461
Extra aankoop GSC, Kleine windmolens en batterijen	72.661
Afspraken formatie mbt investeringen	21.000
Nieuwe Beleidsimpulsen en Buffer BO 2018	373.800
Aanpassing netto-beleidsruimte (7=1-4)	-394.800

De beschikbare netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid werd door de vernieuwde energieheffing verhoogd met 72,7 miljoen euro. Aan uitgavenzijde heeft de Vlaamse Regering geen nieuwe maatregelen genomen om bijkomende beleidsruimte te creëren.

De invulling van deze netto-beleidsruimte verloopt bij de begrotingsopmaak integraal aan uitgavenzijde. In eerste instantie worden de ontvangsten uit de vernieuwde energieheffing integraal aangewend voor uitgaven (72,7 miljoen euro). Daarnaast nemen de betaalkredieten met 21 miljoen euro toe om uitvoering te geven aan afspraken in verband met investeringen die gemaakt zijn bij het begin van de legislatuur. Het gros van de nieuwe initiatieven situeert zich echter bij nieuwe kredieten die het gevolg zijn van het politiek overleg naar aanleiding van de huidige begrotingsronde (373,8 miljoen euro).

De gedetailleerde tabel netto-beleidsruimte bevat de lijst met de belangrijkste elementen van deze nieuwe initiatieven en in de toelichtingen per programma is meer informatie opgenomen over deze nieuwe initiatieven.

1.2.3 Detailtabel netto-beleidsruimte

De detailtabel netto-beleidsruimte bevat de lijst van de belangrijkste factoren die de evolutie van de Vlaamse ontvangsten en uitgaven bepalen, opgedeeld naar ongewijzigd beleid en maatregelen/nieuwe initiatieven zoals hiervoor toegelicht.

Voor het ongewijzigd beleid werden de elementen opgenomen die in absolute waarde groter zijn dan 5 miljoen euro.

De eerste kolom bevat, voor zover relevant, een verwijzing naar het programma of de instelling waar de evolutie zich voordoet. De tweede kolom omschrijft waarover het gaat. Voor een meer gedetailleerde toelichting verwijzen we naar de toelichtingen per programma.

Voor een goed begrip van de tabel is het wel belangrijk om nog eens te herhalen dat de herverdelingen, zowel binnen een beleidsdomein als over de beleidsdomeinen heen, niet opgenomen zijn in de tabel. De tabel netto-beleidsruimte heeft niet tot doel om de evolutie per programma of instelling integraal weer te geven, het gaat enkel om de evoluties die een impact hebben op de netto-beleidsruimte van de Vlaamse overheid. Zo werden naar aanleiding van de begrotingsaanpassing de middelen van het Klimaatfonds herverdeeld naar verschillende beleidsdomeinen via toelagen. Deze verschuivingen zijn niet meegenomen in de tabel netto-beleidsruimte, enkel de netto-impact op de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten.

De bedragen in deze tabel geven het verschil met de beschikbare kredieten ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 weer (evolutie) en niet de absolute bedragen die beschikbaar zijn.

Tabel 1-4: Detailtabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)

PR/Instelling		Beleids-kredieten	Betaal-kredieten
	Evenwichtsbegroting BA2017 (1)		2.364
	Uitgaven buiten beschouwing te laten voor aftoetsen begrotingsdoelstelling (2)		73.717
	Vorderingensaldo BA2017 (3=1-2)		-71.353
	Ontvangsten ongewijzigd beleid (4)		-119.405
	Ontvangsten MVG (4.1)		-380.731
	BFW opcentiemen excl herrekening 2018		-55.818
	BFW gewestdotaties excl herrekening 2018		155.900
	BFW gemeenschapsdotaties excl herrekening 2018		574.269
	Herrekening 2018 (buiten norm)		-1.004.982
	Gewestbelastingen (incl. verhoging tarief OV)		346.985
	Energiefonds		-383.908
	Integratie UZ Gent		-24.027
	Verkeersboetes		-15.428
	Activa FIA		15.408
	Overige ontvangsten MVG		10.870
	Uitbreiding consolidatieperimeter (4.2)		160.837
	DBFM Scholen van Morgen		101.246
	Project Brabo 1		18.569

PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
	Via Noord Zuid Kempen		15.765
	Overige impact uitbreiding consolidatieperimeter		25.257
	Ontvangsten instellingen (4.3)		100.489
	VEB		113.306
	Verwerking advies INR aangaande BTW		-33.808
	Overige ontvangsten instellingen		20.991
	Uitgaven ongewijzigd beleid (5)	272.176	683.477
	Index (5.1)	216.499	220.674
CB	Indexprovisie	-194.030	-194.030
X	Overige index	410.529	414.704
	Actualisatie beleids- en betaalkredieten (5.2)	26.531	430.158
X	Opstap 2018 personeelsbesparingen	-18.033	-18.033
X	Asielcrisis	-10.616	-10.616
X	Terugdraai eenmalige impuls BA 2017	-38.057	-35.997
X	Aanwending middelen klimaatfonds	11.273	21.235
CB	Endogene groei	6.300	6.300
CB	Pool der parastatalen	8.962	8.962
CB	FFEU	-12.877	17.557
CB	Buffer	-100.000	-100.000
CD	Fiscale uitgaven	-26.730	-26.730
CE	Overname schuld gemeenten (buiten norm)	96.654	96.654
CE	Rente	10.733	10.733
<i>Vlaams Fonds voor de Lastendelging</i>	Rampenfonds	33.736	33.736
TV	Stopzetten vooruitschuifoperatie Hefboomprojecten	-34.300	-69
EE	Provisie Onderzoek en Ontwikkeling	0	-23.987
FWO	FWO	-11.268	16.294
<i>Hermes</i>	Hermesfonds	9.025	-16.345
X	Loon- en werkingsmodel	42.779	42.779
FG	Bijstelling Kapitaalsaldo UZ Gent	-50.512	-50.512
FG	Terbeschikkingstelling gebouwen UZ Gent	-24.027	-24.027
AGIO <i>n</i>	opstap beschikbaarheidsvergoedingen SvM	0	9.553
U&H	Integratiegroeipaden HO 2018	14.100	14.100
U&H	Klikmechanisme HO 2018	23.887	23.887
GF	Gezinsbijslagen	24.334	24.334
GH	Erkenningskalender woonzorgcentra	49.828	49.828
GH	Groeipad urencontingent gezinszorg	13.787	15.139
VIPA	Afwikkeling Federaal systeem ziekenhuisfinanciering	9.813	9.813
VIPA	Nieuw forfaitair systeem ziekenhuisfinanciering	14.990	14.760
VIPA	Klassieke financiering VIPA	0	30.050
JD	Doelgroepenbeleid	20.686	20.686
JD	Dienstencheques	33.724	33.724

PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
JD	Verrekening boete Sodexho	-8.622	-8.622
JD	Netto-toename Zorgkrediet	-22.821	-22.821
	De Vlaamse Waterweg nv	-77.744	-10.496
Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn	Wegvallen eenmalige investeringskredieten VVM De Lijn	-63.628	-49.827
MH	Beschikbaarheidsvergoedingen	0	46.500
MH	Opstart projecten kilometerheffing	0	30.000
	Voorbereidende werken BAM	-10.948	-10.948
	Hoofdwerven BAM (buiten doelstelling)	42.730	42.730
PJ	Wegvallen eenmalige investeringsimpulsen Radicaal Digitaal	-10.000	0
PK	Bouwprojecten HFB (excl. Provincies)	-15.554	-6.385
PM	Groeinorm Gemeente en Stedenfonds	92.494	92.105
	Stopzetten besparing renovatiepremie	30.720	30.720
X	Overige	-28.287	103.393,9
	Toename uitgaven ifv ontvangstenevolutie (5.3)	-123.519	-120.020
X	Inkanteling provincies	110.692	110.692
CC	Pendeldotatie wordt opgenomen als ontvangst en uitgave	27.653	27.653
EC	Subsidie aan LSM in functie van dividenduitkering	10.000	10.000
VEB	Toename leveringen	112.044	112.044
	Aankoop groenestroomcertificaten	-383.908	-380.409
	Aanpassing consolidatieperimeter (5.4)	152.665	152.665
	DBFM Scholen van Morgen	102.139	102.139
	Project Brabo 1	7.481	7.481
	Via Noord Zuid Kempen	16.300	16.300
	Overige	26.745	26.745
	ESR-correcties (6)		44.500
	Correctie FWO		17.695
	DBFM Scholen van Morgen		128.755
	UZ Gent		-50.512
	Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3		12.072
	Sluis Terneuzen		-59.971
	Overige		-3.539
	Onderbenutting (7)		18.387
	Vorderingensaldo BO2018 bij ongewijzigd beleid (8=3-4+5+6+7)		-811.347
	Uitgaven buiten evenwichtsdoelstelling (9)		1.218.083
	Buiten normering Oosterweel		76.447
	Buiten normering fusies gemeenten		96.654
	Buiten normering A1/A3 (niet aangevraagde provisionele bedragen m.b.t. investeringen vóór 2016)		40.000

PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
	Buiten normering BFW-afrekening 2018		1.004.982
	Netto-beleidsruimte (10 = 8+9)		406.735
	Nieuw Beleid Ontvangsten (11)		72.661
	Meeropbrengst vernieuwde energieheffing		72.661
	Buffer en Nieuw Beleid Uitgaven (12 = 13+14+15)	586.461	467.461
	Extra aankoop GSC, Kleine windmolens en batterijen (13)	72.661	72.661
	Afspraken formatie mbt investeringen (14)	140.000	21.000
	Investeringsimpuls O&O	15.000	1.500
	Investeringsimpuls Onderwijs	40.000	9.000
	Investeringsimpuls Welzijn	15.000	1.500
	Investeringsimpuls Sport	10.000	1.000
	Investeringsimpuls MOW	50.000	7.000
	Investeringsimpuls Onroerend Erfgoed	10.000	1.000
	Nieuwe Beleidsimpulsen en Buffer BO 2018 (15)	373.800	373.800
CB	VAK/VEK buffer 2018	47.000	47.000
CE	Bijstelling rentekredieten nav nieuwe initiatieven (randparkings, sociale woningen)	1.300	1.300
<i>Vlaams Fonds voor de Lastendelging</i>	Landbouwrampenfonds	30.700	30.700
<i>Toerisme Vlaanderen</i>	Event Flanders: Bid Choir Games (2020)	1.800	1.800
<i>Toerisme Vlaanderen</i>	Event Flanders: recurrente werking	500	500
<i>Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen</i>	Impuls subsidielijn 'internationalisering'	750	750
DA	Ontwikkeling digitalisering procedure vergunning wapenhandeldossiers	500	500
FB	Hervorming en financiering onderwijs - nieuwe initiatieven	2.329	2.329
FD	Ondersteuningsmodel M-decreet	1.000	1.000
FD	Recurrent maken opstap werkingsmiddelen kleuteronderwijs	10.000	10.000
FG	Diverse projecten onderwijs	11.032	11.032
<i>Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming</i>	Afschaffing verlies van rechten Vlaamse Sociale Bescherming	4.000	4.000
<i>Kind en Gezin</i>	Afstammingscentrum	300	300
GC	Flanders' Care	114	114
GC	Provisie Welzijn	500	500
GC	Opstap sociaal akkoord VIA 5	8.000	8.000
GD	Eenmalige strategisch plan gezonde vlaming	1.000	1.000
GH	Flexibilisering gezinszorg	2.000	2.000
GH	Groeipad rust en verzorgingstehuizen	2.000	2.000
<i>Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap</i>	Personen met een Handicap	49.243	49.243

PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
<i>Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap</i>	Flankerende maatregelen PVF	500	500
<i>Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming</i>	Basisondersteuningsbudget	22.757	22.757
<i>Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming</i>	Eenmalige ICT VSB	1.000	1.000
<i>Kind en Gezin</i>	Kinderopvang	12.183	12.183
<i>Fonds Jongerenwelzijn</i>	Jeugdhulp	10.000	10.000
<i>HC</i>	Internationaal kunstenbeleid	1.000	1.000
<i>HD</i>	Leenrecht	141	141
<i>HD</i>	Socio-cultuur	100	100
<i>HD</i>	Projectregeling erfgoed	750	750
<i>HD</i>	Projectregeling sociaal-cultureel werk	400	400
<i>HE</i>	Projectregeling kunsten	1.000	1.000
<i>HE</i>	Cultuurloket	1.000	1.000
<i>HG</i>	Jeugd	2.000	2.000
<i>HG</i>	Projectregeling jeugd	500	500
<i>HH</i>	Projectregeling mediawijsheid	250	250
<i>DAB Landscommanderij Alden Biesen</i>	Extra toelage Alden Biesen - KMSKA - Gaasbeek	750	750
<i>Fonds voor Culturele Infrastructuur</i>	Foci	1.250	1.250
<i>Agentschap Sport Vlaanderen</i>	Actieplan sport na school	1.000	1.000
<i>Agentschap Sport Vlaanderen</i>	Beleidsfocus jeugdsport	1.000	1.000
<i>Agentschap Sport Vlaanderen</i>	Bidfee WK wielrennen 2021	3.500	3.500
<i>Agentschap Sport Vlaanderen</i>	Topsport (infrastructuur, prestaties en ontwikkelingsprogramma's)	8.500	8.500
<i>Vlaams Audiovisueel Fonds</i>	Gamefonds	1.000	1.000
<i>Vlaams Audiovisueel Fonds</i>	Mediafonds	2.000	2.000
<i>JE</i>	Lokale diensteneconomie	2.000	2.000
<i>JE</i>	Maatwerk	9.850	9.850
<i>Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen</i>	Communicatiecampagne dual leren	500	500
<i>Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding</i>	Duaal leren	251	251
<i>MF</i>	Investeringsopportuniteiten binnen MOW	2.500	2.500
<i>MF</i>	Verkeersveiligheidsfonds	15.428	15.428
<i>MH</i>	Onderhoud AWW	2.272	2.272
<i>MH</i>	Onderhoud provinciewegen	700	700
<i>MI</i>	Wegwerken schade superstorm Dieter	10.000	10.000
<i>Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn</i>	Tractienet tramnet Antwerpen	4.200	4.200
<i>PA</i>	Provisie bestuurszaken	23.000	23.000
<i>PE</i>	Investering memoriaal kazerne Dossin	120	120

PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
<i>PI</i>	Ontwikkeling digitalisering procedure rampenschadedossiers	450	450
<i>PI</i>	Werkingskosten experten rampenschade	680	680
<i>PJ</i>	Investeringen in ICT (onder meer burgerloket, Personeelpunt)	10.600	10.600
<i>Agentschap Integratie en Inburgering</i>	Agentschap Integratie en Inburgering	5.500	5.500
<i>De Rand</i>	VZW De Rand	500	500
<i>QC</i>	Natuur Vlaamse rand	240	240
<i>QC</i>	Projecten ikv Beleidsplan Ruimte Vlaanderen	3.000	3.000
<i>QE</i>	Diepe Geothermie	1.500	1.500
<i>QE</i>	Extra opkopen groene stroom certificaten - extra uitgaven bovenop inkomsten energieheffing	7.027	7.027
<i>QE</i>	Energiescans en sociale energie-efficiëntieprojecten	7.500	7.500
<i>QE</i>	Proefprojecten energie	2.583	2.583
<i>QF</i>	Inspectie dierenwelzijn	3.000	3.000
<i>QG</i>	Investeringssubsidie aan vzw Herita - ontwikkeling van het IT-systeem achter de 'open monumentenkaart'	250	250
<i>Mina-fonds</i>	Natuur Sigma	3.700	3.700
<i>Mina-fonds</i>	Circulaire economie call 2017	5.300	5.300
<i>Mina-fonds</i>	Asbestafbouw	4.000	4.000
<i>Eigen Vermogen Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek</i>	ILVO	500	500
	Saldo evenwichtsdoelstelling (16 = 10+11-12)		11.935
	Vorderingensaldo 2018 BO (17 = 16-9)		-1.206.147

2. DE ECONOMISCHE OMGEVING

Bij de raming van de middelen waarover Vlaanderen kan beschikken, spelen de inflatie en de economische groei (BBP) een belangrijke rol. Voor de begrotingsopmaak 2018 baseert Vlaanderen zich op de economische groei en inflatie zoals bepaald in de Economische Begroting van 7 september 2017.

Tabel 2-1: in de begroting gehanteerde inflatie- en groeiprognoses

Begrotingsjaar	BA 2017		BO 2018	
	2016 definitief	2017 aangepast	2017 vermoedelijk	2018 initieel
Parameters				
Inflatie (CPI)	1,97%	2,10%	2,10%	1,20%
Economische groei (BBP)	1,20%	1,40%	1,70%	1,70%

Bron: Federaal Planbureau

2.1. BBP groei

2.1.1 Groeiverwachtingen België en Vlaanderen

Volgens de algemene verwachtingen (Planbureau, Europese Commissie, OECD en IMF) zal België in 2017 en 2018 geconfronteerd worden met hogere groeiverwachtingen in vergelijking met 2015 en 2016 en ook alle individuele deelstaten gaan erop vooruit.

De groei van de Vlaamse economie zou volgens het Planbureau¹ voor 2017 en 2018 uitkomen op 1.8%. Vlaanderen zou met deze voorspellingen beter presteren dan het Belgische gemiddelde (1.7% voor beide jaren) en zou in 2017 respectievelijk 0.4pp en 0.3pp meer groei kennen dan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest en 0.3 pp in 2018 in vergelijking met beide deelstaten.

Tabel 2-2: groeiverwachtingen 2017-2018

	Realisaties		Vooruitzichten							
	2015	2016	Europese Commissie		OECD		IMF		Planbureau ²	
			2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
België	1.5	1.2	1.4	1.6	1.6	1.8	1.6	1.5	1.7	1.7
Vlaanderen	2	1.4	x	x	x	x	x	x	1.8	1.8
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0.6	0.7	x	x	x	x	x	x	1.4	1.4
Waals Gewest	0.9	1	x	x	x	x	x	x	1.5	1.4
Eurozone	1.9	1.7	1.6	1.8	1.8	1.8	1.7	1.6	x	x

Bron: Federaal Planbureau, OECD, IMF en Europese Commissie, samenstelling EWI

Ook wanneer naar de aan de conjunctuur gerelateerde indicatoren gekeken wordt, krijgen we een bevestiging van bovenstaand beeld. Vlaanderen wordt geconfronteerd met een

¹ Op basis van Hermreg (update juli 2017)

² Op basis van: Economische Begroting: economische vooruitzichten 2017-2018 (september 2017)

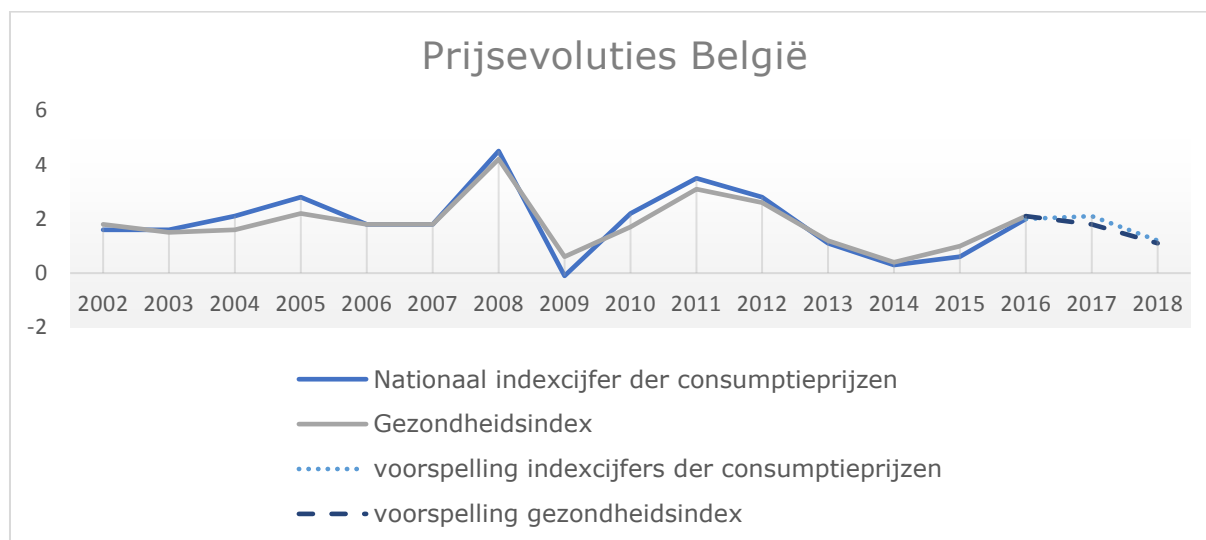
positieve evolutie in het consumentenvertrouwen en de verwachtingen voor de evolutie van de economische situatie in België voor het komende jaar zijn positief. Op basis van de bevraging van bedrijfsleiders, kan ook een licht positieve trend verwacht worden en dit zowel binnen de handel, de dienstensectoren en de verwerkende nijverheid. Dit laatste wordt ook bevestigd door de positieve evolutie in de verschillende productie indexen³.

2.1.2 Risico's voor de Vlaamse en Belgische groei

Als kleine en zeer open economie zijn Vlaanderen en België zeer gevoelig voor internationale ontwikkelingen. Zo zal de Brexit ongetwijfeld een effect hebben op onze toekomstige prestaties, maar het is nog moeilijk in te schatten hoe groot de exacte impact zal zijn. Naast de Brexit, moet ook rekening gehouden worden met de enorme schuldgroei in China, die mogelijk kan leiden tot een schuldencrisis en een sterkere groeivertraging. Ook de wisselkoersevolutie van de Euro vormt een potentieel risico, aangezien dit een negatief effect kan hebben op de internationale concurrentiepositie van de Eurozone. Een duurder euro kan mogelijk de positieve tendensen, zoals de positieve evolutie van de binnenlandse kosten ten gevolge van overheidsmaatregelen, (deels) tenietdoen. Ook evoluties op de financiële markten kunnen risico's vormen voor de Belgische en Vlaamse economie. Een verstrakking van het monetaire beleid kan leiden tot nervositeit op de financiële markten en de rentevoet verschillen binnen de Eurozone aanwakkeren. Tot slot leiden zekere geopolitieke tendensen, naar een toegenomen onzekerheid, die mogelijk in de toekomst ook een effect kan hebben op de economische prestaties.

2.2. Inflatie

Figuur 2-1: Prijsevoluties België

Bron: voorstelling EWI op basis van Federaal Planbureau

2016 werd gekenmerkt door een sterke versnelling van de inflatie, vooral onder impuls van gestegen elektriciteitsprijzen ten gevolge van maatregelen in het Vlaamse Gewest. In 2017 zou de onderliggende inflatie sterk afkoelen onder invloed van het verdwijnen van het effect van genomen maatregelen in de index, maar door sterk gestegen olieprijs zou de totale inflatie uiteindelijk nog uitkomen op 2.1%. Door een verwachte stabilisatie van de olieprijs in 2018, gecombineerd met de effecten van het wegvallen van de Vlaamse

³ Een meer gedetailleerde conjunctuuranalyse is terug te vinden via: <http://www.ewi-vlaanderen.be/>

bijdrage aan het Energiefonds, zou de inflatie uitkomen op 1.2%. Er wordt niet verwacht dat de gezondheidsindex in 2018 zal worden overschreden.

3. DE MIDDELENBEGROTING

3.1. Totale middelen

Tabel 3-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR ontvangsten voor het begrotingsjaar 2018.

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is net zoals bij de begrotingsaanpassing 2017 gebaseerd op de methode van de getransactionaliseerde kas en vertrekt van de belasting Staat voor de aanslagjaren 2016 tot en met 2018 die door de FOD Financiën op 21 september 2017 ter beschikking werd gesteld van de gewesten en gemeenschappen. De raming van de FOD Financiën van de belasting Staat en de bruto opcentiemen voor de aanslagjaren 2017 en 2018 is gebaseerd op de kohieren van het aanslagjaar 2016, en de regionale opdeling daarvan. De gewone aanslagtermijn met betrekking tot het aanslagjaar 2016 is immers per 30 juni 2017 versterken waardoor de realisatiecijfers van laatstbedoelde aanslagjaar ook beschikbaar zijn.

Tabel 3-1: Grote rubrieken van de ESR ontvangsten (in duizend euro)

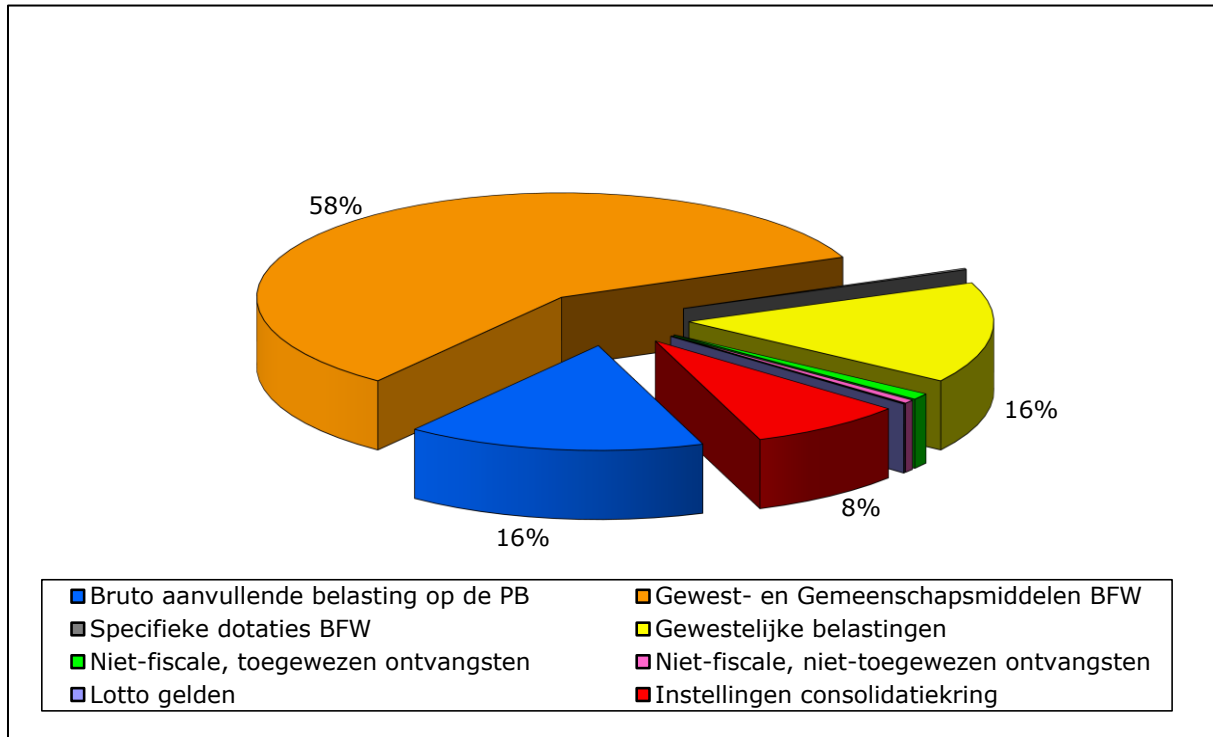
	REAL 2016	BA 2017	BO 2018	BO - BA	BO - BA (%)
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.611.898	7.655.952	7.600.134	-55.818	-0,73%
Gewestmiddelen BFW	2.229.549	2.242.214	2.398.114	155.900	6,95%
Gemeenschapsmiddelen BFW	20.884.985	21.716.378	22.290.646	574.269	2,64%
Herrekening 2018			-1.004.982	-1.004.982	
Specifieke dotaties BFW	84.148	87.091	87.818	726	0,83%
Gewestelijke belastingen	5.772.903	6.230.767	6.577.752	346.985	5,57%
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	567.665	708.175	432.320	-275.855	-38,95%
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	233.150	271.257	221.962	-49.295	-18,17%
Lotto gelden	30.669	29.999	29.999	0	0,00%
Instellingen consolidatiekring	2.198.514	3.359.528	3.620.854	261.326	7,78%
TOTAAL	39.613.480	42.301.361	42.254.617	-46.744	-0,11%
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	<i>-30.757</i>	<i>-27.604</i>	<i>0</i>	<i>27.604</i>	
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	<i>-1.547.394</i>	<i>-1.594.023</i>	<i>-1.630.381</i>	<i>-36.358</i>	
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	<i>-</i>	<i>-29.260</i>	<i>-76.975</i>	<i>-47.715</i>	
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	<i>-93.781</i>	<i>-103.099</i>	<i>-112.417</i>	<i>-9.318</i>	
<i>Totaal bijdragen</i>	<i>-1.671.932</i>	<i>-1.753.986</i>	<i>-1.819.773</i>	<i>-65.787</i>	

Voor het begrotingsjaar 2018 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten op 42,3 miljard euro begroot. Dat is 46,7 miljoen euro of 0,1% minder dan bij de begrotingsaanpassing 2017. In deze beperkte daling is de (in de bijzondere financieringswet aangekondigde) herziening begrepen van de autonomiefactor en van de toelage voor fiscale uitgaven ten belope van 1 miljard euro. Zonder de herrekening 2018 zou er een toename van de ontvangsten worden opgetekend van 1,0 miljard euro.

Vanaf de begrotingsopmaak 2018 wordt de bijdrage voor de pendeldotatie ten behoeve van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest niet meer als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave.

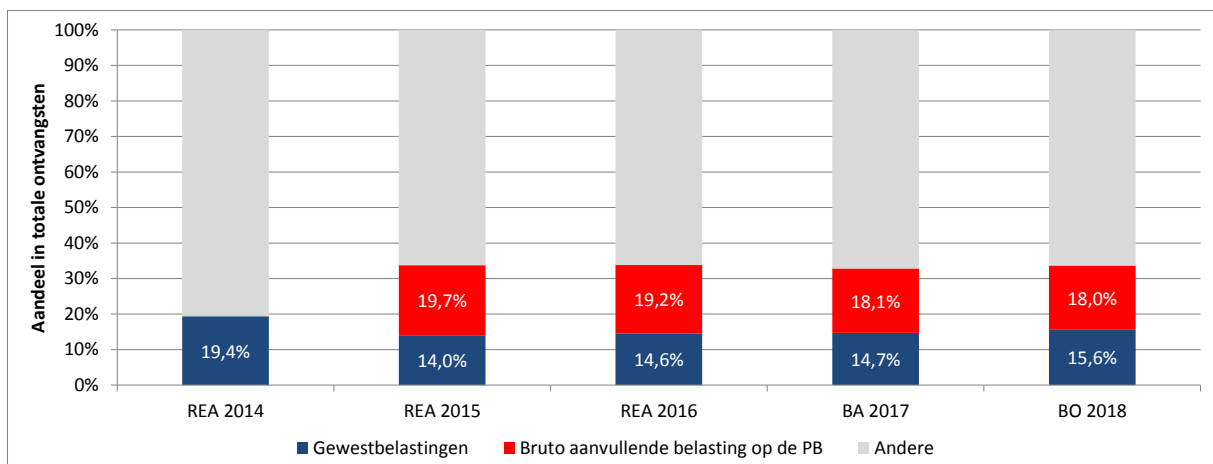
Figuur 3-1 toont het relatieve aandeel van de inkomsten ten opzichte van de totale middelen. Uit deze figuur blijkt dat de Vlaamse opcentiemen 16% vertegenwoordigen van de Vlaamse (ESR gecorrigeerde) ontvangsten. Het belang van de gewestbelastingen bedraagt eveneens 16%.

Figuur 3-1: Grote rubrieken van de ESR ontvangsten, BO 2018

Door de zesde staatshervorming is er een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Figuur 3-2 toont dat die autonomie in 2014 19,7% bedroeg en bij BO2018 is doorgestegen naar 33,6%. In figuur 3-2 werd de eenmalige herziening van 1 miljard euro in mindering gebracht van de andere ontvangsten.

Figuur 3-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen tussen REA 2014 en BO 2018

3.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB

3.2.1 Parameters

Voor de begrotingsopmaak 2018 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), gewest- en gemeenschapsmiddelen, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de inflatie en economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 7 september 2017.

De overige parameters waarop de voorliggende middelenraming gebaseerd is, betreffen parameters die door de FOD Financiën op 21 september 2017 aan de gewesten en gemeenschappen gecommuniceerd werden.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 worden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor het begrotingsjaar 2018 wordt dus de fiscale capaciteit met betrekking tot het aanslagjaar 2017 toegepast.

De parameter "belasting staat" is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen voor de aanslagjaren 2017 en 2018. Aangaande de belasting Staat voor de aanslagjaren 2017 en 2018 werd supra reeds gesteld dat de raming gebaseerd is op realisatiecijfers per 30 juni 2017 van de kohieren met betrekking tot het aanslagjaar 2016. Bovendien houdt de raming van de belasting staat ook rekening met de effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen. Tabel 3-2 toont de gecumuleerde impact van de federale Tax Shift en de andere federale maatregelen op de Vlaamse opcentiemen.

Tabel 3-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen (in miljoen euro)

	AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018
Impact TS I	-56,6	-126,1	-126,1
Impact TS II	0,0	-175,8	-175,8
Totale delta opcentiemen	-56,6	-301,9	-301,9

Bron: FOD Financiën

Het dient benadrukt dat de Vlaamse begroting de verwachte minderontvangsten zal absorberen als gevolg van de federale maatregelen in de personenbelasting. De Vlaamse Regering opteert er dus voor om de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting – ook in 2018 - niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift die de burger ten goede komt.

Het dient bovendien benadrukt dat de raming van de Vlaamse bruto opcentiemen gebeurt tegen de achtergrond van de herziening van de autonomiefactor (van 25,990% naar 24,957%) en de hiermee gepaard gaande verlaging van het opcentiementarief (van 35,117% naar 33,257%). De autonomiefactor is het Vlaams aandeel in de personenbelasting. De Vlaamse Regering draait met andere woorden de verlaging van het opcentiementarief niet tegen (alhoewel zij hiervoor de bevoegdheid heeft).

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2017, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën op 21 september 2017.

Tabel 3-3 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters. De kolommen '2017 vermoedelijk' en '2018 initieel' tonen de uitgangshypothesen bij de middelenberekening ter gelegenheid van de begrotingsopmaak 2018.

Tabel 3-3: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BA 2017		BO 2018	
	2016 definitief	2017 aangepast	2017 vermoedelijk	2018 initieel
Parameters				
Inflatie (CPI)	1,97%	2,10%	2,10%	1,20%
Economische groei (BBP)	1,20%	1,40%	1,70%	1,70%
Personenbelasting (federaal gedeelte)				
Aanslagjaar	2015	2016	2016	2017
Vlaams Gewest	20.780.226	21.160.242	20.905.335	20.683.374
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	9.070.141	9.182.684	9.099.561	8.963.001
Brussels H. Gewest	2.655.628	2.721.628	2.683.518	2.685.784
Duitstaligen	140.435	142.849	141.112	139.574
Fiscale capaciteit (FC)				
Aanslagjaar	2015	2016	2016	2017
Vlaams Gewest	63,65%	63,72%	63,68%	63,70%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,78%	27,65%	27,72%	27,60%
Brussels H. Gewest	8,13%	8,20%	8,17%	8,27%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)				
Toestand	realisatie	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	56,68%	56,71%	56,78%	56,87%
Franse Gemeenschap	43,32%	43,29%	43,22%	43,13%
Inwoners				
Referentietijdstip	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2017	01/01/2018
Teldatum	01/01/2016	raming	01/01/2017	raming
Vlaanderen	6.477.804	6.524.663	6.516.011	6.549.729
Wallonië (excl. Duitst.)	3.525.571	3.551.176	3.537.553	3.553.187
Brussel	1.187.890	1.206.032	1.191.604	1.203.745
Duitstaligen	76.645	77.395	76.920	77.319
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)				
Referentietijdstip	30/06/2015	30/06/2016	30/06/2016	30/06/2017
Teldatum	01/02/2017	01/02/2017	01/08/2017	01/08/2017
Nederlandstalig	1.253.245	1.260.078	1.261.015	1.266.550
Franstalig	741.602	741.566	742.326	740.530
Brussel	269.853	273.297	273.419	274.094
Denataliteitscoëfficiënt	105,9747%	106,2189%	106,2959%	106,1831%
Verdeelsleutel Plantentuin				
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Franse Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG				
Vlaams Gewest	62,769%	62,735%	62,735%	62,847%
Waals Gewest	37,231%	37,265%	37,265%	37,153%
Belasting Staat				
Aanslagjaar	2016	2017	2017	2018
Mededeling FOD Financiën	03/03/2017	03/03/2017	21/09/2017	21/09/2017
Vlaams Gewest	29.613.565	29.536.400	29.337.593	30.342.865
Waals Gewest	12.937.838	12.895.968	12.794.991	13.198.041
Brussels H. Gewest	3.707.985	3.728.608	3.723.398	3.876.372
0 t.e.m. 18-jarigen				
Referentietijdstip	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2017	01/01/2018
Teldatum	01/01/2016	raming	01/01/2017	raming
Vlaamse Gemeenschap	1.328.368	1.337.769	1.334.651	1.342.122
Franse Gemeenschap	784.489	789.338	784.212	785.992
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	284.573	289.498	286.183	290.818

Begrotingsjaar	BA 2017		BO 2018	
	2016 definitief	2017 aangepast	2017 vermoedelijk	2018 initieel
Duitstalige Gemeenschap	15.665	15.721	15.647	15.662
+80-jarigen				
Referentietijdstip	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2017	01/01/2018
Teldatum	01/01/2016	raming	01/01/2017	raming
Vlaamse Gemeenschap	336.284	343.155	344.875	351.242
Franse Gemeenschap	164.667	164.525	164.863	164.818
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	45.090	44.802	44.825	44.550
Duitstalige Gemeenschap	3.484	3.645	3.603	3.715
Fiscale uitgaven AJ 2015				
Mededeling FOD FIN		03/03/2017		03/03/2017
Vlaams Gewest		1.790.368		1.790.368
Waals Gewest		788.086		788.086
Brussels H. Gewest		148.932		148.932

3.2.2 Resultaten

3.2.2.1 Algemeen

Tabel 3-4 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in 2018 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de zesde staatshervorming. De cijfers in deze tabel zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van de bedragen in Tabel 3-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Globaal gesteld nemen de middelen inzake de bruto aanvullende belasting op de PB en het toegewezen gedeelte van de PB en de BTW bij de begrotingsopmaak 2018 af met 330,6 miljoen euro.

Zoals blijkt uit tabel 3-3, het parameteroverzicht, worden bij de begrotingsopmaak en begrotingsaanpassing ook telkens de middelen van de bijzondere financieringswet van het voorgaande begrotingsjaar herraamd. In concreto worden bij de begrotingsopmaak 2018 het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de toelagen voor de nieuwe bevoegdheden, met betrekking tot het begrotingsjaar 2017 herraamd. Deze herraming wordt vergeleken met de raming die ter gelegenheid van de begrotingsaanpassing 2017 werd opgesteld. De vergelijking in kwestie resulteert in een afrekening die in de ramingen voor het begrotingsjaar 2018 wordt geïntegreerd. Tabel 3-4 situeert voor iedere component van de middelenberekening het afrekeningssaldo 2017 in de raming van de middelen 2018 (kolom (d)). Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2018 wordt door de FOD Financiën ook de fiscale capaciteit van het aanslagjaar 2015 herzien. Deze herziening is eerder uitzonderlijk en resulteert in 2018 in een bijkomende afrekening met betrekking tot het begrotingsjaar 2016 (kolom (e)).

Tabel 3-4: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)⁴

	BA 2017	2017 bij BA 2017 excl afrek 2016	2017 bij BO 2018 excl afrek 2016	2017 Afrekening bij BO 2018	2016 Afrekening bij BO 2018	BO 2018 incl afrek 2017 geaggregeerd	BO 2018 incl afrek 2017 geïntegreerd	BO 2018 - BA 2017
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g)	(h) = (f) - (a)
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.655.952	7.655.952	7.655.952	0		7.600.134	7.600.134	-55.818
Bruto aanvullende belasting op de PB - herrekening 2018						-936.670	-936.670	-936.670
Voorafnames op federale PB	2.765.304	2.765.304	2.768.289	2.985	470	2.829.988	2.833.443	64.684
<i>middelen diverse bevoegdheden</i>	471.677	471.677	472.456	779		484.216	484.995	12.539
<i>middelen arbeidsmarktbeleid</i>	1.189.792	1.189.792	1.190.936	1.144	244	1.216.842	1.218.230	27.050
<i>middelen fiscale uitgaven</i>	1.103.835	1.103.835	1.104.896	1.061	226	1.128.930	1.130.218	25.095
<i>middelen fiscale uitgaven - herrekening 2018</i>						-121.914	-121.914	-121.914
Mechanisme nationale solidariteit	0	0	0	0		0	0	0
Mechanisme nationale solidariteit - herrekening 2018						0	0	0
Overgangsmechanisme	-320.879	-320.879	-321.557	-677	-677	-321.557	-322.911	-677
Overgangsmechanisme - herrekening 2018						41.961	41.961	41.961
Correcte financiering Brusselse instellingen	-27.604	-27.604	-27.604	0				27.604
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (Gew & Gem)	-103.099	-103.099	-103.099	0		-112.417	-112.417	-9.318
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	9.969.674	9.969.674	9.971.981	2.307	-207	8.979.525	8.981.625	-990.148
Afrekening over het jaar t-1	-71.508					2.100		73.608
Totale middelen Vlaams Gewest	9.898.166	9.969.674	9.971.981	2.307	-207	8.981.625	8.981.625	-916.540
Voorafnames op BTW	9.103.381	9.103.381	9.144.940	41.559		9.402.687	9.444.246	299.306
Inhouding jeugdinstanting Tongeren	-1.255	-1.255	-1.255	0		-1.270	-1.270	-15
Voorafnames op federale PB	5.231.777	5.231.777	5.236.529	4.752	649	5.351.988	5.357.390	120.211

⁴ Een uitgebreide toelichting aangaande de middelenvoorziening van Gewesten en Gemeenschappen na de zesde staatshervorming kan geraadpleegd worden via volgende weblink: <https://fin.login.kanooh.be/de-financi%C3%ABle-middelenvoorziening-voor-gemeenschappen-en-gewesten-na-de-zesde-staatshervorming>
In de uitgebreide toelichting wordt eveneens de klemtoon gelegd op de eenmalige herrekening in het begrotingsjaar 2018.

	BA 2017	2017 bij BA 2017 excl afrek 2016	2017 bij BO 2018 excl afrek 2016	2017 Afrekening bij BO 2018	2016 Afrekening bij BO 2018	BO 2018 incl afrek 2017 geaggregeerd	BO 2018 incl afrek 2017 geïntegreerd	BO 2018 - BA 2017
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g)	(h) = (f) - (a)
Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	7.084.710	7.084.710	7.107.072	22.362		7.316.503	7.338.865	231.793
<i>kinderbijslagen</i>	3.785.345	3.785.345	3.782.451	-2.894		3.860.305	3.857.411	74.960
<i>kost administratief beheer gezinsbijslag (-)</i>	-	-	-	-		-	-	-
<i>ouderenzorg</i>	2.395.645	2.395.645	2.417.460	21.815		2.510.210	2.532.025	114.566
<i>wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>								
<i>vergoeding voor inbreng in maximumfactuur fed. overheid (-)</i>	-	-	-	-		-	-	-
<i>diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen</i>	489.081	489.081	490.983	1.902		502.219	504.122	13.139
<i>wijziging voor revalidatie en behandeling (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>								
<i>ziekenhuizen (vanaf bj 2016)</i>	359.365	359.365	360.741	1.376		369.007	370.382	9.642
<i>inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)</i>	-	-	-	-		-	-	
<i>justitiehuizen</i>	55.275	55.275	55.438	164		57.057	57.221	1.783
<i>interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)</i>						17.704	17.704	17.704
Overgangsmechanisme	153.485	153.485	152.795	-690	-690	152.795	151.415	-690
Overgangsmechanisme - herrekening 2018						11.641	11.641	11.641
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (zie Gewest)								
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	21.572.098	21.572.098	21.640.082	67.984	-41	22.234.344	22.302.287	662.246
Afrekening over het jaar t-1	144.279					67.943		-76.337
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	21.716.378	21.572.098	21.640.082	67.984	-41	22.302.287	22.302.287	585.909
Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	31.614.543	31.541.772	31.612.063	70.291	-248	31.283.913	31.283.913	-330.631

3.2.2.2 Gewest : Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB

De gewestmiddelen worden in 2018 op 8.981.625 duizend euro geraamd, inclusief een positieve afrekening van 2.100 duizend euro. De raming 2018 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 een daling in van 916.540 duizend euro.

Zoals in paragraaf 3.1. wordt vermeld, is de raming van de bruto aanvullende belasting op de PB (gewestelijke opcentiemen) gebaseerd op realisatiecijfers van de kohieren voor het aanslagjaar 2016 en op een inschatting van de belasting Staat en de kohieren voor de aanslagjaren 2017 en 2018. Om tot het kasmatige bedrag van de bruto opcentiemen te komen, wordt de belasting staat verminderd met de autonomiefactor (25,990% voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017; 24,957% voor de aanslagjaren 2018 en volgende). Het bedrag van de bruto opcentiemen wordt bekomen door op deze gereduceerde belasting Staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017 blijft het opcentientarief ongewijzigd op 35,117%. Voor het aanslagjaar 2018 wordt er uitgegaan van een opcentientarief van 33,257%.

De Vlaamse Regering heeft er bijgevolg voor geopteerd om de verlaging van het opcentientarief (als gevolg van de verlaging van de autonomiefactor) niet tegen te draaien, alhoewel zij hiervoor de bevoegdheid heeft. De herziening van de autonomiefactor (dit is het Vlaams aandeel in de personenbelasting) en van de toelage voor fiscale uitgaven is het gevolg van het feit dat nu blijkt dat een beperktere financiering volstaat voor de overkomende bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming. Deze bijstelling geeft dus enerzijds aanleiding tot een recurrent negatief effect op de ontvangsten. Anderzijds resulteert deze bijstelling ook in een (eenmalige) negatieve afrekening – ten gunste van de federale overheid - met betrekking tot de jaren 2015 t.e.m. 2017 ten belope van 1,0 miljard euro (zie ook paragraaf 3.2.2.4).

De Vlaamse begroting absorbeert bovendien ook de verwachte minderontvangsten als gevolg van de federale maatregelen in de personenbelasting en opteert er bijgevolg voor om ook de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift die de burger ten goede komt.

De voorliggende raming van de bruto opcentiemen voor het begrotingsjaar 2018 is bovendien gebaseerd op de methode van de getransactionaliseerde kas. Bedoelde methode werd eind 2016 met het INR overlegd en doorgepraat, en wordt door het INR gehanteerd om vanaf aanslagjaar 2015 de rekeningen van de gewesten te beoordelen. De raming van de bruto opcentiemen vertrekt, zoals supra gesteld, van door de FOD Financiën ter beschikking gestelde regionale ramingen van de belasting Staat en bruto opcentiemen, en gaat bovendien uit van een inningspercentage van 99,57%. Dit inningspercentage vindt zijn oorsprong in de tot en met juni 2017 gerealiseerde kohieren, voorfinancieringen en ontvangen bedragen met betrekking tot het aanslagjaar 2015.

Onderstaande tabel toont de overgang van de bruto opcentiemen per aanslagjaar naar de aan het begrotingsjaar 2018 aanrekenbare bruto opcentiemen volgens de methode van de getransactionaliseerde kas. De in deze tabel gebruikte percentages zijn gebaseerd op uitvoeringscijfers voor het aanslagjaar 2015 per einde juni 2017.

Tabel 3-5: Bruto opcentiemen volgens getransactionaliseerde kas (in duizend euro)

	AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018
verwachte bruto opcentiemen AJ 2016 e.v. aan 100% = (2) = KAS	7.685.914	7.657.410	7.605.276
1. Voorgefinancierd bedrag (= BV in kohieren t.e.m. december T)			
Voorgefinancierd bedrag / kohieren (vol AJ) (3)	92,31%	92,31%	92,31%
Spreiding voorgefinancierd bedrag tot en met eind december AJ (4)	50,31%	50,31%	50,31%
Spreiding voorgefinancierd bedrag januari tot en met eind december AJ+1 (5)	49,69%	49,69%	49,69%
Spreiding voorgefinancierd bedrag januari tot en met eind december AJ+2 (6)	0,00%	0,00%	0,00%
ESR aanrekening verwachte voorfinanciering AJ in periode januari tot en met december AJ (7)	3.569.695	3.556.457	3.532.243
ESR aanrekening verwachte voorfinanciering AJ-1 in periode januari tot en met december AJ (8)		3.525.464	3.512.389
ESR aanrekening verwachte voorfinanciering AJ-2 in periode januari tot en met december AJ (9)			0
Subtotaal ESR aanrekening verwachte voorfinanciering (10)			7.044.632
2. Ontvangen bedrag (= ontvangen t.e.m. februari T+1)			
Ontvangen bedrag / kohieren (vol AJ) (11)	7,26%	7,26%	7,26%
Spreiding ontvangen bedrag tot en met eind februari AJ+1 (12)	12,14%	12,14%	12,14%
Spreiding ontvangen bedrag maart AJ+1 tot en met eind februari AJ+2 (13)	85,60%	85,60%	85,60%
Spreiding ontvangen bedrag maart AJ+2 tot en met eind februari AJ+3 (14)	2,26%	2,26%	2,26%
ESR aanrekening verwachte ontvangen bedragen AJ in periode maart AJ tot en met februari AJ+1 (15)	67.740	67.489	67.030
ESR aanrekening verwachte ontvangen bedragen AJ-1 in periode maart AJ tot en met februari AJ+1 (16)		477.614	475.843
ESR aanrekening verwachte ontvangen bedragen AJ-2 in periode maart AJ tot en met februari AJ+1 (17)			12.630
Subtotaal ESR aanrekening verwachte ontvangen bedragen (18)			555.502
3. Totaal bruto opcentiemen volgens getransactionaliseerde kas = (19) = (10) + (18)			7.600.134

Om het ESR aanrekenbare bedrag te ramen, moeten de bruto opcentiemen voor de aanslagjaren 2016 tot en met 2018 opgedeeld worden in een luik voorfinanciering en een luik ontvangsten. Het luik voorfinanciering heeft betrekking op de bedrijfsvoorheffing en de voorafbetalingen die in de ingekohierde bedragen begrepen zijn. De voorfinanciering wordt aangerekend in de maand waarin de aanslag gevestigd werd (= maand van inkohiering). De al dan niet betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige heeft geen impact op de aanrekening van de voorfinanciering. Het luik ontvangsten heeft betrekking op de effectieve betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige. In geval van een negatieve belastingschuld gaat het om een teruggave door de fiscus. Voor de aanrekening van de ontvangsten wordt een verschuiving van twee maanden toegepast. De kasontvangsten (of kasuitgaven in geval van teruggave) in de periode maart van het begrotingsjaar t tot en met februari van begrotingsjaar t+1 worden bijgevolg ESR matig toegewezen aan het begrotingsjaar t. Het verschuiven met 2 maanden heeft te maken met een betaaltermijn van 2 maanden na het ontvangen van het kohier.

Op deze wijze wordt voor elk van de aanslagjaren 2016 tot en met 2018 het bedrag van de bruto opcentiemen ESR-matig toegewezen aan de drie betrokken begrotingsjaren. De ESR aanrekenbare bruto opcentiemen van het begrotingsjaar 2018 bedragen 7.600.134 duizend euro en zijn samengesteld uit voorfinancieringen en ontvangen bedragen gerelateerd aan de aanslagjaren 2016 tot en met 2018.

De voorliggende raming van de bruto opcentiemen wijkt inzake de gebruikte ramingsmethode en het gebruikte inningspercentage dus af van de (kas)raming die door de FOD Financiën gecommuniceerd werd, maar sluit wel aan bij de ESR logica.

De kasraming voor het begrotingsjaar 2018 kan trouwens op 7.573.644 duizend euro geraamd worden. Deze kasraming is gebaseerd op een voorschottenpercentage van 99,57% en houdt eveneens rekening met de kasmatige afrekeningen van de aanslagjaren 2016 en 2017 die in 2018 zullen ontvangen worden. Het verschil in raming voor de bruto opcentiemen tussen getransactionaliseerde kas en kas is bijgevolg positief en bedraagt 26.490 duizend euro. Voor de fiscale uitgaven (inclusief win win) is het bedoelde verschil eveneens positief, maar groter (64.435 duizend euro). Per saldo is het verschil voor de netto opcentiemen negatief. De methode van getransactionaliseerde kas resulteert voor de netto opcentiemen in een raming ad 5.800.579 duizend euro, 37.945 duizend euro minder dan de kasmethode.

Tabel 3-6: Netto opcentiemen volgens (getransactionaliseerde) kas (in duizend euro)

Begrotingsjaar	2018
Bruto opcentiemen G KAS	7.600.134
Bruto opcentiemen KAS	7.573.644
Bruto opcentiemen G KAS - KAS	26.490

Begrotingsjaar	2018
Fiscale uitgaven G KAS	1.799.555
Fiscale uitgaven KAS	1.735.120
Fiscale uitgaven G KAS - KAS	64.435

Begrotingsjaar	2018
Netto opcentiemen G KAS	5.800.579
Netto opcentiemen KAS	5.838.524
Netto opcentiemen G KAS - KAS	-37.945

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de zesde staatshervorming geregionaliseerd werden, zijn in de Vlaamse begroting niet als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave (eveneens volgens de methode van de getransactionaliseerde kas).

De dotaties die betrekking hebben op de bijkomende gewestelijke bevoegdheden n.a.v. het Lambermontakkoord (2001) zijn vanaf 2015 opgegaan in een nieuwe dotatie (middelen diverse bevoegdheden) die voortaan verdeeld wordt op basis van een vaste verdeelsleutel (50,33% voor het Vlaams Gewest). De nieuwe dotatie werd in 2015 aangevuld met specifieke bijkomende middelen: 5,0 miljoen (overdracht gebouwen) en 626,0 miljoen (voor nieuwe bevoegdheden: participatiefonds, grootstedenbeleid, landbouwrampen, overdracht personeel (aankoopcomités), FRGE, BIRB). Tot slot wordt de bedoelde dotatie per gewest tot en met 2019 verminderd met een nominaal in de herziene bijzondere financieringswet opgenomen bedrag ter dekking van het encours voor de bevoegdheid 'grootstedenbeleid' dat de federale overheid verder zal vereffenen. De totale dotatie voor het Vlaamse Gewest wordt in 2018 op 484.995 duizend euro geraamd, inclusief 779 duizend euro afrekening.

Door de zesde staatshervorming zijn de gewesten ook bevoegd geworden voor bepaalde aspecten van het tewerkstellingsbeleid en voor specifieke fiscale uitgaven (woonbonus, bouwsparen, energiebesparende maatregelen, beveiliging, renovatie, grootstedenbeleid, dienstencheques). De gewesten ontvangen hiertoe twee nieuwe toelagen (een voor tewerkstellingsbeleid en een voor fiscale uitgaven). Niet 100%, maar 60% van de overgedragen bevoegdheid inzake fiscale uitgaven wordt gefinancierd via een toelage vanwege de federale overheid. De resterende 40% financieren de gewesten via de opcentiemen. Op de toelage voor het tewerkstellingsbeleid werd in 2015 een recurrente inhouding ad 831,3 miljoen euro toegepast (voor de drie gewesten samen) ter sanering van de openbare financiën. In 2016 werd een bijkomende recurrente inhouding van 831,3 miljoen euro toegepast. De nieuwe toelagen voor werk en fiscale uitgaven worden in de Vlaamse begroting 2018 respectievelijk op 1.218.230 (inclusief 1.144 duizend euro afrekening 2017 en 244 duizend euro afrekening 2016) en 1.130.218 (inclusief 1.061 duizend euro afrekening 2017 en 226 duizend euro afrekening 2016) geraamd.

De voorliggende raming van de gewesttoelagen sluit tevens volledig aan bij de raming die door de FOD Financiën gecommuniceerd werd. Hierbij dient vermeld dat de raming van de toelage voor fiscale uitgaven sinds de begrotingsopmaak 2017 (en definitief vanaf de begrotingsaanpassing 2017) gebaseerd is op een geactualiseerd basisbedrag voor de fiscale uitgaven van het aanslagjaar 2015. Hiermee heeft de FOD Financiën voor twee begrotingsjaren (2016 en 2017) vooruitgelopen op de algemene herrekening die in 2018 plaatsvindt.

Het bedrag van het gewestelijk deel van het overgangsmechanisme is negatief en wordt op -322.911 duizend euro geraamd, inclusief -677 duizend euro afrekening 2017 en -677 duizend euro afrekening 2016. Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gewest. Bij de begrotingsaanpassing 2017 werd het basisbedrag van het overgangsmechanisme bijgesteld door gebruik te maken van de effectieve fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2015 en de verdeelsleutel hiervan onder de gewesten, terwijl bij de begrotingsopmaak 2017 nog vertrokken werd van de in de financieringswet nominaal opgenomen verdeelsleutel, en van de (op dat ogenblik) definitieve verdeelsleutel van de fiscale capaciteit voor aanslagjaar 2015. Hiermee heeft de FOD Financiën ook met betrekking tot het overgangsmechanisme voor twee begrotingsjaren (2016 en 2017) vooruitgelopen op de algemene herrekening die in 2018 plaatsvindt.

De zesde staatshervorming voorziet vanaf 2014 ook een nieuwe transfer ten gunste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest m.b.t. de pendelbewegingen. In 2018 zal de pendeldotatie 44 miljoen euro bedragen. De pendeldotatie wordt gedragen door het Vlaams Gewest en het Waals Gewest a rato van hun aandeel in de netto stroom van pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aandeel van het Vlaamse Gewest in de netto stroom pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt in 2018 op 62,85% geraamd. Dit komt neer op -27.653 duizend euro. Omdat het aandeel over het jaar 2017 niet gewijzigd wordt, bevat de pendeldotatie 2018 geen afrekening. Vanaf de begrotingsopmaak 2018 wordt de pendeldotatie niet meer als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave (zie begrotingsartikel CB0-1CCB2CC-WT).

Tot slot wordt het toegewezen gedeelte van de PB nog verminderd met de responsabiliseringsbijdragen (voor het gewest en de gemeenschap samen) die nominaal vermeld staan in artikel 65quinquies van de bijzondere financieringswet.

3.2.2.3 Gemeenschap : Toegewezen gedeelte van de BTW en de PB en toelagen voor nieuwe bevoegdheden

De gemeenschapsmiddelen worden in 2018 op 22.302.287 duizend euro geraamd, inclusief 67.943 duizend euro afrekening. De raming 2018 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 een toename in van 585.909 duizend euro.

Het toegewezen gedeelte van de BTW bestaat sinds 2015 uit vier componenten. Van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen werd in 2015 het effect afgezonderd van de koppeling van de basis BTW-dotatie aan de economische groei over de periode 2010-2015. Dit afgezonderde deel werd in 2015 aan de globale BTW-dotatie toegevoegd en ondergaat bijgevolg de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie. Het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen werd aan de globale PB-dotatie toegevoegd. Daarnaast werd in 2015 de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld geïncorporeerd in de globale BTW-dotatie en ondergaat ze bijgevolg ook de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie. Tot slot werd de globale BTW-dotatie in 2015 recurrent met 158,5 miljoen euro opgetrokken ter financiering van enkele overgedragen bevoegdheden. Als dusdanig wordt het toegewezen gedeelte van de BTW in 2018 op 9.444.246 duizend euro geraamd, inclusief 41.559 duizend euro afrekening.

Het toegewezen gedeelte van de PB bestaat sinds 2015 uit drie componenten: de basis PB-dotatie zoals die voor de zesde staatshervorming bestond, het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen en een recurrente inhouding ad 356,3 miljoen euro ter sanering van de openbare financiën. In 2016 werd een bijkomende recurrente inhouding van 356,3 miljoen euro in rekening gebracht. Het totale toegewezen gedeelte van de PB volgt de evolutie en de verdeling van de basis PB-dotatie. Het toegewezen gedeelte van de PB wordt in 2018 op 5.357.390 duizend euro geraamd, inclusief 4.752 duizend euro afrekening 2017 en 649 duizend euro afrekening 2016.

De in artikel 81quinquies van de bijzondere financieringswet bedoelde nominale vermindering van de middelen (voor het begrotingsjaar 2015) houdt verband met personeelsleden die als federale personeelsleden tewerkgesteld blijven in de gesloten jeugdinstantie te Tongeren. Vanaf 2016 wordt de vermindering jaarlijks aan de inflatie aangepast. De vermindering wordt definitief stopgezet van zodra de personeelsleden niet langer geheel of gedeeltelijk werkzaam zijn als federaal personeelslid in die gesloten instantie. De stopzetting van de vermindering gebeurt ten laatste op 31 december 2018. De vermindering wordt bij de begrotingsopmaak 2018 op -1.270 duizend euro geraamd. Aangezien de inflatie voor het jaar 2017 ongewijzigd blijft, is er geen afrekening.

De gemeenschappen ontvangen vanaf 2015 eveneens bijkomende toelagen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016),

justitiehuzen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)). Voor de Vlaamse Gemeenschap worden de bijkomende middelen in 2018 op 7.338.865 duizend euro geraamd, inclusief 22.362 duizend euro afrekening.

De kosten voor het administratief beheer en de uitbetaling van de gezinsbijslag, bedoeld in artikel 68quinquies van de bijzondere financieringswet, worden niet in mindering van de ontvangsten gebracht. Zij worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot. Hetzelfde geldt voor de inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake de maximumfactuur (inhouding op toelage ouderenzorg) en inzake de ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur). Beide inhoudingen worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot, en niet als een minderontvangst.

Ook voor de gemeenschappen voorziet de herziene bijzondere financieringswet een overgangsmechanisme. Het bedrag van het overgangsmechanisme is positief en wordt in 2018 op 151.415 duizend euro geraamd, inclusief -690 duizend euro afrekening 2017 en -690 duizend euro afrekening 2016. Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gemeenschap. Bij de begrotingsaanpassing 2017 werd het basisbedrag van het overgangsmechanisme bijgesteld door gebruik te maken van de (op dat ogenblik) definitieve verdeelsleutel van de fiscale capaciteit voor aanslagjaar 2015 en van bijgestelde inhoudingen 2016 voor de ziekenhuisinfrastructuur. Hiermee heeft de FOD Financiën ook met betrekking tot het overgangsmechanisme voor twee begrotingsjaren (2016 en 2017) vooruitgelopen op de algemene herrekening die in 2018 plaatsvindt.

3.2.2.4 Herrekening 2018

De in vorige paragrafen geciteerde herrekening 2018 bedraagt -1.004.982 duizend euro. Tabel 3-7 toont een samenvattend overzicht. Het grootste gedeelte van de herrekening heeft betrekking op de bruto opcentiemen over de aanslagjaren 2015 tot en met 2017. De raming van de bruto opcentiemen was voor die aanslagjaren gebaseerd op de initiële autonomiefactor van 25,990%. Bij de begrotingsopmaak 2018 wordt de autonomiefactor naar beneden herzien tot 24,957%, wat impliceert dat voor de drie aanslagjaren teveel opcentiemen werden ontvangen. De herrekening 2018 compenseert de oorspronkelijke overraming. De bijzondere financieringswet voorziet in een mechanisme om de bedoelde meerontvangst te compenseren (compensatie ten voordele van de federale overheid).

Hetzelfde geldt voor de toelage fiscale uitgaven. De initiële toelage was gebaseerd op het geraamde bedrag van de fiscale uitgaven voor aanslagjaar 2015 dat nominaal in de Bijzondere Financieringswet is opgenomen. Bij de begrotingsaanpassing 2017 werden de fiscale uitgaven voor aanslagjaar 2015 definitief vastgesteld op een lager bedrag. Deze herziening naar beneden resulteert in een compensatie ten voordele van de federale overheid van teveel ontvangen dotatie voor het begrotingsjaar 2015. De dotatie voor de begrotingsjaren 2016 en 2017 werd reeds bij de begrotingsaanpassing 2017 definitief geregulariseerd.

De ratio achter de herrekening van het overgangsmechanisme wordt besproken in paragrafen 3.2.2.2 en 3.2.2.3.

De totale herrekening 2018 bedraagt -1.004.982 duizend euro en is ESR matig aanrekenbaar in het jaar waarin via koninklijk besluit de definitieve autonomiefactor wordt vastgesteld (in principe in 2018). De kasmatische compensatie (ten voordele van de federale overheid) verloopt echter gespreid over een periode van 16 jaar. Het mechanisme van de kasmatische compensatie wordt in de bijzondere financieringswet bepaald.

Tabel 3-7: Herrekening 2018 (in duizend euro)

	2015	2016	2017	SOM 2018
VLAAMS GEWEST - luik opcentiemen	-301.815	-311.454	-323.400	-936.670
VLAAMS GEWEST - luik toelage fiscale uitgaven	-121.914	0	0	-121.914
VLAAMS GEWEST - luik toelage solidariteitsmechanisme	0	0	0	0
VLAAMS GEWEST - luik overgangsmechanisme	41.961	0	0	41.961
VLAAMSE GEMEENSCHAP - luik overgangsmechanisme	11.641	0	0	11.641
TOTAAL	-370.127	-311.454	-323.400	-1.004.982

3.2.2.5 Sensitiviteit

Gezien de volatiliteit van de in tabel 3-3 vermelde parameters, in het bijzonder van de economische groei en de inflatie, wordt in tabel 3-8 een beknopt overzicht geboden van de sensitiviteit van de geraamde middelen uit de herziene bijzondere financieringswet voor beide parameters voor het begrotingsjaar 2018. In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de opcentiemen, het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de specifieke dotaties (zie paragraaf 3.3.) reageren op een wijziging van de economische groei en de inflatie in het begrotingsjaar 2017 en 2018.

Tabel 3-8 geeft een schematisch overzicht van het verrichte onderzoek. Elke onderzochte wijziging had een grootte van 0,1 procentpunt (10 basispunten). Ook wijzigingen van de andere parameters vermeld in tabel 3-3 hebben een impact op de middelen, maar hier is de impact minder uitgesproken. Om die reden worden ze niet in tabel 3-8 opgenomen. De in het vet weergegeven bedragen in tabel 3-8 (25.695 en 31.515 duizend euro) tonen de meerontvangsten op kruissnelheid van een stijging met 10 basispunten van respectievelijk het BBP en de CPI.

Tabel 3-8: Sensitiviteit (in duizend euro)

Parameter	Middelen 2018		
	Afrekening 2017	Basis 2018	Totaal
BBP 2017	15.658	25.695	41.353
BBP 2018	-	16.077	16.077
CPI 2017	23.845	31.515	55.360
CPI 2018	-	24.676	24.676

3.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 3-9 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)), worden onder paragraaf 3.2. vermeld.

Tabel 3-9: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

	BA 2017	2017 bij BA 2017 excl afrek 2016	2017 bij BO 2018 excl afrek 2016	2017 Afrekening bij BO 2018	2016 Afrekenin g bij BO 2018	BO 2018 incl afrek 2017 geaggregeer d	BO 2018 incl afrek 2017 geïntegreer d	BO 2018 - BA 2017
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g)	(h) = (f) - (a)
Tewerkstellingsprogramma's	-	-	-	-		-	-	-
Buitenlandse studenten	38.420	38.420	38.420	0		38.881	38.881	461
Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld	-	-	-	-		-	-	-
Overname verkeersbelastingen	15.423	15.423	15.423	0		15.608	15.608	185
Dotatie Nationale Plantentuin	7.086	7.086	7.107	21		7.315	7.336	229
Overname registratie- en erfbelastingen	25.069	25.069	25.069	0		25.370	25.370	301
Compensatie dode hand	623	623	623	0		623	623	0
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	86.621	86.621	86.642	21	0	87.797	87.818	1.175
Afrekening over het jaar t-1	470					21		-449
Totaal dotaties vanwege federale overheid	87.091	86.621	86.642	21	0	87.818	87.818	726

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) bijzondere financieringswet, wordt vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% wordt toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie vanaf begrotingsjaar 2015 niet meer opgenomen in tabel 3-9.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord (2001) werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (zesde staatshervorming) wordt de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd en volgt ze bijgevolg de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeersstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen.

Volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de middelenbegroting 2018 gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

Tot slot worden de gewesten op basis van artikel 63 van de Bijzondere Financieringswet vanaf 1 januari 2014 ook vergoed voor de derving van de gewestbelasting als gevolg van de niet-inning van de onroerende voorheffing op staatseigendommen die vrijgesteld zijn van onroerende voorheffing.

3.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor het begrotingsjaar 2018 vertrekken van de vermoedelijke realisaties over het begrotingsjaar 2017 en houden rekening met de parameters van de Economische Begroting van 7 september 2017.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2018 worden de gewestbelastingen 347,0 miljoen euro hoger ingeschat dan bij de begrotingsaanpassing 2017. Tabel 3-10 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende ramingen.

Voor de belasting op de spelen en weddenschappen en de belasting op de automatische ontspanningstoestellen, waarvan de dienst door de FOD Financiën behartigd wordt, worden de groeipercentages uit de federale raming van juli 2017 gehanteerd. Dat percentage wordt evenwel niet toegepast op het cijfer van de begrotingsaanpassing 2017 maar op de Vlaamse prognose voor 2017 die iets lager ligt dan de raming bij begrotingsaanpassing 2017.

De raming van de registratiebelastingen en de erfbelastingen vertrekt van de vermoedelijke realisaties over het begrotingsjaar 2017. Voor het verkooprecht wordt rekening gehouden met een groei van de ontvangsten van 2% ten opzichte van de prognose 2017. Die groei weerspiegelt de verwachte prijsevolutie van de vastgoedmarkt. Wat betreft het aantal transacties wordt geen verdere groei voorzien, gelet op het feit dat het aantal transacties zich in 2017 reeds op een hoog niveau bevindt. Voor het hypotheekrecht wordt geen groei voorzien ten opzichte van de prognoses 2017. Voor de schenkbelasting wordt het aantal schenkingen constant gehouden op het niveau van 2017. Voor onroerende schenkingen wordt rekening gehouden met een prijseffect van 2%. Voor roerende schenkingen wordt rekening gehouden met een prijseffect gelijk aan de evolutie van de consumentenprijsindex en het BBP zoals opgenomen in de Economische Begroting.

In de raming van de erfbelasting wordt rekening gehouden met een groei van 0,9% van de gemiddelde ontvangst per overlijden. De ontvangsten uit fiscale regularisaties worden opgetrokken van 25 miljoen euro bij begrotingsaanpassing 2017 naar 75 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2018. Het juridisch kader voor de fiscale regularisatie werd in de loop van 2017 gefinaliseerd. In 2018 zal voor het eerst een volledig jaar aan dossiers behandeld worden.

De ontvangsten uit de onroerende voorheffing nemen toe met 102,7 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017. Die forse toename is grotendeels het gevolg van de afslanking van de provincies en de gedeeltelijke overname van de provinciale bevoegdheden door Vlaanderen. Om de toegenomen financieringsbehoeften van de Vlaamse overheid wegens de overgenomen provinciale bevoegdheden op te vangen wordt een verhoging van de Vlaamse tarieven doorgevoerd van 2,5% en 1,6% tot respectievelijk 3,97% en 2,54%. Tegelijkertijd worden de provinciale opcentiemen gelimiteerd zodat de totale belastingdruk voor de burger niet toeneemt. De extra inkomsten van de verhoogde opcentiemen voor het Vlaams Gewest worden berekend op 100,1 miljoen euro (inclusief indexatie). Onder constant beleid nemen de ontvangsten uit de onroerende voorheffing toe met 2,6 miljoen ingevolge de natuurlijke toename en indexatie van het kadastraal inkomen.

Ook de raming van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen is gebaseerd op de vermoedelijke realisaties over het begrotingsjaar 2017. Voor de raming van de jaarlijkse verkeersbelasting wordt rekening gehouden met de aanpassing van de tarieven aan de inflatie en een groei van het wagenpark van 2%. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met een negatief effect van de vergroening van het wagenpark op de ontvangsten (-0,4%).

Voor de belasting op inverkeerstelling gaat de prognose 2017 uit van een groei van het aantal inschrijvingen van 4% ten opzichte van 2016. Voor de raming 2018 wordt rekening gehouden met een daling van 2% ten opzichte van 2017. Ten opzichte van 2016 betekent dit nog altijd een stijging van 2% in volume. De raming 2018 houdt uiteraard ook rekening met de indexering van de tarieven medio 2018. In tegenstelling tot bij de jaarlijkse verkeersbelasting wordt voor de belasting op inverkeerstelling geen negatief effect van de vergroening van het wagenpark verrekend. Het negatieve effect van de vergroening van het wagenpark op de ontvangsten wordt verwacht geneutraliseerd te worden door de jaarlijkse aanpassing van de CO₂-correctiefactor.

De ontvangsten uit de kilometerheffing evolueren in functie van de inflatie en de groei van het BBP zoals opgenomen in de Economische Begroting.

In de artikelsgewijze bespreking van de gewestbelastingen (Memorie van Toelichting) wordt dieper ingegaan op de veronderstellingen en de ramingsmethoden gehanteerd bij de individuele gewestbelastingen.

Tabel 3-10: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	REA 2016 INR	BA 2017	2017 Prognose Augustus	BO 2018	BO 2018 vs BA 2017		BO 2018 excl. verhoging tarief OV	BO 2018 excl. verhoging OV vs Prognose 2017	
					Delta	%		Delta	%
Spelen en weddenschappen	38.383	42.331	40.457	43.610	1.279	3,0%	43.610	3.153	7,8%
Automatische ontspanningstoestellen	23.180	28.404	24.784	25.535	-2.869	-10,1%	25.535	751	3,0%
Openingsbelasting	75	0	44		0	0,0%	0	-44	0,0%
Verkooprecht en verdeelrecht	2.129.664	2.331.135	2.385.423	2.441.792	110.657	4,7%	2.441.792	56.369	2,4%
Recht op hypotheekvestiging	167.831	177.141	177.139	177.140	-1	0,0%	177.140	1	0,0%
Schenkbelasting	378.744	413.855	383.898	390.970	-22.885	-5,5%	390.970	7.072	1,8%
Erfbelasting excl. Fiscale regularisaties	1.334.503	1.357.286	1.389.865	1.407.390	50.104	3,7%	1.407.390	17.525	1,3%
Erfbelasting fiscale regularisaties	0	25.000	25.000	75.000	50.000	200,0%	75.000	50.000	200,0%
Onroerende voorheffing (Vlabel)	104.920	108.953	108.953	211.660	102.707	94,3%	111.565	2.612	2,4%
Verkeersbelasting (Vlabel)	1.049.419	1.086.370	1.088.249	1.121.962	35.592	3,3%	1.121.962	33.713	3,1%
Belasting op de inverkeerstelling (Vlabel)	224.650	231.306	246.079	242.659	11.353	4,9%	242.659	-3.420	-1,4%
Eurovignet (Fed)	13.823	2.332	26	0	-2.332	-100,0%	0	-26	-
Eurovignet (Vlabel)	-5.052		-122	0	0	0,0%	0	122	100,0%
Kilometerheffing	312.762	426.654	430.411	440.034	13.380	3,1%	440.034	9.623	2,2%
Totaal	5.772.902	6.230.767	6.300.207	6.577.752	346.985	5,6%	6.477.657	177.450	2,8%

3.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten voor het begrotingsjaar 2018 bedraagt 432,3 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 houdt deze raming een daling in van 275,9 miljoen euro.

De daling van de toegewezen ontvangsten in 2018 wordt hoofdzakelijk verklaard door de evolutie van de ontvangsten van het Energiefonds (-311,3 miljoen euro) na de uitspraak van het Grondwettelijk Hof. De raming van de energiehelling in 2018 omvat naast de ontvangsten uit handhaving (1,5 miljoen) en uit de oude heffing inclusief de louter forfaitaire heffing (94,7 miljoen) ook de verwachte inkomsten uit de vernieuwde heffing (72,7 miljoen). Op kruissnelheid bedragen de opbrengsten uit de vernieuwde energiehelling 114,1 miljoen euro per jaar. Deze recurrente middelen zullen worden ingezet voor het aankopen van de overschotten van de groenestroomcertificaten (93 miljoen euro), voor de financiering van de VREG (5,7 miljoen euro) en van de calls groene warmte (10 miljoen euro), en voor investeringssteun voor kleine windturbines (4,2 miljoen euro) en voor batterijtechnologie (1,2 miljoen euro).

Andere belangrijke toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten in het kader van het medisch-sociaal beleid;
- de inkomsten van het fonds voor de ondersteuning van het verkeers- en verkeersveiligheidsbeleid.

3.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren.

De raming van de andere ontvangsten (exclusief Lotto-middelen) voor het begrotingsjaar 2018 bedraagt 222,0 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 houdt deze raming een daling in van 49,3 miljoen euro. De variatie in de categorie 'andere ontvangsten' wordt hoofdzakelijk verklaard door het wegvallen van de terugbetaling door UZ Gent (-24,0 miljoen euro) als gevolg van de integratie van UZ Gent in UGent waarbij eveneens voor eenzelfde bedrag aan uitgaven geannuleerd wordt.

3.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de bijzondere financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen voor 2018 wordt op 30,0 miljoen euro behouden, een status quo ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017.

3.8. Te consolideren instellingen

Tabel 3-11 geeft een overzicht van de ESR ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. De ESR ontvangsten van de te consolideren instellingen nemen in vergelijking tot de begrotingsaanpassing 2017 met 261,3 miljoen euro toe. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

160,8 miljoen euro van deze toename is het gevolg van de integratie van een reeks instellingen in het budgettaire consolidatieproces, al dan niet als gevolg van een uitbreiding van de consolidatieperimeter. Tot en met de begrotingsaanpassing 2017 werd de impact op het vorderingensaldo van de budgettaire belangrijkste instellingen (DBFM Scholen van Morgen, Project Brabo 1, Via Noord Zuid Kempen) gevisualiseerd via een correctielijn in het vorderingensaldo. Daarnaast is de toename met 160,8 miljoen euro ook het gevolg van de uitbreiding van de consolidatieperimeter (o.a. Vitare).

Tabel 3-11: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	BA 2017	BO 2018	BO - BA
MINA	136.367	127.109	-9.258
VIF	65.122	57.272	-7.850
Loodswezen	82.617	85.904	3.287
Andere instellingen met DAB-vorm	27.982	29.297	1.315
VDAB	112.954	119.830	6.876
VRT	200.069	175.678	-24.391
Kind & Gezin	185.623	185.929	306
VSB	247.386	251.104	3.718
VVM - De Lijn	221.049	221.049	0
VEB	127.908	241.214	113.306
VITO	67.588	71.460	3.872
Tunnel Liefkenshoek	63.851	65.816	1.965
VWF	63.721	63.072	-649
VMSW	223.945	212.172	-11.773
Hogescholen en universiteiten	943.289	921.338	-21.951
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	590.057	792.610	202.553
Totaal	3.359.528	3.620.854	261.326

De ESR ontvangsten van het Minafonds worden bij de begrotingsopmaak 2018 op 127,9 miljoen euro geraamd. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 houdt deze raming een daling in van 9,3 miljoen euro. Door de vernietiging van de maatregel door het Grondwettelijk Hof vallen de inkomsten uit de heffing op de reserves van Bebat en Recupel, voor ongeveer 6,6 miljoen euro, weg. Daarnaast dalen de inkomsten uit de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater door de invoering van een debetnota door de watermaatschappijen. De daling wordt deels gecompenseerd doordat er een versnelling van het facturatie ritme wordt verwacht. De daling wordt geraamd op 2,9 miljoen euro. In het kader van de Europese LIFE-projecten stijgen de inkomsten met 1 miljoen euro.

De totale ESR ontvangsten van het VIF worden bij de begrotingsopmaak 2018 geraamd op 57,3 miljoen euro, een daling met 7,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017. De daling is te wijten aan het wegvallen van eenmalige ontvangsten ingevolge de verkoop van gronden en het wegvallen van een eenmalige terugbetaling door het Havenbedrijf Antwerpen.

De stijging van de ESR ontvangsten bij de DAB Loodswezen met 3,3 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 wordt verklaard door de tariefaanpassing enerzijds en de trafiekstijging anderzijds voor 1,4 miljoen euro verklaard door een stijging van de ontvangsten uit loodsgelden ten gevolge van een aanpassing van de tarieven vanaf 1 augustus 2016 en 1,7 miljoen euro ten gevolge van een indexatie van de tarieven. Tot slot wordt 0,2 miljoen euro verklaard door een trafiekstijging en een schaalvergroting van de schepen. De totale ESR ontvangsten van de DAB Loodswezen worden hierdoor geraamd op 85,9 miljoen euro.

Bij VDAB stijgen de totale ESR-gecorrigeerde ontvangsten met 6,9 miljoen ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017, tot 119,9 miljoen. Het betreft voor de helft (61,4 miljoen) ontvangsten uit opleidingen (individuele beroepsopleidingen en instapopleidingen). VDAB ontvangt ook 23,7 miljoen vanuit het Europese niveau, een daling met 2,2 miljoen. Als gevolg van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en het RIZIV, stijgen de ontvangsten vanuit het RIZIV met 12 miljoen, tot 18 miljoen euro. Ten slotte wordt er een daling van 2,5 miljoen vastgesteld van de ontvangsten uit de verkoop van gebouwen.

De ESR ontvangsten van de VRT worden bij de begrotingsopmaak 2018 op 175,7 miljoen euro geraamd. Dit bedrag houdt een daling in van 24,4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017. De daling kan ten belope van 33,8 miljoen euro verklaard worden door de toepassing van het INR-advies van 7 juni 2017 aangaande de registratie van de BTW en betreft dus een louter technische, niet-beleidsmatige bijstelling. Abstractie makend van dit advies is er een toename van 9,4 miljoen euro aan ESR ontvangsten. Dit is het resultaat van een toename met 2,8 miljoen euro van de ontvangsten uit de verkoop van niet-duurzame goederen en diensten en een toename van de opbrengsten uit desinvesteringen met 6,6 miljoen euro (voornamelijk verkoop van gronden).

De ESR ontvangsten van Kind en Gezin nemen bij de begrotingsopmaak 2018 toe met 0,3 miljoen euro tot 186,0 miljoen euro. Dit is het resultaat van een aantal evoluties waarbij de belangrijkste zijn: een daling van 2 miljoen euro bij de geraamde inkomsten voor groeps- en gezinsopvang, een toename van de ontvangsten uit EUSarf met 0,8 miljoen euro en een hogere terugvordering t.b.v. 1,5 miljoen euro van de steden Antwerpen en Gent in uitvoering van de convenanten die gesloten werden in het kader van de kinderopvang.

De ESR ontvangsten van de Vlaamse Sociale Bescherming nemen toe met 3,7 miljoen euro ten gevolge van hogere ontvangsten uit geldbeleggingen, ledenbijdragen en administratieve geldboetes. De ESR ontvangsten worden op 251,1 miljoen euro geraamd.

De ESR ontvangsten van VVM-De Lijn worden bij begrotingsopmaak 2018, net zoals bij de begrotingsaanpassing 2017, begroot op 221 miljoen euro. Eventuele stijgingen of dalingen ten gevolge van prijs- en/of hoeveelheidseffecten worden meegenomen bij de begrotingsaanpassing.

De ontvangsten van het VEB worden geraamd op 241,2 miljoen euro. De kosten van het VEB verbonden aan de leveringsactiviteit en dan meer specifiek de aankoopkosten van elektriciteit, de transport- en distributiekosten, de kosten van groenestroomcertificaten en de taksen & heffingen worden één op één doorgerekend aan de klanten waardoor de ontvangsten van het VEB met 113,3 miljoen euro stijgen ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017.

De eigen ontvangsten van het VITO bestaan hoofdzakelijk uit lopende contracten binnen de sector overheid (10 miljoen) en buiten de sector overheid (41,5 miljoen). Terwijl de eerste dalen met 4 miljoen, stijgen de ontvangsten uit contracten buiten de sector overheid met 0,6 miljoen. Daarnaast dalen de verwachte ontvangsten uit desinvesteringen met 1,5 miljoen euro. Ten slotte stijgen de ontvangsten vanuit andere sectoren éénmalig met 8,1

miljoen euro als gevolg van een gerechtelijke uitspraak in het voordeel van VITO betreffende een project met Unmanned Aerial Vehicles (UAV's).

De ESR ontvangsten van Tunnel Liefkenshoek bedragen 65,8 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2018. Het betreft een stijging van ongeveer 2 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 omwille van een hogere omzet van de tunnel.

De ESR ontvangsten van het Vlaams Woningfonds (VWF) dalen met 0,7 miljoen euro. Dit is het grotendeels het gevolg van lagere renteontvangsten (-0,5 miljoen euro) en het wegvallen van een eenmalige inkomst naar aanleiding van de verkoop van twee gebouwen (-0,3 miljoen euro). Daarnaast nemen de ontvangen FS3-intresten toe met 0,1 miljoen euro maar dit effect wordt quasi volledig gecompenseerd aan uitgavenzijde.

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 nemen de ontvangsten van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) af met 11,8 miljoen euro tot 212,2 miljoen euro. De belangrijkste oorzaak betreft het wegvallen van een eenmalige inkomst naar aanleiding van de verkoop van een administratief gebouw in 2017 (-12,1 miljoen euro). Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere effecten (huurinkomsten, beheersvergoedingen en andere inkomsten) die samen een netto-effect van 0,3 miljoen euro hebben.

De Universiteiten en Hogescholen worden als één geheel behandeld. In totaal bedragen de ESR ontvangsten van deze instellingen 921,3 miljoen euro (een daling van 21,9 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017). 290,5 miljoen euro is afkomstig van bedrijven (ondersteuning van onderzoek, kosten m.b.t. vorming en bijscholing) en 329,1 miljoen euro is afkomstig van gezinnen (voornamelijk inschrijvingsgelden). Daarbij komen nog 100,1 miljoen euro vanuit andere Belgische overheden (lokaal / gemeenschap / gewest / federaal / Sociale Zekerheid), 83,7 miljoen euro ontvangsten vanuit EU-instellingen en 56,2 miljoen euro ontvangsten vanuit buitenlandse overheden. De overige 61,7 miljoen euro aan ontvangsten is verspreid over kleinere posten: renteopbrengsten, kosten m.b.t. vorming voor (buitenlandse) publieke instellingen, verkoop van onroerende goederen.

4. DE UITGAVENBEGROTING

4.1 Inleiding

Bij de begrotingsopmaak 2018 nemen de geconsolideerde beleidskredieten toe met 861,2 miljoen euro en de geconsolideerde betaalkredieten met 1.150,9 miljoen euro. De betaalkredieten nemen dus 289,7 miljoen euro sneller toe dan de beleidskredieten.

Tabel 4-1: Geconsolideerde beleids- en betaalkredieten (duizend euro)

	BA 2017 (1)	BO 2018 (2)	Evolutie BO (3=2-1)
Beleidskredieten	43.932.967	44.794.167	861.200
Betaalkredieten	43.360.679	44.511.617	1.150.938
Beleid min betaal	572.288	282.550	-289.738

In dit hoofdstuk over de uitgavenbegroting wordt in eerste instantie toegelicht hoe de overstap gemaakt wordt van de uitgavenkredieten zoals opgenomen in de administratieve tabel en de begrotingen van de instellingen naar de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten zoals opgenomen in Tabel 4-1.

In een volgend deel wordt het overzicht gegeven van de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein evenals de evolutie per beleidsdomein.

Het vierde en laatste deel van dit hoofdstuk beschrijft per beleidsdomein de belangrijkste evoluties per beleidsdomein.

4.2 De beleids- en betaalkredieten

4.2.1 Beleidskredieten

Bij de beleidskredieten van de ministeries vertrekt men vanuit de som van de vastleggingskredieten. Deze kredieten worden aangevuld met de voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen.

Op bovenstaande som worden enkele correcties doorgevoerd, die overwegend ook in de berekening van betaalkredieten dienen doorgevoerd te worden:

- Ten eerste wordt de som van bovenstaande kredieten gezuiverd voor de kredieten die voorzien zijn voor kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8), en voor aflossingen (ESR-9). Deze kredieten dienen namelijk niet te worden meegenomen in de berekening van het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.
- Ten tweede worden de kredieten die bestemd zijn voor de te consolideren instellingen van de Vlaamse Gemeenschap uitgezuiverd. Het beleid dat met deze kredieten kan gevoerd worden, wordt verder meegenomen bij de te consolideren instellingen (zie infra).

Een laatste opmerking die dient gemaakt te worden, heeft betrekking op de ingeschreven intrestkredieten m.b.t. de uitstaande directe en indirecte schuld. Aangezien deze intrestlasten effectief dienen te worden betaald en niet eerder in beleidskredieten zijn voorzien en gezien er van het standpunt wordt vertrokken dat de definitie van de

beleidskredieten zo nauw mogelijk dient aan te sluiten bij de definitie van betaalkredieten, worden de intrestkredieten behouden in de beleidskredieten. Anderzijds is het wel zo dat er met de kredieten die voorzien zijn voor de betaling van intresten geen beleid kan gevoerd worden.

In het vorderingensaldo (zie hoofdstuk 6) wordt daarom ook gewerkt met het principe van primaire uitgaven (i.c. uitgaven excl. intresten).

Tabel 4-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)

Beleid		BO 2018
Vastleggingskredieten (VAK)	+	41.496.104
Voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen (TO)	+	445.043
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	1.602.523
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	9.543
Toelagen aan instellingen & correcties	-	11.832.089
TOTAAL	=	28.496.992

Voor de berekening van de beleidskredieten van de te consolideren instellingen wordt een onderscheid gemaakt tussen de te consolideren instellingen die in hun begroting een opsplitsing maken tussen vastleggings- en vereffeningskredieten en de andere instellingen met enkel een begroting in vereffeningskredieten.

Bij de instellingen met een opsplitsing in de begroting tussen vastleggings- en vereffeningskredieten, wordt het vastleggingskrediet (gecorrigeerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi) genomen. De ingeschreven vastleggingskredieten bevatten in ieder geval ook de machtigingen en het vastleggingskrediet van de toelagen aan de instellingen die zijn ingeschreven in de begrotingen van de ministeries.

Voor de overige te consolideren instellingen wordt van de hypothese vertrokken dat de vastleggingskredieten gelijk zijn aan de ingeschreven vereffeningskredieten (gecorrigeerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi). Deze vastleggingskredieten worden evenwel nog verder gecorrigeerd voor het geval er een machtiging is ingeschreven in de begrotingen van de ministeries. In dit geval wordt het verschil tussen de in de begroting van de ministeries ingeschreven machtiging en het in de begroting van de ministeries ingeschreven correlatief krediet gecorrigeerd op de totaal ingeschreven kredieten van de instelling (het correlatief krediet wordt hierbij eventueel nog verder aangevuld met eventuele toepassingen van historische begrotingsaldi).

Met betrekking tot de intrestkredieten kan dezelfde opmerking gemaakt worden als bij de ministeries.

Tabel 4-3: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BO 2018
Instellingen met beleid en betaal-uitgavenzijde		
Vastleggingskredieten	+	9.150.228
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	120.327
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	48.968
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	127.681
Interne verrichtingen	-	34.900
SUBTOTAAL		8.818.352
Instellingen met enkel betaal-uitgavenzijde		
Vereffeningskredieten	+	12.981.631
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.404.015
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	1.618.064
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	244.058
Interne verrichtingen	-	1.308.456
Vastleggingsmachtigingen + Vastleggingskredieten - Correlatieve kredieten - Vereffeningskredieten	+	71.739
SUBTOTAAL	=	7.478.777
TOTAAL	=	16.297.129

In Tabel 4-4 wordt een overzicht gegeven van de totale beleidskredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij begrotingsopmaak 2018.

De totale beleidskredieten nemen toe met 861,2 miljoen euro, ofwel 2,0% ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017.

Tabel 4-4: Saldi-berekening - Totaal beleidskredieten (in duizend euro)

	BA 2017 (a)	BO 2018 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Beleidskredieten ministeries	28.239.990	28.496.992	257.002	0,9%
Beleidskredieten instellingen	15.692.977	16.297.129	604.152	3,8%
TOTAAL	43.932.967	44.794.121	861.154	2,0%

4.2.2 Betaalkredieten

Voor de berekening van de betaalkredieten, wordt eveneens een opsplitsing gemaakt tussen betaalkredieten bij de ministeries (excl. DAB's) en betaalkredieten bij de te consolideren instellingen.

Bij de betaalkredieten vertrekt men van de sommatie van de vereffeningskredieten en de variabele kredieten.

Op bovenstaande som worden enkele correcties doorgevoerd, zoals in de berekening van het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid. Zo wordt er gecorrigeerd voor uitgaven m.b.t. kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8), schuldaflossing (ESR-9) en kredieten bestemd voor te consolideren instellingen.

Er wordt geen correctie doorgevoerd voor de ingeschreven intrestkredieten.

Tabel 4-5: Saldi-berekening – Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)

Betaal		BO 2018
Vereffeningskredieten (VEK)	+	41.759.295
Variabele kredieten (VRK)	+	517.466
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	1.650.921
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	8.793
Toelagen aan instellingen & correcties	-	12.180.280
TOTAAL	=	28.436.767

Voor de bepaling van de betaalkredieten van de te consolideren instellingen wordt er vertrokken van de voorziene betaalkredieten in de respectievelijke begrotingen van de instellingen. Hierop worden correcties doorgevoerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi.

Tabel 4-6: Saldi-berekening – Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BO 2018
Vereffeningskredieten	+	23.373.828
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.524.342
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	1.667.207
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	415.245
Interne verrichtingen	-	2.692.184
TOTAAL	=	16.074.850

In Tabel 4-7 wordt een overzicht gegeven van de totale betaalkredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij begrotingsopmaak 2018.

De totale betaalkredieten nemen globaal toe met 1.150,9 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2018, ofwel 2,7% ten opzichte van de begrotingsaanpassing.

Tabel 4-7: Saldi-berekening – Totaal betaalkredieten (in duizend euro)

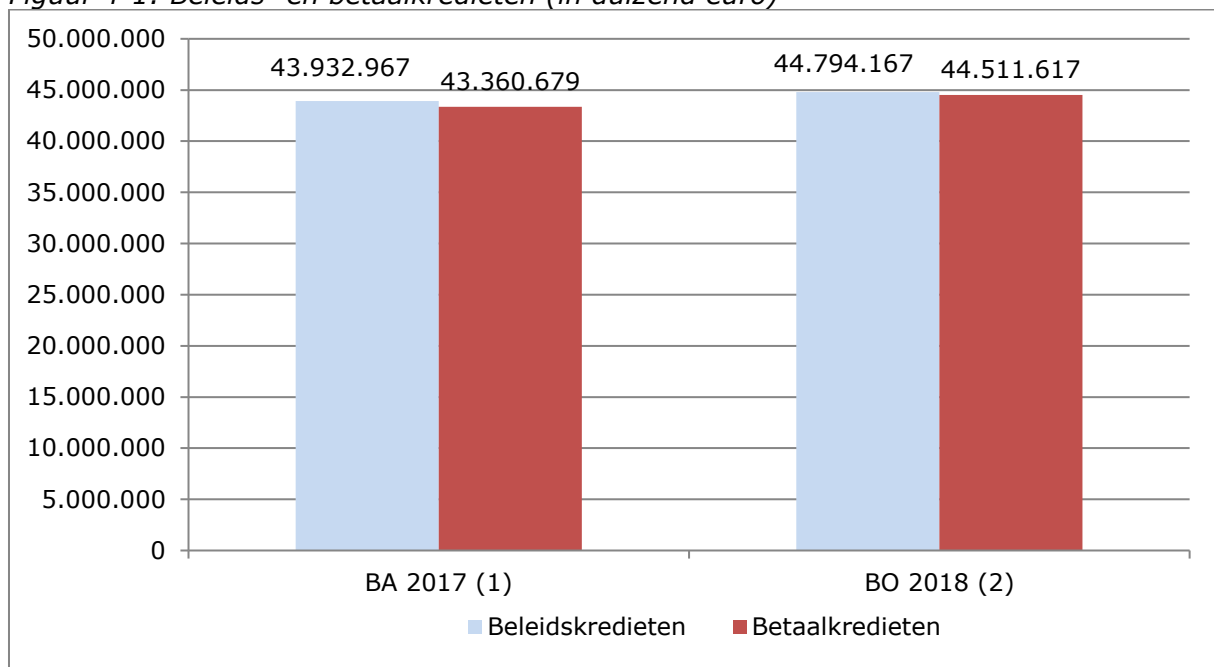
	BA 2017 (a)	BO 2018 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Betaalkredieten ministeries	28.122.793	28.436.767	313.974	1,1%
Betaalkredieten instellingen	15.237.886	16.074.850	836.964	5,5%
TOTAAL	43.360.679	44.511.617	1.150.938	2,7%

4.2.3 De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten

Figuur 4-1 toont aan dat bij de begrotingsopmaak 2018 de beleidskredieten 282,6 miljoen euro hoger liggen dan de betaalkredieten. Bij de begrotingsaanpassing 2017 bedroeg dit verschil nog 572,3 miljoen euro.

Bij ongewijzigd beleid nemen de betaalkredieten veel sterker toe dan de beleidskredieten. Dit wordt echter deels gecompenseerd doordat de beleidskredieten van de nieuwe initiatieven sterker toenemen dan de betaalkredieten. Globaal genomen nemen de betaalkredieten echter sneller toe dan de beleidskredieten, wat aangeeft dat de Vlaamse Regering niet enkel nieuw beleid opstart, maar ook de nodige middelen voorziet om de verbintenissen uit het verleden te vereffenen.

Figuur 4-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

4.3 De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen

In onderstaande Tabel 4-8, resp. Tabel 4-9 wordt de cijfermatige evolutie van de beleids- resp. betaalkredieten begrotingsaanpassing 2017 en begrotingsopmaak 2018 per beleidsdomein weergegeven.

Tabel 4-8: *Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)*

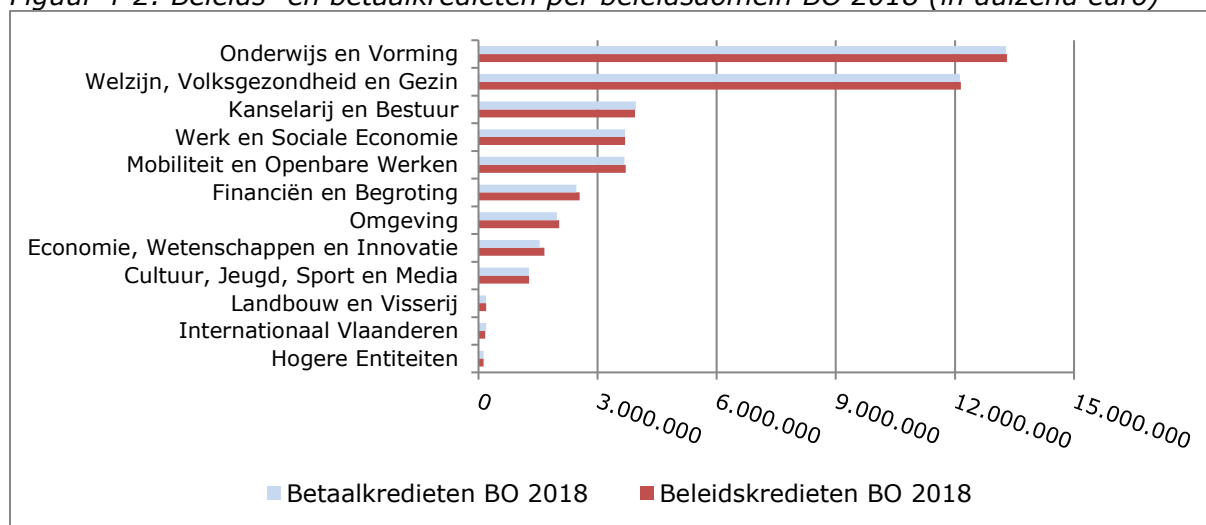
Beleidsdomein	BA 2017 (a)	BO 2018 (b)	(c)=(b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	129.615	130.698	1.083	0,8%
Financiën en Begroting	2.618.762	2.544.066	-74.696	-2,9%
Internationaal Vlaanderen	197.269	166.612	-30.657	-15,5%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.544.329	1.662.210	117.881	7,6%
Onderwijs en Vorming	12.910.390	13.307.839	397.449	3,1%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	11.723.097	12.145.970	422.873	3,6%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.264.887	1.274.317	9.430	0,7%
Werk en Sociale Economie	3.582.625	3.691.668	109.043	3,0%
Landbouw en Visserij	195.603	192.684	-2.919	-1,5%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.662.327	3.706.901	44.574	1,2%
Kanselarij en Bestuur	3.819.592	3.937.869	118.277	3,1%
Omgeving	2.284.471	2.033.333	-251.138	-11,0%
TOTAAL	43.932.967	44.794.167	861.200	2,0%

Tabel 4-9: *Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)*

Beleidsdomein	BA 2017 (a)	BO 2018 (b)	(c)=(b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	129.615	130.698	1.083	0,8%
Financiën en Begroting	2.505.025	2.463.266	-41.759	-1,7%
Internationaal Vlaanderen	184.391	191.539	7.148	3,9%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.438.673	1.540.746	102.073	7,1%
Onderwijs en Vorming	12.886.634	13.284.336	397.702	3,1%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	11.671.037	12.121.283	450.246	3,9%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.212.607	1.273.156	60.549	5,0%
Werk en Sociale Economie	3.609.106	3.694.613	85.507	2,4%
Landbouw en Visserij	200.587	196.041	-4.546	-2,3%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.481.820	3.672.278	190.458	5,5%
Kanselarij en Bestuur	3.815.011	3.968.592	153.581	4,0%
Omgeving	2.226.173	1.975.069	-251.104	-11,3%
TOTAAL	43.360.679	44.511.617	1.150.938	2,7%

In figuur 4-2 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein weergegeven.

Figuur 4-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2018 (in duizend euro)

4.4 Prestatiebegroting

Op het einde van de vorige legislatuur werd een nieuwe begrotingsstructuur ingevoerd, die erin bestaat om de beleidsvelden vanaf 2014 eenduidig te koppelen aan begrotingsprogramma's. De doelstellingen die binnen deze beleidsvelden gedefinieerd werden, konden verder gelinkt worden aan begrotingsartikelen. Dit was een eerste belangrijke stap voorwaarts naar het beter afstemmen van de beleids-, beheers- en begrotingsdocumenten. Toch bleek het nog altijd moeilijk om op basis hiervan de gewenste afstemming tussen de verschillende beleids- en begrotingsdocumenten op een eenvoudige manier te bereiken. De rechtstreekse koppeling tussen doelstellingen en begrotingsartikelen is moeilijk te maken.

Om de linken tussen de beleids-, beheers- en begrotingscyclus te verhogen én de leesbaarheid van de begroting te bevorderen, werd in uitvoering van het Regeerakkoord en de beleidsnota van de minister van Financiën en Begroting het project prestatiebegroting opgestart.

De noemer "prestatiebegroting" dekt verschillende ladingen, waardoor er soms misverstanden ontstaan over het doel ervan. De bestaande literatuur rond prestatiebegroting geeft 3 grote categorieën aan van prestatiebegroting, gaande van een zeer minimale invulling naar een extreme toepassing:

- 'presentational budgeting': in deze vorm van prestatiebegroting is er prestatie-informatie aanwezig in de begrotingsdocumenten. Het kan dan gaan om prestatie-indicatoren of streefwaarden, alsook om prestatieresultaten. In deze categorie is prestatie-informatie enkel toegevoegd als achtergrondinformatie om politici en burgers te informeren. Er is hier totaal geen link tussen prestatie-informatie en budgetallocatie. De informatie speelt geen rol bij de beslissingen inzake budgetallocatie en dat is ook niet de intentie.
- 'performance informed budgeting': middelen worden dan gerelateerd aan de verwachte prestaties op een indirecte manier. Dit houdt in dat prestatie-informatie gebruikt wordt als verantwoording bij budgettaire beslissingen. Prestatie-informatie

is belangrijk in het besluitvormingsproces, maar bepaalt niet noodzakelijk de omvang van de toegewezen middelen.

- 'direct performance budgeting': zoals de naam al aangeeft, is er een directe link tussen het alloceren van middelen en de geleverde prestaties. Toewijzingen kunnen dus gebaseerd zijn op een soort van formule of contract met specifieke indicatoren. Middelen worden direct gelinkt aan de behaalde resultaten of geleverde prestaties. Deze vorm van prestatiebegroting komt in de praktijk zelden voor, tenzij voor een specifieke sector. In Vlaanderen wordt dergelijk model bijvoorbeeld gebruikt voor de bepaling van het budget van de werkingskosten van Aquafin NV.

Vlaanderen bevindt zich met de huidige manier van begroten momenteel in de eerste categorie. Het doel is om te evolueren richting 'performance informed budgeting', zodat op termijn prestatie-informatie systematisch gebruikt kan worden als verantwoording bij budgettaire beslissingen. In buurlanden als bv. Nederland en Frankrijk is 'performance-informed budgeting' ook de algemeen geldende vorm van begroten. Prestatie-informatie is dus belangrijk in het besluitvormingsproces, maar bepaalt niet noodzakelijk de grootte van de toegewezen middelen.

Bij de begrotingsopmaak 2018 wordt een eerste belangrijke stap gezet naar 'performance informed budgeting'. Er dient eerst een goede, stabiele structuur te zijn waarbij er een duidelijke link is tussen de beleidsdoelstellingen en de corresponderende kredieten. Hiertoe moet in eerste instantie een reorganisatie van de artikelstructuur gebeuren.

Er werd een inhoudelijk structurelement (ISE) in het leven geroepen, als een inhoudelijk zinvolle clustering van deelbevoegdheden/kredieten binnen een beleidsveld/begrotingsprogramma. Het inhoudelijk structurelement is een noodzakelijk tussenniveau, dat zich bevindt tussen de huidige begrotingsprogramma's en begrotingsartikels. Door invoering van het inhoudelijk structurelement blijft de begrotingsstructuur stabiel over de legislaturen heen, waardoor het mogelijk wordt om tijdsreeksen te maken. Het inhoudelijk structurelement is een neutraal geformuleerde inhoudelijke verzamelnaam voor verschillende overheidstaken en dient zowel opgenomen te worden in de beleids- als begrotingsdocumenten, zodat er een duidelijke koppeling ontstaat tussen het beleid en de daar tegenover staande kredieten.

Om per beleidsdomein tot deze structurelementen te komen werd er de voorbije jaren binnen de Vlaamse administratie een proces opgestart waarin gevraagd werd een 'inhoudelijke oefening' te maken. Met het oog op de uniformiteit en kwaliteit werd er begeleiding aangeboden vanuit een centrale werkgroep prestatiebegroting. Dit resulteerde in een voorstel per beleidsdomein dat vervolgens werd voorgelegd aan een expertengroep⁵ die ten persoonlijke titel deelnamen aan de werkzaamheden en een advies in consensus formuleerde over de verschillende oefeningen, aan de hand van een aantal criteria.

Finaal besliste de Vlaamse Regering om de invoering van de inhoudelijke structurelementen in de begroting gefaseerd te laten gebeuren bij BO2018 en BO2019. Deze gefaseerde invoering van de nieuwe structuur laat toe om te proefdraaien, vermijdt dubbel werk bij instellingen/entiteiten die sowieso een nieuwe begrotingsstructuur krijgen bij BO2018 en maakt het technisch haalbaar voor de backoffice van het departement Financiën en Begroting.

De conversie is doorgevoerd bij de volgende beleidsdomeinen:

- Financiën en Begroting (FB)
- Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)

---

⁵ De expertencommissie bestaat uit: Stefaan Mergaerts (Vlaams Parlement), Hans Van Den Abbeele (Vlaams Parlement), Geert Robbe (Rekenhof), Geert Bouckaert (KULeuven), Kris De Witte (Inspectie van Financiën), Erwin Eysackers (SERV), Martin Ruebens (Voorzitterscollege), Leander Price (ABB – Beleids- en beheerscyclus lokale besturen), Eddy Guilliams (Audit Vlaanderen).

- Werk en Sociale Economie (WSE)
- Landbouw en Visserij (LV)
- Kancelarij en Bestuur (KB)
- Omgeving (in combinatie met een fusie van LNE en RWO naar OMG)

De nieuwe artikelstructuur manifesteert zich binnen deze beleidsdomeinen wat een herschikking van de artikels met zich meebrengt. Voor meer informatie over de prestatiebegroting en de introductie van de inhoudelijke structurelementen, verwijzen we door naar de bijlage bij deze algemene toelichting.

4.5 Bespreking per beleidsdomein

In de bespreking van de uitgavenevolutive per beleidsdomein wordt de nadruk gelegd op de evolutie van de beleidskredieten aangezien dit het best weergeeft welke beleidsintenties er genomen zijn. Tenzij anders aangegeven, wordt met de term "kredieten" verwezen naar de beleidskredieten. In de mate dat er een grote afwijking is tussen de evolutie van de beleids- en betaalkredieten, wordt dit ook weergegeven. Meestal heeft dit verschil te maken met een aanpassing van de betaalkalender of een vastlegging die niet jaarlijks gebeurt. De impact van de inflatieparameter is niet stelselmatig opgenomen in de bespreking van de beleidsdomeinen. Deze informatie is wel opgenomen per begrotingsartikel in de toelichtingen per programma van de beleidsdomeinen.

4.5.1 Financiën en Begroting

Overeenkomstig de meest recente maandvooruitzichten voor de afgevlakte gezondheidsindex zou er geen overschrijding van de spilindex plaatsvinden in 2018. Uitgaande van een gezondheidsindex van 1,5 % in 2019 (middellange termijn vooruitzichten Planbureau van 20 juni 2017) zou de spilindex de eerstvolgende keer overschreden worden in maart 2019. In 2018 dient er derhalve slechts 0,6 miljoen euro voorzien te worden voor de indexering van het vakantiegeld 2019 bij De Lijn (dat ESR-matig aanrekenbaar is op 2018, het jaar waarin de prestatie werd verricht). Dit betekent een daling van de indexprovisie met 194 miljoen euro.

Net als de voorbije jaren wordt een provisie van 6,3 miljoen euro ingeschreven voor het ondervangen van de kost van de endogene groei bij de ministeries en de agentschappen met rechtspersoonlijkheid.

Voor 2018 verwacht PDOS dat de bijdragevoet aan de pool der parastatalen met 3%-punt aangroeit ten opzichte van het niveau 2017 (38%) naar 41%. Op basis van de laatst gekende statutaire loonmassa bij de parastatalen wordt de kredietbehoefte hiervoor geraamd op 9 miljoen euro.

De naar aanleiding van de begrotingsaanpassing 2017 ingeschreven éénmalige VAK/VEK buffer van 100 miljoen euro wordt verminderd met 53 miljoen euro tot een buffer van 47 miljoen euro voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen.

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering van 1 juli 2016 m.b.t. het actieplan Energie-efficiëntie wordt een bijkomende investeringsprovisie ingeschreven van 0,9 miljoen euro zodat in 2018 3,8 miljoen euro kan herverdeeld worden ten behoeve van energie-besparende investeringen in overheidsgebouwen.

Voor de raming van de FFEU vereffeningskredieten 2018 gaan we uit van een provisie van 105 miljoen euro beleidskrediet waarbij er – net als in 2016 – 59,5 miljoen euro bestemd is voor de contractuele betalingen aan Nederland voor de Sluis Terneuzen. We verwachten

25,8 miljoen euro betalingen wat een stijging is met 17,6 miljoen euro ten opzichte van BA 2017.

Vanaf de begrotingsopmaak 2018 wordt de pendeldotatie niet meer als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave die in 2018 27,6 miljoen euro bedraagt.

De kredieten van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD) worden na de verhoging in 2017 bijkomend met 33,7 miljoen euro opgetrokken waardoor het totaalbedrag voor het Rampenfonds voor 2018 uitkomt op 91,5 miljoen euro. Daarnaast wordt 30,7 miljoen euro uitgetrokken voor de landbouwrampen.

De kredieten voor de compensaties aan gemeenten en provincies voor de gedeerde inkomsten ingevolge de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen en gebouwen, worden conform het afgesproken groeipad in 2018 met 1 miljoen euro verhoogd tot 9,3 miljoen euro.

In het kader van de 6de staatshervorming werd Vlaanderen bevoegd voor de fiscale uitgaven voor wat betreft de woonbonus en het bouwsparen, de energiebesparende investeringen, investeringen in beveiliging, restauratiewerkzaamheden aan monumenten, sociale verhuur en dienstencheques. Op basis van de meest recente inschatting dalen de woongerelateerde fiscale uitgaven met 43,9 miljoen euro en stijgen de fiscale uitgaven met betrekking tot de dienstencheques met 17,2 miljoen euro ten opzichte van BA 2017.

Bij de begrotingsopmaak 2018 stijgen de rentekredieten met 8,8 miljoen euro tot 87,7 miljoen euro. Vooreerst stijgen de benodigde rentekredieten van de bestaande EMTN en Schuldschein en voor nieuwe LT-financieringen in 2017 (restand) en 2018 met 4,8 miljoen euro ten opzichte van 2017. Dit is inclusief 1 miljoen euro rente die voorzien werd voor het optrekken van de leningsmachtiging met 285 miljoen euro voor sociale woningen bij VMSW, 1,0 miljoen euro voorzien voor de financiering van School Invest en 0,3 miljoen euro voor randparkings. Daarnaast wordt voor de financiering van de financieringsbehoeften ingevolge de positieve ESR-correcties op PPS-constructies en alternatieve financiering 4,7 miljoen euro ingeschreven.

De kosten op het rente-artikel dalen met 2,8 miljoen euro tot 5,4 miljoen euro. Dit is het gevolg van het wegvallen van de kost voor de uitwinning van een oude waarborg die verleend werd in het kader van economische expansie.

Tot slot wordt voor de overname van de leningen van gemeenten die fusioneren een bedrag van 96,7 miljoen euro ingeschreven. Daarbovenop wordt 1,1 miljoen euro aan toerekenbare rente voorzien voor deze fusies. In totaal bijkomend 97,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017.

Bij Vlabel worden 1 miljoen euro éénmalige moratoriumintresten geschrapt.

4.5.2 *Internationaal Vlaanderen*

Om tegemoet te komen aan een vraag voor meer financiële ondersteuning van activiteiten in 2018 van Vlaamse ondernemingen, ondernemersorganisaties, clusters en kamers van koophandel met betrekking tot internationaal ondernemen, worden de kredieten van het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) eenmalig met 0,7 miljoen euro verhoogd.

Voor de digitalisering van de procedure betreffende vergunningen in wapenhandeldossiers wordt vanuit de algemene middelen eenmalig een budget van 0,5 miljoen euro ter beschikking gesteld van het Departement Buitenlandse Zaken.

De voorgaande jaren was er een versnelde vastlegging van de investeringsmiddelen binnen Toerisme Vlaanderen rond hefboomprojecten. Deze versnelling komt in 2018 ten einde, waardoor de beleidskredieten binnen Toerisme Vlaanderen dalen met 34,3 miljoen euro. De betaalkredieten voor de hefboomprojecten blijven nagenoeg ongewijzigd.

Naast deze evolutie bij ongewijzigd beleid, worden er ook 2,3 miljoen extra kredieten voorzien voor nieuwe initiatieven, met name eenmalig 1,8 miljoen euro om de World Choir Games in Vlaanderen te laten plaatsvinden in 2020 en 0,5 miljoen voor de werking van EventFlanders.

4.5.3 *Economie, Wetenschap en Innovatie*

De beleidskredieten van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Hermesfonds) stijgen met 23,2 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van een bijkomende investeringsimpuls voor onderzoek en ontwikkeling (+15 miljoen euro), een aangepaste raming van de vast te leggen kost voor Indirect Carbon Leakage in 2018 (-14,6 miljoen euro) en een verschuiving vanuit andere instellingen (+22 miljoen euro). De betaalkredieten van het Hermesfonds dalen met 13 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van een bijstelling van de te vereffenen kost voor ICL (-14,6 miljoen euro), een aanpassing van de betaalkredieten (-3 miljoen euro) en extra uitgaven op de eigen ontvangsten (+4,1 miljoen euro).

Bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) fluctueert de vastleggingsmachtiging doorheen de tijd in functie van meerjaarlijkse oproepen. Bij begrotingsopmaak is er een daling van de beleidskredieten met 11,3 miljoen euro als gevolg van het aflopen van de (vierjaarlijkse) EOS-oproep in 2017 (-69 miljoen) en van een uitbreiding van het infrastructuurprogramma in 2018 (+48,1 miljoen). Daarnaast stijgen de toelagen aan geconsolideerde instellingen (voornamelijk universiteiten) met 29,6 miljoen euro, waardoor het beleidseffect van deze uitgaven met eenzelfde bedrag verschuift van het FWO naar deze instellingen. In tegenstelling tot de beleidskredieten, stijgen de betaalkredieten van het FWO met 16,3 miljoen als gevolg van een verschuiving in de betaalkalenders onder andere voor fundamentele projecten (+4,3 miljoen) en voor middelzware en zware infrastructuur (+5 miljoen).

Bij de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) stijgen de beleidskredieten met 4,8 miljoen euro. De betaalkredieten stijgen met 7,1 miljoen euro, waarvan 2,3 miljoen zal worden aangewend voor de ontwikkeling van de Balmatt-site.

De beleidskredieten van Plantentuin Meise stijgen met 12,1 miljoen euro, dit als gevolg van hogere vastleggingen met ex-FFEU-middelen (Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven) in het kader van het Masterplan. De betaalkredieten stijgen met 3,1 miljoen euro wegens een aangepaste betaalkalender m.b.t. de ex-FFEU middelen.

De uitgaven van het Vlaams Energiebedrijf (VEB) stijgen met 112 miljoen euro en bestaan hoofdzakelijk uit kosten verbonden aan de leveringsactiviteit en dan meer specifiek de aankoopkosten van elektriciteit, de transport- en distributiekosten, kosten van groenestroomcertificaten en taksen & heffingen. Deze kosten worden één op één doorgerekend aan de klanten waardoor de ontvangsten van het VEB met 113,3 miljoen euro stijgen en de impact op het vorderingensaldo quasi neutraal is.

4.5.4 *Onderwijs en Vorming*

Om de lonen en de structurele werking van het basis-, secundair en volwassenonderwijs, DKO, CLB en pedagogische begeleiding en inspectie levensbeschouwelijke vakken, te financieren worden de kredieten bijgesteld met 39,8 miljoen euro (lonen) en -2,1 miljoen

euro op het middelenfonds. De werkingsmiddelen in het basis- en secundair onderwijs verhogen met 14,1 miljoen euro:

- Lonen: Bij constant beleid zouden de loonkosten in het onderwijs stijgen met 25,1 miljoen euro. Er wordt evenwel uitgegaan van een geleidelijke afzwakking van de asielcrisis, waardoor de asielkredieten binnen de onderwijslonen dalen met 1,5 miljoen euro. Daarnaast worden vanaf 2018 ook de kosten voor leerlingenvervoer en busbegeleiding opgenomen als kostendrijver binnen de onderwijslonen, wat leidt tot een stijging van de uitgaven met 12,8 miljoen euro.
- Middelenfonds: Op het middelenfonds van het beleidsdomein OV dalen de noodzakelijke uitgaven, op basis van de laatste ramingen, met 2,1 miljoen euro. De verwachte ontvangsten op het fonds dalen echter evenzeer, met 3,9 miljoen euro. Deze daling is te wijten aan het nieuwe decreet m.b.t. het Deeltijds Kunstonderwijs: vanaf 2018 kunnen academies hun werkingsmiddelen afhouden van de geïnde inschrijvingsgelden, wat de doorstorting naar AgODi vermindert. Vanaf 2019 zal deze daling ook aan uitgavenzijde verwerkt worden.
- Werking: nieuwe ramingen voorspellen een noodzakelijke stijging van 3,1 miljoen euro van de werkingskosten binnen het leerplichtonderwijs. Daarnaast is er ook een bijstelling voorzien van 10 miljoen euro extra werkingsmiddelen kleuteronderwijs, als eerste stap in het verkleinen van de financieringskloof tussen kleuteronderwijs en lager onderwijs. Tenslotte wordt 1 miljoen euro voorzien als extra ondersteuning in het kader van het M-decreet. Daarnaast wordt in het basisonderwijs vanaf 2018 opnieuw index toegekend op de niet-loon component, wat een stijging betekent van 3,5 miljoen euro.

Binnen het beleidsdomein onderwijs en vorming wordt in 2018 18 miljoen euro geïnvesteerd in Klimaatbeleid. Daarvan gaat, via GO! en AGIO, 10 miljoen euro naar investeringen in het leerplichtonderwijs en 6,9 miljoen euro naar het Hoger Onderwijs. Daarnaast wordt vanuit het departement Onderwijs ook 1 miljoen euro vrijgemaakt voor sensibilisering rond klimaat op school.

Naast de wijzigingen in de klimaatuitgaven stijgen de uitgaven van het beleidsdomein om nieuw beleid te kunnen aangaan. Er wordt een provisie nieuw beleid aangelegd van 11,1 miljoen euro waarmee ook projecten zoals tutoring, traumabegeleiding en -radicaliseringspreventie worden gefinancierd. Daarnaast wordt ook 2,2 miljoen euro voorzien voor meeruitgaven ten gevolge van nieuwe onderwijsdecreten die verwacht worden in voege te treden in het schooljaar 2018-2019 (o.a. de hervorming van de leerlingenbegeleiding en het decreet rond duaal leren). Er worden binnen het beleidsdomein i.k.v. formatieafspraken ook nog 18 miljoen euro extra beleidsuitgaven voorzien voor infrastructuurwerken (o.a. 10 miljoen euro voor de renovatie van de Hogere Zeevaartschool); hiervoor worden in 2018 al 3 miljoen euro vereffeningen voorzien.

Naast de kostendrijvers in het loonmodel wordt ook een bijstelling van 23,9 miljoen euro gemaakt voor de 'klikken' in het hoger onderwijs. Daarnaast zijn er voor het Hoger Onderwijs nog bijstellingen van 14,6 miljoen euro, conform de opstappen voorzien in het integratiedecreet, en van 1 miljoen euro als tegemoetkoming voor het verschil in werkgeversbijdragen tussen privaatrechtelijke en publiekrechtelijke universiteiten. Deze bijstellingen vertalen zich voornamelijk in extra uitgaven voor de geconsolideerde Universiteiten en Hogescholen (zie verder)

De kredieten van het DAB Fonds Inschrijvingsgelden CVO stijgen met 0,2 miljoen euro ten gevolge van een stijgend aantal cursisten die kunnen genieten van een vrijstelling op hun inschrijvingsgeld.

De beleidsuitgaven van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) stijgen met 4,5 miljoen euro, dit ten gevolge van een daling in de ontvangsten uit het Klimaatfonds (-6,1 miljoen euro), het verminderen van de toegelaten beleidsuitgave ter recuperatie van middelen die door de daling van de BTW-tarieven vrijkwamen (-4,1 miljoen euro), een daling van de eigen ontvangsten (-4,3 miljoen euro) en een toelating tot nieuwe beleidsuitgaven i.k.v. de formatieafspraken (+15,4 miljoen euro). De machtiging voor het toekennen van huursubsidies wordt daarbij opgetrokken van 3,6 tot 6,6 miljoen euro. De betaalluitgaven van AGION stijgen met 10,5 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van een toename van de uitgaven gefinancierd door klimaatmiddelen (+4 miljoen euro), extra uitgaven in kader van de DBFM Scholen van Morgen (9,6 miljoen euro), en de daling van de eigen ontvangsten (-4,3 miljoen euro). Tot slot wordt ook de investeringswaarde van de nieuwe DBFM opgetrokken van 300 tot 550 miljoen euro. Deze nieuwe investeringsoperatie zal pas in latere jaren aanleiding geven tot beschikbaarheidsvergoedingen in de begroting.

De beleidsuitgaven van het Gemeenschapsonderwijs (GO!) dalen met 7,2 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van de klimaatmiddelen die het GO! in 2018 ontvangt (-1,8 miljoen euro), de evolutie van de eigen ontvangsten (-3,2 miljoen euro), een overdracht naar AGION in kader van de DBFM Scholen van Morgen (-3,7 miljoen euro), het terugdraaien van een eenmalige beleidsuitgave ter recuperatie van middelen die door de daling van de BTW-tarieven vrijkwamen (-1,9 miljoen euro) en een toelating tot nieuwe beleidsuitgaven i.k.v. de formatieafspraken (+6,6 miljoen euro). De betaalluitgaven dalen met 3 miljoen euro, voornamelijk ten gevolge van een vereffening van vastleggingen op de klimaatmiddelen (+2 miljoen euro), een nieuwe evaluatie van de betaalkalender van lopende investeringen (-4,3 miljoen euro) en minder met eigen ontvangsten (-0,9 miljoen euro).

De kredieten van de geconsolideerde Universiteiten en Hogescholen stijgen met 128,5 miljoen euro tot 3.410,8 miljoen euro (excl. saldokredieten). Het betreft voornamelijk stijgingen van ESR-uitgaven (+123,4 miljoen euro), zoals lonen (+81,1 miljoen euro) en werkingskosten (+34,9 miljoen euro). Deze extra uitgaven worden ingezet op een brede selectie van taken; dit kan gaan over het aanwerven van extra docenten en/of administratief personeel, het voeren van algemeen en toegepast onderzoek en de aankoop van materieel hiervoor, onderhoud van gebouwen, etc. De extra uitgaven zijn voornamelijk het gevolg van stijgende dotaties vanuit beleidsdomeinen Onderwijs en EWI (klikken, integratiedecreet) en stijgende ontvangsten vanuit andere Vlaamse instellingen (met name het Hermesfonds en FWO).

4.5.5 *Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*

Binnen het Fonds Jongerenwelzijn wordt er 6,7 miljoen euro voorzien om de opgezette begeleidingen voort te zetten in het kader van de residentiële buffercapaciteit, de versterking begeleid zelfstandig wonen en de residentiële capaciteit in cofinanciering met Fedasil. Dit bedrag kwam oorspronkelijk uit de asielprovisie F&B.

Er wordt 10 miljoen euro voorzien voor de implementatie van het beleidsplan Jeugdhulp 2.0, hiermee versterken we de jeugdhulp op een significante wijze.

In het kader van het nieuw Vlaams Intersectoraal Akkoord VIA 5 worden de beleids- en betaalkredieten eenmalig met 8 miljoen euro verhoogd. Om de ICT kosten van de Vlaamse Sociale Bescherming te dekken worden de beleids- en betaalkredieten eenmalig verhoogd met 1 miljoen euro. Ook voor de uitvoering van het strategisch plan "De Vlaming leeft gezonder in 2025" worden de kredieten eenmalig verhoogd met 1 miljoen euro.

Om de kosten te dekken die gepaard gaan met de afschaffing van de dubbele sanctionering in de zorgverzekering, wordt binnen de Vlaamse Sociale Bescherming eenmalig 4 miljoen euro voorzien.

Binnen de Vlaamse Sociale Bescherming worden de kredieten voor de tegemoetkoming van de zorgverzekering met 13,6 miljoen euro verhoogd omwille van het stijgend aantal rechthebbenden. Er wordt ook 22,8 miljoen euro voorzien voor de verdere uitrol van het basisondersteuningsbudget voor personen met een handicap.

Binnen het thuis- en ouderenzorgbeleid nemen de kredieten voor de woonzorgcentra toe met 51,8 miljoen euro ten gevolge van de toename van de zorgzwaarte binnen de ROB-forfaits (9,6 miljoen euro), de bijkomende capaciteit (31,2 miljoen euro) en de bijkomende reconversies van ROB naar RVT (11 miljoen euro).

Het groeipad urencontingent gezinszorg doet de beleids- en betaalkredieten van thuis- en gezinszorg met respectievelijk 13,8 miljoen euro en 15,1 miljoen euro toenemen bij constant beleid.

Als gevolg van de inkanteling van de provincies worden de kredieten binnen de sector Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verhoogd met 20,6 miljoen euro. Hiermee zullen we de provinciale bevoegdheden verder zetten. We baseren ons daarbij op door de provincies aangeleverde lijsten. De kredieten van jongerenwelzijn dragen hieraan bij voor ongeveer 1,0 miljoen euro en de kredieten binnen Zorg en Gezondheid worden eveneens verhoogd met 2,7 miljoen euro.

Er wordt 12,5 miljoen euro extra voorzien voor investeringen in kinderopvang (12,2 miljoen euro) en het afstammingscentrum (0,3 miljoen euro). Ten gevolge van de inkanteling van de provinciale bevoegdheden stijgen de kredieten bij Kind en Gezin met 2,7 miljoen euro.

De geraamde uitgaven voor kinderbijslag nemen toe met 26,2 miljoen euro. De geraamde uitgaven voor de gezinsbijslag nemen toe met 24,3 miljoen euro ten gevolge van demografische evoluties. Verder worden de betalings- en beheerskosten geïndexeerd met 1,9 miljoen euro.

Binnen het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) stijgen de kredieten met 49,8 miljoen euro ten gevolge van de verdere uitrol van de persoonsvolgende financiering. De weddedrift doet de geraamde uitgaven stijgen met 6,9 miljoen euro en de inkanteling van de provinciale bevoegdheden doet de kredieten stijgen met 2,5 miljoen euro. Tot slot valt een eenmalig krediet uit 2017 om een afrekening uit 2014 op te vangen ter waarde van 29,1 miljoen euro weg.

Binnen de alternatieve financiering van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) dient er, om tot een correcte ESR-impact te komen, een ESR-correctie van 92,5 miljoen euro, met een positieve impact op het vorderingensaldo te worden toegepast (zie deel 6)

Bij de klassieke financiering van het VIPA worden de beleidskredieten opgetrokken met 15 miljoen euro om bijkomende investeringen mogelijk te maken. Deze verhoging geeft in 2018 reeds een betaaleffect van 1,5 miljoen euro. De betaalkredieten stijgen verder nog met 20,5 miljoen euro tot in totaal 77 miljoen euro. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van betaalverplichtingen ten gevolge van investeringen die in vorige jaren werden opgestart.

De voorziene uitgaven in het kader van de ziekenhuisfinanciering stijgen met 24,9 miljoen euro. Dit is het netto-effect van verschillende bewegingen. Er wordt 10,6 miljoen euro extra voorzien voor de verdere implementatie van het strategisch forfait en 4,5 miljoen euro voor de implementatie van het instandhoudingsforfait terwijl er ten gevolge van de reguliere wijzigingen binnen het bestaande Budget Financiële Middelen (BFM) een toename van de behoeften plaats vindt van 9,8 miljoen euro. Om tot een correcte ESR-matige verwerking van de ziekenhuisfinanciering te komen, dient op al deze voorziene kasmiddelen een ESR-correctie te worden toegepast van 288,4 miljoen euro. Deze ESR-

correctie heeft een positief effect op het vorderingensaldo. Heel wat uitgaven uit het BFM kenden immers al een ESR-impact in het verleden.

Ten slotte doet de verdere uitvoering van het Vlaams Klimaatplan in 2018 de betaalkredieten van het VIPA toenemen met 3 miljoen euro.

Ten gevolge van de inkanteling van de provinciale bevoegdheden stijgen de kredieten voor armoedebeleid met 0,7 miljoen euro.

4.5.6 *Cultuur, Jeugd, Sport en Media*

De kredieten van het departement CJM nemen toe met 40 miljoen euro ten gevolge van de overheveling van provinciale bevoegdheden naar de Vlaamse Gemeenschap. Deze middelen dienen ter vergoeding van overkomend personeel en het subsidiëren van organisaties die momenteel door de provincies gesubsidieerd worden.

Kredieten die bij de begrotingsopmaak en begrotingsaanpassing 2017 eenmalig werden toegekend aan het departement worden bij de begrotingsopmaak 2018 terug in mindering gebracht. Dit betreft:

- 1,8 miljoen euro voor dringende projecten en onvermijdbare uitgaven;
- 2 miljoen euro additionele beleidsuitgaven i.k.v. nieuw beleid voor het Fonds voor Culturele Infrastructuur (FoCi);
- 6 miljoen euro beleidsuitgaven voor het FoCI i.k.v. verdere renovatiewerken aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen.

Ten gevolge van de verdeling van het nieuw beleid bij de begrotingsopmaak 2018 nemen de kredieten van het departement echter weer toe:

- Er wordt 1 miljoen euro voorzien voor het uitwerken van een nieuw Cultuurloket, dat het huidige kunstloket zal vervangen en een bredere opdracht zal opnemen;
- Er wordt 1 miljoen euro voorzien om internationale bilaterale contacten te versterken;
- Er wordt 0,1 miljoen euro voorzien om te voldoen aan de stijgende kosten van het leenrecht;
- Er wordt 0,1 miljoen euro voorzien in het kader van projecten binnen socio-cultureel werk.
- Er wordt 2,7 miljoen euro voorzien om een projectregeling voor erfgoed, kunsten, sociaal-cultureel werk en jeugd te financieren.
- Er wordt 2 miljoen euro voorzien om de erkende organisaties binnen het jeugd- en kinderrechtenbeleid beter te ondersteunen.

Ook een aantal instellingen die tot het beleidsdomein behoren krijgen de mogelijkheid om extra nieuw beleid aan te gaan:

- De kredieten van het KMSKA nemen toe met 0,5 miljoen euro om de voorbereidende werken n.a.v. de heropening in 2019 tijdig te kunnen afwerken;
- De kredieten van het Kasteel van Gaasbeek nemen met 0,2 miljoen euro toe om voorbereidende werken te kunnen uitvoeren voor een uitgebreide Bruegeltentoonstelling in 2019.
- De kredieten van de Landscommanderij Alden Biesen nemen toe met 0,1 miljoen euro;
- De kredieten van het FoCI nemen toe met 1,3 miljoen euro om nieuw infrastructuurinvesteringen uit te voeren;
- De enveloppes van het Mediafonds en het Gamefonds, beiden onderdeel van het Vlaams Audiovisueel Fonds, worden verhoogd met respectievelijk 2 en 1 miljoen euro.

Bij het FoCI is er een totale daling van de beleidskredieten van 2 miljoen euro, dit ten gevolge van het terugdraaien van eenmalige kredieten (-8 miljoen euro, zie hierboven),

het terugdraaien van de eenmalige overdracht vanuit het reclame-excedent van de VRT (-3 miljoen euro), de toevoeging van nieuw beleid (+1,3 miljoen euro) de overheveling van provinciale bevoegdheden (+3,9 miljoen euro), een verhoging van de beleidsuitgaven i.k.v. van het voormalige FFEU-project voor culturele infrastructuur (+0,9 miljoen euro), een aantal overdrachten vanuit andere instellingen en beleidsdomeinen (+0,9 miljoen euro) en een verhoging van de toegewezen klimaatmiddelen (+2 miljoen euro).

De betaalkredieten van het FoCI stijgen dan weer met 4,8 miljoen euro, dit om de nodige vastleggingen te kunnen vereffenen, met name de vastleggingen met klimaatmiddelen (+3,1 miljoen euro betaalkredieten).

De kredieten van het Vlaams Audiovisueel Fonds stijgen met 1,1 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van het terugdraaien van de eenmalige overdracht vanuit het reclame-excedent van de VRT (-2 miljoen euro) en de uitbreiding van het Mediafonds en het Gamefonds (+3 miljoen euro).

Bij de begrotingsopmaak 2018 nemen de beleidskredieten van de Vlaamse Radio en Televisie (VRT) met 35,3 miljoen euro af. De daling kan ten belope van 33,8 miljoen euro verklaard worden door de toepassing van het INR-advies van 7 juni 2017 aangaande de registratie van de BTW en betreft dus een louter technische, niet-beleidsmatige bijstelling. Abstractie makend van dit advies is er een daling van 1,5 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van het eigen besparingstraject dat VRT rigoureuus volgt en van een lagere opname uit de herstructureringsprovisie. De lopende uitgaven worden met 2,3 miljoen naar beneden bijgesteld, terwijl de investeringsuitgaven met 0,8 miljoen toenemen. Binnen de investeringsuitgaven nemen de uitgaven voor de geplande nieuwbouw toe met 2,4 miljoen euro; de investeringen in overig materieel dalen dan weer met 1,6 miljoen euro.

Tot slot wordt er binnen het beleidsveld media 0,3 miljoen euro bijkomend voorzien voor beleidsvoorbereiding en beleidsevaluatie.

De beleidsuitgaven van Sport Vlaanderen dalen in totaal met 17,3 miljoen euro. Waar er in 2017 een eenmalige inhaalbeweging inzake sportinfrastructuur werd voorzien, ten belope van 50,5 miljoen (waarvan 20,5 miljoen met betrekking tot aanwending van overgedragen onbelast saldo), bedraagt de opstap voor investeringen, zoals afgesproken bij de regeringsformatie, in 2018 10 miljoen euro. Daarnaast wordt er in het kader van de begrotingsopmaak 8,5 miljoen extra (waarvan 2,2 miljoen recurrent) voorzien voor topsportinfrastructuur, prestaties en ontwikkelingsprogramma's en 5,5 miljoen extra voor eenmalige uitgaven in het kader van het actieplan sport na school, de beleidsfocus jeugdsport en een bidfee voor het WK wielrennen in 2021. Ten slotte heeft de inkanteling van de provincies een positief effect op de beleidsuitgaven van Sport Vlaanderen van 7,5 miljoen euro. Ondanks een daling van de beleidskredieten, stijgen de betaalkredieten, in totaal met 25,6 miljoen euro. Deze uiteenlopende evolutie is voornamelijk omdat de betaaleffecten in het kader van eerder vastgelegde infrastructuurinvesteringen aantrekken.

4.5.7 *Werk en Sociale Economie*

In 2018 worden opnieuw tweejaarlijkse sectorconvenants afgesloten, voor de periode 2018-2019. Hiervoor worden 12 miljoen beleidskredieten voorzien.

De beleids- en betaalkredieten voor doelgroepkortingen stijgen met 20,7 miljoen. In het kader van de hervorming van de het doelgroepenbeleid, komen de doelgroepkortingen voor jongeren en ouderen in 2018 verder op kruissnelheid, terwijl de aflopende doelgroepkorting voor langdurig werklozen en de activeringspremies nog niet volledig uitgedoofd zijn.

Vóór de start van de uitdoofregeling voor startbaanovereenkomsten en de jongerenbonus in 2017, werd er een verhoogde instroom in deze projecten vastgesteld. Gezien de loonkost nog gefinancierd wordt tot eind 2018, dient er voor deze maatregelen bijkomend 6,9 miljoen euro te worden voorzien.

Voor de dienstencheques wordt uitgegaan van een stijging van het aantal uitbetaalde cheques met 3,7% in 2018. De beleidskredieten stijgen hierdoor met 33,7 miljoen euro. Daarnaast wordt er ook een minderuitgave van 8,6 miljoen euro geraamd gezien het ernaar uitziet dat Sodexo de vooropgestelde doelstelling met betrekking tot het aandeel elektronische dienstencheques niet haalt.

In september 2016 werd het nieuw Vlaams Zorgkrediet opgestart. Sindsdien is er geen instroom meer mogelijk in het oude stelsel van loopbaanonderbreking. In 2018 vindt een verdere uitstroom plaats uit de loopbaanonderbreking, terwijl het nieuw Vlaams Zorgkrediet verder op kruissnelheid komt. Beide evoluties hebben samen een negatief effect op de beleidskredieten van 22,8 miljoen euro.

Bij de VDAB stijgt de vastleggingsmachtiging voor recurrente investeringen, die fluctueert over de tijd, met 8,7 miljoen euro. Daarnaast wordt in het kader van de Mastercampus in Roeselare, dat grotendeels zal worden gefinancierd met de verkoop van gebouwen van de VDAB, 12,2 miljoen voorzien. De betaalkredieten in het kader van VDAB -investeringen stijgen in 2018 met 1,4 miljoen euro. De 2 miljoen euro aan eenmalige asielkredieten die in 2017 werden toegevoegd aan de kredieten van de VDAB, worden bij de begrotingsopmaak 2018 teruggedraaid. Ten slotte wordt er voor de tewerkstellingspremies 50+ nog een daling van de betaalkredieten voorzien met 6,9 miljoen euro, als gevolg van de eerdere beslissing om deze maatregel stop te zetten.

In het kader van de begrotingsopmaak werd ook beslist om eenmalig 0,5 miljoen euro te voorzien voor een communicatiecampagne voor duaal leren bij Syntra.

Er wordt 11,9 miljoen euro aan nieuw beleid voorzien voor een aanvullend groeipad in de maatwerkbedrijven (9,9 miljoen euro) en de lokale diensteneconomie (2 miljoen euro).

Verder vloeit de eenmalig in 2017 voorziene 5,9 miljoen euro voor de organisatie van een nieuwe investeringsoproep bij de maatwerkbedrijven terug naar de algemene middelen.

4.5.8 *Landbouw en Visserij*

Naar aanleiding van de vorstschade van april en de extreme droogte in juni wordt er 30,7 miljoen euro uitgetrokken voor het landbouwrampenfonds om de getroffen landbouwers te vergoeden. De middelen worden uitbetaald via het Vlaams Fonds voor de Lastendelging.

Het Eigen Vermogen ILVO voorziet 0,5 miljoen euro extra kredieten voor het uitvoeren van onderzoek in de landbouwsector met het oog op het bereiken van de Sustainable Development Goals van de VN.

De afname van de betaalkredieten in het beleidsdomein landbouw en visserij zijn te verklaren door een daling van de uitgaven met 5,6 miljoen euro bij het Vlaams Landbouw investeringsfonds (VLIF). Er wordt verwacht dat de betaalkalender van de lopende investeringen meer gespreid zal gebeuren waardoor er in 2018 minder uitgaven worden verwacht.

4.5.9 *Mobiliteit en Openbare Werken*

De beleidsmiddelen binnen het domein MOW blijven ook in 2018 het historisch hoog niveau van 2017 aanhouden en stijgen zelfs licht verder. Ook dit jaar ligt de focus bij het inzetten

van bijkomende middelen op investeringen, hetgeen toelaat in elke vervoersmodi recordbedragen te blijven investeren.

De uitgavenprovisie gekoppeld aan de kilometerheffing bedraagt bij de begrotingsopmaak 2018 72,1 miljoen euro, wat een stijging is van 13,1 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017. Dit is het gevolg van de meerontvangsten uit de kilometerheffing.

De beleidskredieten van het Verkeersveiligheidsfonds stijgen met 22,9 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2018. Hiervan is 15,4 miljoen euro afkomstig van ontvangsten uit de verkoop van activa van het FIA. Het resterende bedrag van 7,5 miljoen euro is het gevolg van extra ontvangsten afkomstig uit exploitatieoverschotten bij instellingen belast met de controle van in verkeer gebrachte voertuigen. Ondanks naar beneden bijgestelde raming van de federale overheid inzake de ontvangsten uit verkeersboetes, blijven de ontvangsten van het Verkeersveiligheidsfonds op peil, aangezien vanaf 2018 de eerste schijf van ontvangsten, ten belope van bijna 18 miljoen euro uit verkeersboetes sowieso eerst wordt toegewezen aan het Verkeersveiligheidsfonds. Dit maakt dat, ongeacht de (eenmalige) ontvangsten uit de verkoop van activa, dankzij het verkeersveiligheidsfonds jaarlijks voor ruim 30 miljoen euro inspanningen in kader van onze verkeersveiligheid gegarandeerd kunnen worden.

Van de opstappen nieuw beleid zoals voorzien bij het regeerakkoord wordt 50 miljoen euro beleidskrediet toegekend aan het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken. Dit bedrag wordt voorzien binnen het Vlaams Infrastructuur Fonds (VIF) voor investeringsopportuniteiten binnen het beleidsdomein MOW. Vervolgens wordt er éénmalig 3 miljoen euro extra voorzien binnen het VIF in het kader van Spartacus. Dit bedrag werd in 2016 door Nederland betaald en wordt nu aangewend in het kader van de doorstroming in Limburg. Bijzondere aandacht gaat wederom naar het doorstromingsfonds dat met ruim 50 miljoen euro in 2018 driemaal zo groot is dan aan de start van deze legislatuur. Tot slot zijn de overige wijzigingen binnen het VIF veelal het gevolg van een herraming van de betaalkalender. Zo worden de betaalkredieten voor investeringen sterk opgetrokken, hetgeen aangeeft dat de realisatie van de vele opgestarte investeringsprojecten stilaan op kruissnelheid komt..

In 2017 werd vanuit het beleidsdomein Werk en Sociale Economie eenmalig 9,8 miljoen euro gecompenseerd naar MOW. Deze compensatie wordt nu teruggedraaid om de beweging intertemporeel neutraal te maken.

De beleidsuitgaven van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel nemen toe met 45,6 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017. Hiervan dient 42,7 miljoen euro voor de hoofdwerken voor Oosterweel. De BAM voorziet immers 76,4 miljoen euro voor de hoofdwerken aan Oosterweel ten opzichte van 33,7 miljoen euro in 2017. Deze uitgaven worden buiten de begrotingsnormering gehouden.

De beleidskredieten van De Vlaamse Waterweg stijgen met 226 miljoen euro. Dit is grotendeels te wijten aan de inkanteling van Waterwegen en Zeekanaal in de Vlaamse Waterweg in het kader van de fusie, waardoor 303,8 miljoen euro aan beleidskredieten overkomen. Daarnaast dalen de beleidsuitgaven voor het project Albertkanaal met 22,9 miljoen euro ten opzichte van 2017, aangezien er in 2018 geen middelen vanuit Europa worden voorzien. Vervolgens dalen de uitgaven voor het project Seine-Schelde met 15,4 miljoen euro ten opzichte van 2017 en worden ook de FFEU-kredieten met 17 miljoen euro bijgesteld. De eenmalige recuperatie van eigen ontvangsten in 2017 ten belope van 2,5 miljoen euro wordt in 2018 teruggedraaid. Tot slot wordt 20 miljoen euro gecompenseerd naar de VIF-provisie als terugdraai voor de eenmalige verhoging in 2017 voor investeringen in het kader van het Seine-Scheldeproject.

De beleidskredieten van De Lijn dalen met 58,5 miljoen euro. Het actualiseren van de index en de parameters in de indexeringsmechanismen voor brandstoffen, exploitanten en

leerlingenvervoer resulteert in een toename van de uitgaven van De Lijn met 12,6 miljoen euro. Het efficiëntietraject dat bij de regeringsformatie werd beslist, wordt in 2018 verder gezet, wat de uitgaven doet dalen met 7 miljoen euro. De eenmalig overgedragen investeringsmiddelen in functie van de bestelling van nieuwe trams, ten belope van bijna 60 miljoen euro worden weer uit de kredieten gehaald in 2018. Daarnaast wordt er eenmalig krediet ingeschreven in de begroting van De Lijn afkomstig van uit het verleden overgedragen kredieten. Het betreft 28,1 miljoen euro voor investeringen in stationsomgevingen. Er wordt ook in een bedrag van 7,8 miljoen euro nieuw beleid voorzien voor het tractienet van de trams in Antwerpen, teneinde de tractiesterkte af te stemmen op de toegenomen capaciteit (tramverlengingen + grotere voertuigen). Tot slot wordt in de begroting van De Lijn ook een bedrag van 7,5 miljoen euro afkomstig vanuit het Klimaatfonds opgenomen. Met deze bijkomende opname zal in 2018 reeds 20 van de 22 miljoen euro, voorzien voor de versnelde vergroening van de bussen van De Lijn, vastgelegd zijn.

Daarnaast wordt onder nieuw beleid eenmalig 10 miljoen euro voorzien voor het wegwerken van de schade na de superstorm Dieter.

Bij het Agentschap Wegen en Verkeer wordt enerzijds 2,3 miljoen euro nieuw beleid voorzien voor het onderhoud van de gewestwegen en de elektromechanische installaties, en anderzijds 0,7 miljoen euro nieuw beleid voor het onderhoud van de overgenomen provinciewegen.

Tot slot worden de betaalkredieten van De Werkvennootschap verhoogd met 20 miljoen euro om de opgestarte investeringsprojecten over verschillende vervoersmodi heen in de rand rond Brussel te kunnen uitvoeren.

4.5.10 *Kanselarij en Bestuur*

Er wordt eenmalig een krediet van 120 duizend euro ter beschikking gesteld van de vzw Kazerne Dossin voor de herinrichting van de memoriaalfunctie in de voorbouw van de voormalige kazerne Dossin, waarvan de Vlaamse overheid co-beheerder is.

Voor de digitalisering van de procedure betreffende rampenschadedossiers enerzijds en de betaling van de werkingskosten van externe experts rampenschade anderzijds wordt eenmalig een budget van 1,1 miljoen euro uitgetrokken.

Het programma Vlaanderen Radicaal Digitaal met een jaarlijks hefboombudget van 10 miljoen euro loopt in 2018 af, hierdoor wordt 10 miljoen euro aan beleidskredieten teruggenomen. De betaalbehoefte 2018 voor de projectoproepen 2015-2017 is ingeschat op 10 miljoen euro.

Voor het Agentschap Informatie Vlaanderen wordt er 8 miljoen euro beleids- en betaalkredieten ingeschreven, waarvan 3,4 miljoen euro recurrent en 4,6 miljoen euro eenmalig nieuw beleid voor ICT-investeringen in onder meer het MAGDA-platform en het Burgerloket.

De DAB ICT staat o.a. in voor de uitwerking van de datacenterstrategie van de Vlaamse Overheid en de modernisering van de ICT-applicaties. Het in 2017 eenmalig voorziene investeringsbudget daarvoor wordt teruggenomen.

De werkingskredieten van het Agentschap Overheidspersoneel dat onder andere instaat voor de VO-brede HR-dienstverlening en -beleid stijgen met 1 miljoen euro recurrent. In het kader van de inkanteling van de provincies wordt er 2,7 miljoen euro en 0,9 miljoen euro voor de Pool der Parastatalen toegevoegd aan het loonartikel voor de pensioenbijdragen. Binnen het agentschap wordt tevens een eenmalig provisioneel krediet van 22 miljoen euro ingeschreven als beginkapitaal voor een organisme voor de financiering van pensioenen.

De kredieten van de DAB Overheidspersoneel stijgen met 2,6 miljoen euro in het kader van het project Personeelpunt.

In het kader van het Masterplan Waterbouwkundig labo wordt er 2,6 miljoen euro beleidskrediet toegevoegd aan de kredieten van het Facilitair Bedrijf. Ten gevolge van het finaliseren van de renovatie van het Consciencegebouw en de bouw van het Herman Teirlinckgebouw dalen de kredieten voor bouwprojecten met 18,2 miljoen euro.

Voor de financiering van een aantal huisvestingsdossiers (bv. noodzakelijke herhuisvesting en nieuwe inhuringen) wordt 1,9 miljoen euro aan beleids- en betaalkrediet voorzien.

De actieplannen 'gebouwenportfolio Het Facilitair Bedrijf' en 'Mobiliteit Vlaamse Overheid' dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen uit het Vlaams klimaat- en energiepact, in het kader daarvan gaat er 15,5 miljoen euro aan ontvangsten over vanuit het Klimaatfonds naar het Facilitair Bedrijf. Aan uitgavenzijde wordt in 2018 6,6 miljoen euro voorzien, namelijk 0,8 miljoen euro voor het actieplan mobiliteit en 5,8 miljoen euro voor het actieplan gebouwenportfolio.

Voor de organisatie van de lokale verkiezingen in 2018 wordt er 7,1 miljoen euro aan betaalkredieten voorzien om de aangegane verbintenissen te kunnen vereffenen.

Het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentefonds en het Stedenfonds wordt behouden waardoor de beleidskredieten stijgen met respectievelijk 87,4 miljoen euro en 5,1 miljoen euro. Daarnaast wordt er voor de inkanteling van de provincies een bijkomend bedrag van 22,4 miljoen euro uitgetrokken, 13,1 miljoen euro als compensatie voor de steden en gemeenten die provinciale instellingen overnemen en 9,3 miljoen euro ter compensatie van de provincies Vlaams Brabant en Oost-Vlaanderen om de kloof te dichten die het gevolg is van de gekozen vereveningsmechanismen.

De 14,9 miljoen euro aan eenmalige asielkredieten die bij de begrotingsaanpassing 2017 werden toegevoegd in het kader van integratie en inburgering worden bij de begrotingsopmaak 2018 teruggenomen. Voor 2018 wordt er 4 miljoen euro aan eenmalige asielkredieten ingeschreven voor de stedelijke agentschappen en het Agentschap Integratie en Inburgering. Bijkomend wordt eenmalig 5,5 miljoen euro vrijgemaakt in 2018 voor het Agentschap Integratie en Inburgering om in te zetten op de noden ten gevolge van de fusie van de verschillende organisaties die in 2015 zijn ingekanteld in het Agentschap en de asielcrisis.

4.5.11 *Omgeving*

Na de recente vernietiging door het Grondwettelijk Hof van de verhoogde energieheffing - van de oude heffing is er slechts 85,5 miljoen euro over voor de aankoop van groenestroomcertificaten in 2018 of een daling met 373,5 miljoen euro ten opzichte van 2017 - werd een structurele oplossing uitgewerkt om de resterende overschotten op de groenestroom- en warmtekrachtcertificatenmarkt weg te werken en het bereiken van de klimaatdoelstellingen veilig stellen. Deze recurrente middelen zullen worden ingezet voor het verder opkopen van de overschotten van de groenestroomcertificaten (67,3 miljoen euro). Daarnaast zal een deel van de middelen van de heffing worden voorbehouden voor het verstrekken van investeringssteun met het oog op de bouw van kleine windturbines (4,2 miljoen euro) en de ontwikkeling van batterijtechnologieën (1,2 miljoen euro).

Er wordt 7,5 miljoen euro extra voorzien voor energiescans en sociale energie-efficiëntieprojecten.

Tot slot wordt 2,5 miljoen extra uitgetrokken voor proefprojecten energie en 1,5 miljoen euro extra voor diep geothermie.

Naar aanleiding van de afsluiting van het intra-Belgisch Klimaatakkoord worden de middelen uit de Belgische veiling van emissierechten overgemaakt aan het Klimaatfonds. De inkomsten van het Klimaatfonds worden bij begrotingsopmaak 7,1 miljoen euro hoger geraamd dan bij de begrotingsaanpassing 2017. Die stijging is te wijten aan een licht gestegen CO₂-prijs op de ETS-markt en een stijging in de geveilde rechten. Vanuit het Klimaatfonds worden de uitgaven voor het intern klimaatbeleid, internationale klimaatfinanciering en de financiering van de Indirect Carbon Leakage betaald. In het kader van het engagement om 300 miljoen euro te investeren deze legislatuur in intern klimaatbeleid en 24 miljoen euro in internationale klimaatfinanciering wordt dit jaar een beleidskrediet van 103,5 miljoen euro voorzien, een stijging met 11,3 miljoen ten opzichte van 2017. Voor Indirect Carbon Leakage wordt een bedrag van 47 miljoen euro voorzien vanuit het klimaatfonds. De totale betaalkredieten zijn respectievelijk 67,7 miljoen euro en 32,4 miljoen euro. De uitbetaling van deze middelen zitten verspreid overheen de verschillende betrokken beleidsdomeinen.

In navolging van de investeringsimpuls van 7,5 miljoen euro voor asbestafbouw in de scholen vorig jaar wordt deze impuls dit jaar verdergezet en wordt 5,8 miljoen euro vrijgemaakt voor asbestafbouw bij particulieren, landbouwbedrijven en KMO's. In het kader van de transitieprioriteit circulaire economie wordt er bij OVAM 5,3 miljoen euro en wordt er bij de Vlaamse milieuholding 5 miljoen euro gereserveerd voor participaties in innovatieve projecten. Als nieuwe beleidsmaatregel ter ondersteuning van het natuurbeleid wordt in 2018 3,7 miljoen euro voorzien voor natuuraankopen in het kader van de uitvoering van het geactualiseerd Sigmoplan en wordt 2,7 miljoen euro vrijgemaakt voor de realisatie van het toegankelijk groen in de Vlaamse rand. De betoelaging van de drinkwatermaatschappijen vanuit het Minafonds bedraagt 2,8 miljoen euro minder ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 ingevolge de Aquafinactuur. In het kader van de nieuw af te sluiten beheersovereenkomsten in uitvoering van het Europees plattelandsontwikkelingsbeleid wordt 2,9 miljoen euro uitgetrokken.

De verhoogde instroom aan erkende vluchtelingen zet ook druk op het budget met betrekking tot de huursubsidies. In het kader van de begrotingsopmaak 2018 werden de budgettaire noden geactualiseerd wat resulteerde in 2,4 miljoen euro aan extra beleids- en betaalkredieten.

Er wordt 30,7 miljoen euro bijkomend voorzien voor de renovatiepremie conform het groeipad zoals afgesproken op de formatiebesprekingen.

In het kader van het groeipad zoals voorzien in het grond- en pandendecreet nemen bij de VMSW de volumes voor sociale huur- en koopwoningen respectievelijk toe met 7,6 miljoen euro en 8,8 miljoen euro. De 200 miljoen euro aan bijkomend volume voor sociale huurwoningen dat de Vlaamse Regering in 2016 en 2017 heeft toegekend blijft ook in 2018 gehandhaafd. Hetzelfde geldt voor 85 miljoen euro aan bijkomend renovatiebudget voor de huursector zoals toegekend door de Vlaamse Regering in 2013. De totale machtiging huur- en koopsector bedraagt in 2018 respectievelijk 825 miljoen euro en 943 miljoen euro verdeeld over de VMSW en het VWF.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaams Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF sinds 2015 rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Van de lagere rentekost wordt 7 miljoen euro ingeschreven op de provisie binnen het Agentschap Wonen-Vlaanderen.

Wat de andere uitgaven van de VMSW betreft wordt:

- In het kader van het decreet grond- en pandenbeleid, een opstap voorzien van 1 miljoen euro aan beleidskredieten voor infrastructuursubsidies voor de ontsluiting van sociale huur- en koopwoningen (SSI).

- Voor de uitdovende subsidie bouw en renovatie (SBR) in 2017 een grotere uitgave geraamd waardoor de betaalkredieten in 2018 met 1 miljoen euro kunnen worden verlaagd.
- De eenmalig in 2017 voorziene 5 miljoen euro ter ondersteuning van actieve SHM's vervalt.
- De uitvoering van het Vlaams Klimaatplan op kruissnelheid gebracht wat een toename met 2 miljoen euro betaalkrediet (tot 20 miljoen euro) als gevolg heeft.

Naar aanleiding van de verdere realisatie van projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting worden de kredieten bijgesteld met 3,2 miljoen euro.

De begroting van de nieuw geconsolideerde sociale huisvestingsmaatschappij Vitare wordt bij de begrotingsopmaak 2018 voor het eerst opgenomen. Dit heeft tot gevolg dat de uitgaven toenemen met 1,7 miljoen euro.

Zoals afgesproken tijdens de formatie, schrijft de Vlaamse Regering een volgende investeringsimpuls in van 10 miljoen euro ter ondersteuning van een kwaliteitsvol onroerend erfgoedbeheer, voornamelijk via premies.

Daarnaast wordt eenmalig een investeringssubsidie van 250 duizend euro beschikbaar gesteld aan de vzw Herita voor de ontwikkeling van het IT-systeem achter de "open monumentenkaart".

4.5.12 Hogere Entiteiten

De kredieten binnen dit beleidsdomein wijzigen niet.

5. ESR-CORRECTIES

Tabel 5-1: overzicht ESR-correcties (in duizend euro)

	artikel van aanrekening	uitgaven binnen artikel ministerie of rechtspersoon (a)	ESR-aanrekenbare uitgaven (b)	ESR-correctie BO 2018 (a)-(b)
Correctie FWO	FWO code 41.50	31.693	24.213	7.480
Voorziene bouwuitgaven binnen DBFM Scholen van Morgen	AGIO n : DBFM-toelagen	0	3.702	-3.702
	werkingsmiddelen onderwijs	0		
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	GBK-AGID2AA-WT	164.184	71.695	92.489
Viapass	CE0-1CDX2DD-WT	91.921	90454	1.467
positieve correctie Amoras	MB0-1MIF2AE-WT	34.000	29.300	4.700
De Lijn Stelplaats Tongeren	VVM De Lijn code 12.11-7	597	425	172
De Lijn Stelplaatsen BOVZO	Beschikbaarheidsverg . Stelplaatsen	3.919	3.286	633
De Lijn Stelplaatsen Cluster II		6.077	4.083	1.994
UZ Gent	FD0-1FGE2AI-WT	0	0	0
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	GBK-AGID2AA-WT	401.692	113.345	288.348
Effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3 m.b.t. investeringen vóór 2016	GBK-AGID2AA-WT	0	40.000	-40.000
Sluis Terneuzen	MB0-1MIF2AH-WT	59.500	71.261	-11.761

In het kader van de saldering van projecten m.b.t. toekenningsjaren t.e.m. 2015 wordt bij het FWO een ESR-correctie doorgevoerd. Voor deze oude toekenningsjaren volgt de uitbetaling door het FWO aan universiteiten en hogescholen een ander patroon dan de uitgaven door deze laatsten, gezien de saldering pas plaatsvindt na afsluiting van het project. Bij de begrotingsaanpassing 2017 werd daarom een negatieve correctie doorgevoerd van 10,2 miljoen (rekening houdend met 31,1 miljoen euro saldering voor oude toekenningsjaren versus 41,3 miljoen uitgaven bij universiteiten en hogescholen). Deze correctie wordt nu positief en bedraagt 7,5 miljoen als gevolg van een saldering van 31,7 miljoen euro en uitgaven van 24,2 miljoen euro.

De grootste wijziging binnen de ESR-correcties betreft de positieve bijstelling voor de DBFM Scholen van Morgen. Naar aanleiding van de indeling van de vennootschap bij de overheidssector (S1312) bij de EDP-notificatie van maart 2017 maken de inkomsten en uitgaven van deze vennootschap integraal deel uit van de ESR-geconsolideerde inkomsten en uitgaven 2018 van de Vlaamse overheid en wordt er niet meer met een ESR-correctie gewerkt, uitgezonderd voor de BTW op de opgeleverde scholen. Gelet op het feit dat de scholen(groepen) niet geconsolideerd worden blijft een ESR-correctie voor de door de scholen verschuldigde BTW bij oplevering noodzakelijk (de BTW-kost wordt namelijk gespreid in de beschikbaarheidsvergoedingen die de scholen verschuldigd zijn, maar is wel aanrekenbaar op het moment van oplevering).

De globale impact op het vorderingensaldo van het project Scholen van Morgen (ESR-begroting + ESR-correctie) verbetert met 127,9 miljoen euro en is enerzijds het gevolg van het feit dat het project geëvolueerd is naar een opleverfase (de bouwuitgaven worden immers ESR-matig aangerekend in functie van het verloop van de uitvoering der werken en niet bij oplevering) en anderzijds van het integraal toepassen van de ESR-aanrekeningsregels op de DBFM-vennootschap - inzonderheid de aanrekening van de intrestswap als financiële verrichting zonder impact op het vorderingensaldo.

Inzake de alternatieve investeringssubsidies bij VIPA wordt er in 2018 voor 164,2 miljoen euro aan gebruikstoelagen uitbetaald. Dit bedrag is opgebouwd uit een kapitaal- (92,5 miljoen euro) en interestgedeelte (71,7 miljoen euro). Aangezien er in 2018 geen nieuwe investeringen meer worden gefinancierd via het alternatieve financieringsschema moet enkel het interestgedeelte aangerekend worden.

Bij VIAPASS wordt het project ESR-matig als een dienstencontract beschouwd met uitzondering van de vaste portieken en de OBU's die als overheidsactief (met impact op het vorderingensaldo) werden geherklasseerd. Na de bouwfase 2014-2016 mag de aflossing van kapitaalscomponent van deze geherklasseerde infrastructuur in mindering gebracht worden van de toelage aan VIAPASS. Voor 2018 betekent dit een positieve ESR correctie van 1,5 miljoen euro.

De geherklasseerde PPS-projecten voor de Stelplaatsen bij De Lijn zijn allemaal opgeleverd waardoor (de aflossing van) de kapitaalscomponent binnen de beschikbaarheidsvergoeding gecorrigeerd moet worden om de ESR-aanrekenbare componenten van de beschikbaarheidsvergoeding te berekenen.

De ESR-correcties voor de VIA-investprojecten (R4,NZ-Kempen en Zaventem) en de Lijn projecten Brabo I en Livan werden geschrapt omwille van de indeling van de resp. overkoepelende projectvennootschappen bij de overheidssector (S1312) naar aanleiding de EDP-notificatie van maart 2017. Hierdoor maken de inkomsten en uitgaven van deze vennootschappen (cfr DBFM-vennootschap Scholen van Morgen) integraal deel uit van de ESR-geconsolideerde inkomsten en uitgaven 2018 van de Vlaamse overheid en dient er derhalve niet meer met ESR-correcties gewerkt te worden.

In 2017 werd het nog openstaand saldo (50,5 miljoen euro) van de geconsolideerde lening van het UZ Gent in één keer uitbetaald. Hiervoor werd een positieve ESR-correctie toegepast. Gelet op deze vervroegde afbetaling in 2017 valt de schuldaflossing en derhalve de ESR-correctie volledig weg in 2018.

In de begroting 2018 van het VIPA wordt voor de resterende A1/A3 ziekenhuisfinanciering een kasraming voorzien ten belope van 401,7 miljoen euro. Vervolgens werd er hierop een positieve ESR-correctie toegepast ten belope van 288,4 miljoen euro om tot de uiteindelijke ESR-impact te komen ten belope van 113,3 miljoen euro. Deze ESR-impact omvat de intrestlasten (110 miljoen euro) en de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 dat nog via het BFM transiteert (3,3 miljoen euro).

De investeringsuitgaven m.b.t. A1/A3 ziekenhuisinfrastructuur, die reeds voor de bevoegdheidsoverdracht in het kader van de zesde staatshervorming gerealiseerd werden (de zogenaamde niet aangevraagde provisionele bedragen) worden voor 2018 geraamd op 40 miljoen euro.

Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken m.b.t. de Sluis Terneuzen betreft, gaan we in 2018 uit van een kost voor Vlaanderen ten belope van 71,3 miljoen euro, wat een negatieve ESR-correctie betekent van 11,8 miljoen euro ten opzichte van de 59,5 miljoen euro kasmiddelen die hiervoor voorzien worden bij de DAB VIF. De verwachte uitgaven liggen 59,9 miljoen euro hoger dan in 2017 waardoor de ESR-correctie met éénzelfde bedrag verslechtert.

6. HET VORDERINGENSALDO

6.1. Vorderingsaldo

Tabel 6-1 toont de berekening van het vorderingensaldo voor de Vlaamse overheid. In tegenstelling tot vorige jaren bestaat de tabel niet meer uit een afzonderlijke berekening van het vorderingensaldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) enerzijds en van de te consolideren instellingen anderzijds, maar worden de ESR ontvangsten resp. ESR uitgaven van de ministeries en de te consolideren instellingen gegroepeerd teneinde één globaal vorderingensaldo te berekenen.

Tabel 6-1: Samenvattende tabel vorderingensaldo (duizend euro)

	BA 2017	BO 2018
Geconsolideerde ESR ontvangsten (1)	42.301.361	42.254.617
Geconsolideerde ESR uitgaven (2)	43.360.679	44.511.617
Geconsolideerd ESR-saldo (3=1-2)	- 1.059.318	- 2.257.000
Onderbenutting (4)	690.643	709.031
Geconsolideerd ESR saldo na onderbenutting (5=3+4)	- 368.675	- 1.547.969
ESR correcties (6)	297.321	341.820
Gecorrigeerd vorderingensaldo (7=5+6)	- 71.353	- 1.206.149
Buiten begrotingsdoestelling (8)	73.717	1.218.083
Saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoestelling (9=7+8)	2.364	11.934
begrotingsdoestelling	0	0
Verschil met begrotingsdoestelling	2.364	11.934

Het vorderingentekort van de Vlaamse overheid na verrekening van de verwachte onderbenutting en toevoeging van de ESR-correcties bedraagt -1.206,1 miljoen euro.

In de aftoetsing van dit vorderingensaldo aan de begrotingsdoestelling worden in voorliggende begroting 4 elementen buiten beschouwing gehouden.

Vooreerst de negatieve afrekening met betrekking tot de middelen uit de Bijzondere Financieringswet, ter waarde van 1 miljard euro. Deze uitgaven bezwaren de begroting in realiteit niet. Het betreft een technische correctie voor het teveel aan middelen dat de laatste 3 jaar vanuit de federale overheid werd doorgestort. Ook op het niveau van de Belgische overheid is deze operatie, cfr. de instructies van de Hoge Raad voor Financiën, neutraal.

De negatieve afrekening is het gevolg van het feit dat de bevoegdheden die sinds 2015 zijn overgekomen uiteindelijk een minder groot aandeel in de personenbelasting, m.n. de autonomiefactor, behoeven dan ten tijde van het Vlinderakkoord ingeschat. Naast de negatieve bijstelling van de autonomiefactor vanaf 2018 volgt er dus ook nog een negatieve afrekening met betrekking tot de voorbije 3 begrotingsjaren.

Naast de negatieve afrekening van de Bijzondere Financieringswet worden er in 2018 ook voor 76,4 miljoen euro aan bouwuitgaven voor Oosterweel in de begroting voorzien. Komende jaren evolueert dit bedrag verder naar ca. 600 miljoen euro/ jaar.

Gelet op het achterliggende terugverdienmodel, het strategisch belang van deze investering en het feit dat het een exceptioneel grote en eenmalige uitgave voor de Vlaamse overheid betreft, die niet-inpasbaar is zonder komende jaren andere

noodzakelijke investeringen in het gedrang te brengen, heeft de Vlaamse regering beslist deze uitgaven buiten de begrotingsdoelstelling te houden.

Hierbij kan ook opgemerkt worden dat de voorbije maanden er zowel op Europees als op nationaal vlak steeds meer draagvlak voor het stimuleren van groeibevorderende investeringen ontstaat. De Oosterweelverbinding is hiervan bij uitstek een exponent.

De Vlaamse regering wordt verder ook geconfronteerd met de specifieke problematiek van de oude federale regelgeving inzake investeringssubsidies voor ziekenhuisinfrastructuur. Net als vorig jaar wordt veiligheidshalve voor 40 miljoen euro aan ziekenhuisinvesteringen in de begroting gereserveerd. Het betreft hier ziekenhuizen die reeds voor de bevoegdheidsoverdracht werden gebouwd en waarvan de uitgaven in principe reeds door de federale overheid hadden moeten gedragen geweest zijn.

Tot slot is er ook nog een negatief begrotingseffect van de schuldovername van gemeenten. Volgens de huidige ramingen zou er voor 96,7 miljoen euro aan schuld van de gemeenten worden overgenomen in het kader van de vrijwillige fusies. Gelijkaardig aan de negatieve afrekening van de Bijzondere Financieringswet, kan er ook hiervoor abstractie worden gemaakt van de negatieve begrotingsimpact bij het aftoetsen van het structureel begrotingsevenwicht en dit gelet op het feit dat dit negatieve effect tot een gelijk positief begrotingseffect bij de gemeenten leidt.

Het saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling wijzigt nauwelijks naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2018: van een positief saldo van 2,5 miljoen euro naar 11,9 miljoen euro. De Vlaamse Regering heeft dus een begroting in evenwicht.

6.2. ESR-ontvangsten

Tabel 6-2: Van ontvangstenkredieten naar ESR ontvangsten (duizend euro)

	BA 2017	BO 2018	Delta
Ontvangsten algemene begroting (1)	39.135.758	38.875.522	-260.236
Leningen (2)	750	750	0
Deelnemingen en kredietverleningen (3)	125.738	204.288	78.550
Toelagen van instellingen (4)	67.437	36.721	-30.716
ESR ontvangsten algemene begroting (5=1-2-3-4)	38.941.833	38.633.763	-308.070
Ontvangsten Instellingen (1)	23.101.412	23.373.828	272.416
Leningen (7)	2.736.366	2.582.773	-153.593
Deelnemingen en kredietverleningen (8)	1.145.658	1.228.626	82.968
Toelagen van Vlaamse ministeries en instellingen (9)	11.852.423	12.457.940	605.517
Interne verrichtingen (10)	4.007.437	3.483.635	-523.802
ESR ontvangsten instellingen (11=6-7-8-9-10)	3.359.528	3.620.854	261.326
Geconsolideerde ESR ontvangsten (12=5+11)	42.301.361	42.254.617	-46.744

Tabel 6-2 toont de ESR-ontvangsten van de Vlaamse overheid als de som van de ESR ontvangsten van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) (5) en deze van de te consolideren instellingen (11). Deze bedragen $38,63 + 3,62 = 42,25$ miljard euro.

De ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) zijn de totale ontvangsten (1) uit de algemene middelenbegroting. Om tot de ESR ontvangsten van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) (5) te komen, worden hierop een aantal correcties aangebracht. Vooreerst

worden ontvangsten in het kader van kredietverleningen en deelnemingen (ESR-code 8) (3) geneutraliseerd. Hetzelfde gebeurt met opname van leningen (ESR-code 9) (2).

Het berekenen van een vorderingensaldo op geconsolideerde basis impliceert dat de financiële stromen komende van de entiteiten die tot de overheidsperimeter behoren moeten geneutraliseerd worden. Vandaar dat de ontvangsten worden verminderd met de toelagen afkomstig van de te consolideren instellingen (4).

Om tot de ESR ontvangsten van de instellingen te komen wordt, naast de hierboven beschreven correcties voor deelnemingen en kredietverleningen (code 8) (8) en overheidsschuld (code 9) (7) en het neutraliseren van de financiële stromen van de ministeries en de te consolideren instellingen (9), het overgedragen saldo van een vorig begrotingsjaar en de opnames uit het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen) (10).

6.3. ESR-uitgaven

Tabel 6-3: Van uitgavenkredieten naar geconsolideerde uitgaven (duizend euro)

	BA 2017	BO 2018	Delta
Uitgaven algemene begroting (1)	41.813.779	42.276.761	462.982
Deelnemingen en kredietverleningen (2)	2.006.057	1.650.921	-355.136
Toelagen aan instellingen (3)	11.538.033	12.080.280	542.247
Aflossingen schuld (4)	46.896	8.793	-38.103
VEK buffer (5)	100.000	100.000	0
ESR uitgaven algemene begroting (6=1-2-3-4-5)	28.122.793	28.436.767	313.974
Uitgaven instellingen (7)	23.101.412	23.373.828	272.416
Aflossingen (8)	1.598.549	1.667.207	68.658
Deelnemingen en kredietverleningen (9)	2.874.609	2.524.342	-350.267
Toelagen aan Vlaamse ministeries en instellingen (10)	397.164	415.245	18.081
Interne verrichtingen (11)	2.993.204	2.692.184	-301.020
ESR-uitgaven instellingen (12=7-8-9-10-11)	15.237.886	16.074.850	836.964
Geconsolideerde ESR uitgaven (13=6+12)	43.360.679	44.511.617	1.150.938

Tabel 6-3 toont de ESR uitgaven van de Vlaamse overheid (13) als de som van de ESR uitgaven van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) (6) en deze van de te consolideren instellingen (12) en bedraagt 28,4 + 16,1 ofwel 44,5 miljard euro.

Voor de uitgaven van de ministeries (excl. DAB's) worden de totale vereffeningskredieten genomen uit de administratieve uitgaventabel. Deze worden berekend als de som van de VEK's en de VRK's en bedragen samen 42,3 miljard euro.

Om de overgang naar de ESR-uitgaven te maken worden dezelfde correcties toegepast als aan ontvangstenzijde : deelnemingen en kredietverleningen (code 8) (2), schuldaflossing (code 9) (4) en de financiële stromen aan de te consolideren Vlaamse instellingen (3) worden geneutraliseerd.

Tevens wordt de VEK-buffer (5) ten belope van 100 miljoen euro niet meegerekend bij de berekening van het vorderingensaldo. Het Rekendecreet laat momenteel niet toe om overschrijvingen te doen van het ene naar het andere beleidsdomein. De VEK-buffer biedt

een technische oplossing om eventuele overschotten aan betaalkredieten in het ene beleidsdomein te herverdelen richting beleidsdomeinen met een tekort aan betaalkredieten. Per saldo heeft de VEK-buffer dus geen impact op het ESR-vorderingensaldo en kan deze geneutraliseerd worden.

Om de primaire ESR uitgaven van de instellingen (12) te berekenen, worden- met uitzuivering van de correctie voor de VEK-buffer- gelijkaardige correcties toegepast als bij de ministeries en worden tevens het over te dragen saldo naar een volgend begrotingsjaar en de toevoegingen aan het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen) (11).

6.4. Onderbenutting

Afgaande op de meest recente monitoringresultaten gaan we voor de onderbenutting uit van het bij de begrotingsaanpassing 2017 geraamd percentage van 1,55 % en passen dit toe op de geraamde primaire uitgaven 2018, exclusief de kredieten voor bevoegdheden die overkomen in het kader van de 6de staatshervorming of 32,4 miljard euro, om de verwachte onderbenutting bij de begrotingsopmaak 2018 te bekomen. $32,4 \text{ miljard euro} \times 1,55\% = 501,3 \text{ miljoen euro}$.

Gelet op de onderbenutting die zowel in 2015 als in 2016 werd vastgesteld bij de universiteiten en hogescholen en gelet op de onderbenutting in 2015 en 2016 op de kredieten ter financiering van de bevoegdheden die werden overgedragen in het kader van de 6de Staatshervorming, trekken we de onderbenutting zoals in 2017 op met 90 miljoen euro naar 591,3 miljoen euro.

Net zoals in 2017 kan verwacht worden dat het effect van de consolidatie van de hogescholen en universiteiten op het ESR-vorderingensaldo in 2017 neutraal is (Dit wordt trouwens ondersteund door het feit dat er zowel in 2015 als 2016 zelfs een positief effect was, zoals hierboven vermeld).

Teneinde het verschil tussen vertrekkende resp. toekomstige toelagestromen richting resp. bij hogescholen en universiteiten op te vangen en het effect van de consolidatie m.a.w. te neutraliseren, wordt de onderbenuttingshypothese bijkomend verhoogd met 117,9 miljoen euro.

6.5. ESR-correcties

Voor de ESR-correcties verwijzen we naar hoofdstuk 5 van de Algemene toelichting

6.6. Tabel Vorderingensaldo

Het vorderingensaldo van de Vlaamse overheid bedraagt -1.206,1 miljoen euro.
Het vorderingensaldo in het kader van de evenwichtsdoelstelling bedraagt 11,9 miljoen euro waardoor de Vlaamse Regering afsluit met een begroting in evenwicht.

Tabel 7-5: vorderingensaldo

	BA 2017	BO 2018	BA-BO
Ontvangsten algemene begroting	39.135.758	38.875.522	-260.236
Leningen	750	750	0
Deelnemingen en kredietverleningen	125.738	204.288	78.550
Toelagen van instellingen	67.437	36.721	-30.716
ESR ontvangsten algemene begroting (1)	38.941.833	38.633.763	-308.070
Ontvangsten Instellingen	23.101.412	23.373.828	272.416
Leningen	2.736.366	2.582.773	-153.593
Deelnemingen en kredietverleningen	1.145.658	1.228.626	82.968
Toelagen van Vlaamse ministeries en instellingen	11.852.423	12.457.940	605.517
Interne verrichtingen	4.007.437	3.483.635	-523.802
ESR ontvangsten instellingen (2)	3.359.528	3.620.854	261.326
Geconsolideerde ESR ontvangsten (3=1+2)	42.301.361	42.254.617	-46.744
Uitgaven algemene begroting	41.813.779	42.276.761	462.982
Deelnemingen en kredietverleningen	2.006.057	1.650.921	-355.136
Toelagen aan instellingen	11.538.033	12.080.280	542.247
Aflossingen schuld	46.896	8.793	-38.103
VEK buffer	100.000	100.000	0
Overflow Hoger Onderwijs			0
Rente-uitgaven	82.271	92.171	9.900
Primaire ESR uitgaven algemene begroting (4)	28.040.522	28.344.596	304.074
Uitgaven Instellingen	23.101.412	23.373.828	272.416
Aflossingen	1.598.549	1.667.207	68.658
Deelnemingen en kredietverleningen	2.874.609	2.524.342	-350.267
Toelagen aan Vlaamse ministeries en instellingen	397.164	415.245	18.081
Interne verrichtingen	2.993.204	2.692.184	-301.020
Rente-uitgaven	312.041	312.294	253
Primaire ESR uitgaven Instellingen (5)	14.925.845	15.762.556	-169.616
Geconsolideerde primaire ESR uitgaven (6=5+4)	42.966.367	44.107.152	1.140.785
Geconsolideerd primair ESR-saldo (7=3-6)	-665.006	-1.852.535	-1.187.529
Onderbenutting Hogescholen en Universiteiten	111.893	117.896	6.003
Onderbenutting overige	578.750	591.135	12.384
Onderbenutting (8)	690.643	709.031	18.387
Geconsolideerd primair ESR saldo na onderbenutting (9=7+8)	25.637	-1.143.504	-1.169.142
Rente-uitgaven (10)	394.312	404.465	10.153
Geconsolideerd ESR saldo na onderbenutting (11=9+10)	-368.675	-1.547.969	-1.179.295
Correctie FWO	-10.214	7.480	17.694
ESR correcties perimeter en aanrekeningstijdstip (12)	-10.214	7.480	17.694
BTW op opgeleverde scholen DBFM Scholen van Morgen	-132.457	-3.702	128.755

	BA 2017	BO 2018	BA-BO
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	89.514	92.489	2.975
Viapass	1.467	1.467	0
rollend fonds PMV	0		0
positieve correctie Amoras	4.700	4.700	0
De Lijn Stelplaats Tongeren	168	172	4
De Lijn Stelplaatsen BOVZO	0	633	633
De Lijn Stelplaatsen Cluster II	-3.264	1.994	5.258
Brabo 1	1.276	0	-1.276
Livan	2.742	0	-2.742
VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)	4.392	0	-4.392
UZ Gent	50.512	0	-50.512
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	276.275	288.348	12.072
Effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3 m.b.t. investeringen vóór 2016	-40.000	-40.000	0
Sluis Terneuzen	48.210	-11.761	-59.971
VAC Brussel	4.000	0	-4.000
ESR correcties verstrengd Europees begrotingstoezicht (13)	307.535	334.340	26.805
Vorderingensaldo (14=11+12+13)	-71.353	-1.206.149	-1.134.796
Bouwkost Oosterweel (incl. rente)	33.717	76.447	42.730
Schuldovername Gemeenten		96.654	96.654
A1/A3 (niet aangevraagde provisionele bedragen m.b.t. investeringen vóór 2016)	40.000	40.000	0
afrekening 2018		1.004.982	1.004.982
Correcties voor aftoetsing begrotingdoelstelling (15)	73.717	1.218.083	1.144.366
Saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (16=14+15)	2.364	11.934	9.570

7. EUROPEES KADER EN NORMERING

7.1. Situering

België is momenteel onderworpen aan het preventieve deel van het Stabiliteits- en Groeipact en moet jaarlijks een budgettaire aanpassing van ten minste 0,6% van het bbp in de richting van de middellangetermijndoelstelling (MTO) realiseren. België heeft zich in het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 geëngageerd tot een MTO die overeenstemt met een structureel evenwicht. Dit evenwicht zou ten laatste in 2019 bereikt moeten worden⁶. Het aanpassingstraject in de richting van de MTO, dat beïnvloed wordt door de schuldgraad en de economische toestand waarin België zich bevindt, moet een voldoende snelle evolutie in de richting van houdbare publieke financiën garanderen.

Verder mogen de overheidsuitgaven niet sneller stijgen dan een referentiepercentage onder de potentiële bbp groei op middellange termijn, tenzij de groei van de uitgaven gecompenseerd wordt door discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde.

Tenslotte dient België ook nog steeds de regels van het corrigerend luik van het Stabiliteits- en Groeipact na te leven. Zo mag het nominaal tekort de drempel van 3% van het bbp niet overschrijden en moet België er voor zorgen dat het schuldniveau voldoende snel in de richting van 60% van het bbp evolueert.

7.2. Stabiliteitsprogramma

Eind april heeft België haar Stabiliteitsprogramma 2017-2020 bij de Europese Commissie ingediend⁷.

De opmaak van het Stabiliteitsprogramma is geregeld in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1 van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de EMU⁸.

---

⁶ De bepaling van een nieuwe MTO volgde uit de normale driejaarlijkse herzieningscyclus die voorzien is in het Stabiliteits- en Groeipact en die gelinkt is aan de publicatie van het verslag van de Europese Commissie over de vergrijzing. In het kader van deze herziening berekende de Europese Commissie een ondergrens voor de MTO van de lidstaten. Deze ondergrens is het resultaat van de mechanische toepassing van de formule voor de berekening van de MTO, maar garandeert niet dat aan alle regels van het Stabiliteits- en Groeipact voldaan wordt. Voor België berekende de Europese Commissie een ondergrens gelijk aan een structureel tekort van 0,5% van het bbp, ten opzichte van de voorgaande ondergrens van een structureel surplus van 0,75% van het bbp. Deze belangrijke neerwaartse herziening van de ondergrens was voornamelijk het gevolg van de daling van de impliciete kost van de vergrijzing door de pensioenhervorming. Indien België voor deze ondergrens als MTO had gekozen, zou België pas vanaf 2019 aan de schuldreductieregel voldoen. Door voor een ambitieuzere doelstelling dan de minimum MTO te kiezen, hoopte België sneller aan alle begrotingsregels, inclusief het schuld criterium te voldoen.

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-stability-programme-belgique-en_0.pdf

⁸ http://www.begroting.be/NL/Documents/staatsblad_181213.pdf

Dit samenwerkingsakkoord bepaalt dat in het raam van de actualisering van het Stabiliteitsprogramma de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de gezamenlijke overheid⁹ over de diverse geledingen ervan verdeeld dienen te worden. Deze verdeling gebeurt op basis van een advies van de afdeling financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën. Over de globale begrotingsdoelstelling wordt vooraf overlegd in het Overlegcomité. De vaststelling van de individuele budgettaire doelstellingen van de akkoordsluitende partijen en van de lokale overheden moet goedgekeurd worden door een beslissing van het Overlegcomité.

Zoals voorzien in het bovengenoemd samenwerkingsakkoord bracht de afdeling financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën op 1 april 2017 een advies uit betreffende het begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2017-2020¹⁰.

Over het globale traject van het Stabiliteitsprogramma 2017-2020 werd voorafgaandelijk overleg gepleegd in de schoot van het Overlegcomité. Op 28 april heeft het Overlegcomité akte genomen van een globaal traject dat opgenomen werd in het Stabiliteitsprogramma en dat voorziet in een structureel evenwicht voor het geheel van de overheden en voor entiteit I en entiteit II tegen 2019. Dit traject zou de naleving van het schuld criterium mogelijk maken vanaf 2019. Ook van de individuele trajecten van de Gemeenschappen en de Gewesten heeft het Overlegcomité akte genomen.

Het Stabiliteitsprogramma bevat voor het eerst een bijlage over het verwacht economisch rendement van overheidsinvesteringsprojecten met aanzienlijke budgettaire gevolgen voor de begroting. Vlaanderen toonde via haar bijdrage aan dat de Oosterweelverbinding gezien kan worden als een investering equivalent aan een structurele hervorming, met sterke economische baten en directe positieve effecten voor de publieke financiën op lange termijn.

In het Stabiliteitsprogramma werd opgenomen dat de federale Regering, in samenwerking met de Gemeenschappen en Gewesten, een dialoog zal aangaan met de Europese Commissie omtrent de begrotingsmatige behandeling van dergelijke strategische investeringen.

7.3. Landenspecifieke aanbevelingen en rapport onder artikel 126(3)

Op 22 mei 2017 publiceerde de Europese Commissie haar landenspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester 2017, met een advies over het Stabiliteitsprogramma 2017¹¹.

---

⁹ Gezamenlijke overheid = Entiteit I en Entiteit II, waarbij Entiteit I bestaat uit de federale overheid en de sociale zekerheid en Entiteit II uit de Gemeenschappen en Gewesten en de lokale overheden.

¹⁰ <http://www.hogeraadvanfinancien.be/nl/publication/advies-begrotingstraject-ter-voorbereiding-van-het-stabiliteitsprogramma-2017-2020> , uitgebreid beschreven in de Algemene Toelichting bij de Begrotingsaanpassing 2017: https://fin.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/2017_BA_Algemene_toelichting.pdf

¹¹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-specific-recommendations-commission-recommendations_-_belgium-nl.pdf

In haar aanbevelingen stelde de Europese Commissie onder meer dat België zijn begrotingsbeleid moet voortzetten overeenkomstig de vereisten van het preventieve deel van het Stabiliteits- en Groeipact. Beleidsmaatregelen dienen zowel het huidig economisch herstel te versterken, als bij te dragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Verder wees de Europese Commissie er nogmaals op dat er overeenstemming dient bereikt te worden over een afdwingbare verdeling van de begrotingsdoelstellingen over alle overheidsniveaus en dat er voor een onafhankelijk begrotingstoezicht door de Hoge Raad van Financiën gezorgd moet worden. Tenslotte wees de Europese Commissie er op dat de samenstelling van de overheidsuitgaven verbeterd moet worden om ruimte te creëren voor investeringen in infrastructuur, met inbegrip van vervoersinfrastructuur.

Op 22 mei publiceerde de Europese Commissie tevens haar rapport onder artikel 126(3) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie¹². In dit rapport, dat de eerste stap vormt in de buitensporigtekortprocedure, analyseert de Europese Commissie of een lidstaat aan haar verplichtingen inzake het nominaal tekort en de reductie van de schuld voldoet, rekening houdend met relevante factoren zoals bijvoorbeeld de economische omstandigheden, structurele hervormingen en een voldoende snelle vooruitgang in de richting van de MTO.

In haar rapport stelde de Europese Commissie dat ze geen overschrijding van de 3% referentiewaarde inzake het nominaal tekort verwacht.

Voor wat het schuld criterium betreft, stelde de Europese Commissie het volgende in verband met de relevante factoren waarmee ze rekening houdt:

- Economische omstandigheden:
  - In de afgelopen jaren bemoeilijkte de lage nominale groei de schuldreductie, de benodigde structurele inspanning liep op tot een niveau dat noch wenselijk, noch haalbaar was. De economische groei trekt evenwel terug aan.
  - De interactie tussen de nominale groei en de impliciete intrestvoet op de overheidsschuld speelt een rol in de schuldreductie (sneeuwbaaleffect). Gezien een lagere groei gecompenseerd werd door een lagere rente, is een lagere groei onvoldoende reden om een afwijking te verschonen.
  - Een terugkeer naar voldoende hoge primaire overschotten is nodig en het huidige klimaat is daarvoor zeker geschikt.
- Structurele hervormingen:
  - België heeft een aantal belangrijke hervormingen doorgevoerd op het vlak van pensioenen, belastingen en competitiviteit, die bijdragen tot houdbare publieke financiën door de potentiële groei te verhogen of de budgettaire impact op termijn te verlagen.
- Naleving van het traject in de richting van de MTO:

---

¹² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/com-2017-531_be.pdf Een dag later werd aanvullend ook een uitgebreide analyse van het Stabiliteitsprogramma 2017 gepubliceerd: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/01_be_sp_assessment.pdf

- Er bestaat een risico op enige afwijking van het pad naar de MTO in 2016 en 2017 afzonderlijk.
- Er bestaat een risico op een significante afwijking¹³ in 2016 en 2017 samen.
- Een bijkomende inspanning in 2017 is nodig. Deze inspanning moet evenwel niet bestaan uit volledig nieuwe maatregelen; een betere onderbouwing van de maatregelen opgenomen in het Stabiliteitsprogramma zou het risico op afwijking van het pad kunnen reduceren.

Rekening houdend met de bovengenoemde relevante factoren, concludeerde de Europese Commissie dat haar analyse suggereert dat België momenteel aan het schuld criterium voldoet en dat het met andere woorden op dit ogenblik niet nodig is om voor België een buitensporigtekortprocedure op te starten, maar dat een bijkomende inspanning in 2017 noodzakelijk is om het respecteren van de regels van het Stabiliteits- en Groeipact in de periode 2016-2017 te verzekeren.

In het najaar zal een nieuwe evaluatie van de budgettaire situatie volgen. Het is niet duidelijk of dit in de vorm van een rapport onder artikel 126(3) zal zijn.

Op 11 juli 2017 heeft de Raad Economische en Financiële Zaken de landenspecifieke aanbevelingen formeel aangenomen¹⁴. Met deze formele goedkeuring werd het Europees Semester 2017 afgesloten. De lidstaten worden geacht met deze aanbevelingen rekening te houden bij de opmaak van hun begrotingen voor 2018 en bij beslissingen met betrekking tot structurele hervormingen.

7.4. Ontwerpbegrotingsplan

Ingevolge artikel 6 van verordening (EU) 473/2013 moeten de lidstaten van de eurozone uiterlijk op 15 oktober van ieder jaar een ontwerpbegrotingsplan bij de Europese Commissie indienen.

Het Ontwerpbegrotingsplan voor het komend jaar bevat o.a. informatie over het nagestreefd begrotingssaldo, projecties voor de ontvangsten en uitgaven bij constant beleid, doelstellingen voor de ontvangsten en uitgaven, een beschrijving en kwantificering van de discretionaire maatregelen voor het overbruggen van de kloof tussen de doelstellingen en de projecties bij constant beleid en indicaties over de wijze waarop de maatregelen gevolg geven aan de landenspecifieke aanbevelingen en de EU2020 doelstellingen¹⁵. Indien de begrotingsdoelstellingen verschillen van deze opgenomen in het meest recent Stabiliteitsprogramma, dienen de verschillen naar behoren gemotiveerd te worden.

---

¹³ Significante afwijking = afwijking van het pad van 0,5% van het bbp in één jaar of 0,25% van het bbp in twee opeenvolgende jaren.

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32017H0809%2801%29&rid=4>

¹⁵ http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/2014-11-07_two_pack_coc_amended_en.pdf

Conform artikel 83/1 van het Reglement van het Vlaams Parlement, bezorgde de Vlaamse Regering de bijdrage van Vlaanderen aan het Belgisch Ontwerpbegrotingsplan voor 2018 aan de voorzitter van het Vlaams Parlement. De commissie bevoegd voor financiën en begroting wijdde er op 3 oktober 2017 een bespreking aan.

De federale Regering heeft het Ontwerpbegrotingsplan voor de gezamenlijke overheid op 16 oktober¹⁶ bij de Europese Commissie ingediend¹⁷.

Uiterlijk op 30 november zal de Europese Commissie een advies over het Belgisch Ontwerpbegrotingsplan publiceren.

Mocht de Europese Commissie – na raapleging van België binnen de week na indiening van het Ontwerpbegrotingsplan – een bijzonder ernstige niet-nakoming van de in het Stabiliteits- en Groeipact opgenomen verplichtingen vaststellen, zal de Europese Commissie haar advies binnen de twee weken na indiening van het Ontwerpbegrotingsplan kenbaar maken. In dit uitzonderlijk geval, zal de Commissie België verzoeken om het initieel ingediende Ontwerpbegrotingsplan te herzien. De Europese Commissie kan een lidstaat niet verplichten om zijn Ontwerpbegrotingsplan te herzien. Indien een lidstaat ervoor opteert om geen rekening te houden met de vraag van de Europese Commissie, zal dit evenwel als een verzwarende factor worden beschouwd in het geval dat er beslist moet worden of voor deze lidstaat een buitensporigtekortprocedure ingeleid moet worden.

7.5. Begrotingsnormering

Zie inleiding en het hoofdstuk met betrekking tot het vorderingensaldo.

---

¹⁶ De deadline lag dit jaar op 16 oktober daar 15 oktober op een zondag viel.

¹⁷ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2018_en

8. HET FINANCIËEL BEHEER

8.1 De geconsolideerde schuld: inleiding

In overeenstemming met het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) wordt de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid samengesteld. Het INR heeft haar laatste lijst van de te consolideren instellingen meegedeeld naar aanleiding van de EDP-notificatie van september 2017. Van de instellingen die op deze lijst voorkomen, worden de "financiële schulden" hieronder weergegeven (zie tabel 8-5).

Samen met de directe en indirecte schuld van de Vlaamse ministeries (incl. zichtrekening) vormen de financiële en overige schulden van al deze rechtspersonen en geconsolideerde alternatief gefinancierde investeringsschema's de geconsolideerde bruto-schuld. Eventuele beleggingen worden niet van de uitstaande bruto-schuld afgetrokken.

Op geconsolideerd niveau worden de leningen die zijn aangegaan tussen entiteiten binnen de consolidatieperimeter evenwel niet meegerekend. Dergelijke leningen zijn omwille van deze reden onmiddellijk afgetrokken van de schuld van de desbetreffende instellingen.

De geconsolideerde schuld bedraagt eind 2016 23,8 miljard euro.

8.2 Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2018

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en participaties (esr-8). Tot slot dient er tevens rekening gehouden te worden met de reeds beschikbare financiële activa.

8.2.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen

Rekening houdende met de bouwkosten voor Oosterweel, de eenmalige negatieve afrekening van de bijzondere financieringswet, de schuldovername van de gemeenten en rekening houdende met de nog ESR-matig aan te rekenen subsidies voor ziekenhuisinfrastructuur die voor de bevoegdheidsoverdracht zijn gebouwd, bedraagt het nominaal begrotingstekort in 2018 – 1,2 miljard euro.

Daar er van uitgegaan wordt dat de NV BAM het tekort van 76,4 miljoen euro als gevolg van de bouwkost van Oosterweel in 2018 nog uit haar kasreserves zal betalen, wordt met dit tekort evenwel geen rekening gehouden in de berekening van de evolutie van de geconsolideerde schuld.

8.2.2. Kredietverleningen en participaties in 2018

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten worden de kasuitgaven en –ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

De belangrijkste ESR-8 ontvangst van het ministerie was in het verleden de terugbetaling door KBC van de hen verleende steun in 2009. Eind 2015 heeft KBC de volledige steun terugbetaald waardoor in 2018 de voorziene esr-8 ontvangsten van het ministerie beperkt zijn tot 204 miljoen euro.

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte telt het kaseffect en hiervoor zijn de vereffeningskredieten van belang. Voor de algemene ESR-8 budgetten van het huidige jaar wordt in de begrotingsopmaak 2018 voor 229 miljoen euro aan vereffeningskredieten ingeschreven. Dit bedrag werd geraamd aan de hand van de betaalkalenders in de beslissingen van de Vlaamse Regering aangepast aan de reeds uitgevoerde betalingen en nieuwe inzichten. De belangrijkste zijn voor het TINA-fonds (20 miljoen euro), Arkimedes (20 miljoen euro) en het nog te volstorten gedeelte voor Fidimec (6,0 miljoen euro) en Imec I-start (1,1 miljoen euro). Daarnaast zijn er nog enkele andere ESR-8 uitgaven verspreid over de verschillende beleidsdomeinen. In totaal wordt er voor 2018 229 miljoen euro aan ESR-8 vereffeningskredieten ingeschreven bij het ministerie. In dit bedrag zitten de doorstorting aan VMSW en VWF van de directe financiering door het Vlaams Gewest niet vervat daar deze schuldopnames verwerkt werden op de lijn van de ESR-9 ontvangsten van deze rechtspersonen. Ook de doorstorting aan School Invest zit hierin niet vervat omwille van het feit dat de bouwwitgaven SvM in het ESR-resultaat verwerkt zitten.

Bij de CFO-leden zijn nog 32 miljoen euro aan ESR-8 ontvangsten en 137 miljoen euro aan ESR-8 uitgaven ingeschreven voor 2018.

8.2.3. ESR-9 van de niet-CFO-leden

Het uitgangspunt dat de schuldevolutie gelijk is aan begrotingsresultaat + ESR-8-resultaat, wordt nog bijkomend beïnvloed door eventuele financiële activa die ingezet kunnen worden ter financiering van beide saldi.

Gelet op het feit dat er binnen de ministeries geen beleggingen waren per 31/12/2016 en dit ook niet verwacht wordt per 31/12/2017 geldt dit voornamelijk voor de instellingen die niet bij het CFO zijn aangesloten. Gelet op het voorgaande wordt voor deze instellingen eerder gewerkt met het ESR-9-resultaat als beste proxy voor de voorspelling van de schuldevolutie.

Er wordt een opsplitsing gemaakt tussen de ESR-9 ontvangsten (= schuldopnames) en uitgaven (= aflossingen van schulden) van VMSW en VWF respectievelijk geraamd op 2,3 miljard euro en 1,4 miljard euro in 2018 enerzijds en de andere niet-CFO-leden anderzijds.

8.2.4. Samenvatting

In 2018 wordt een toename van de geconsolideerde schuld verwacht als gevolg van de schuldovername van de gemeenten die fusioneren, de afrekening van de autonomiefactor, de mogelijke bijkomende schuld van de ziekenhuisinfrastructuur, het saldo aan esr-8 verrichtingen bij ministeries en instellingen die tot het CFO behoren en de ESR-9-transacties van niet-CFO-leden. Samengevat wordt er tegen eind 2018 een verdere toename van de geconsolideerde schuld verwacht met 2,1 miljard euro.

Tabel 8-1: Geraamde evolutie van de geconsolideerde schuld in 2018 (in duizend euro)

	BA 2017	BO 2018
ESR-resultaat	-2.464	-11.934
schuldovername gemeenten	0	96.654
afrekening 2018 BFW inclusief overlopende rekening	0	1.004.982
Ziekenhuisinfrastructuur	33.717	40.000
ESR-8 ontvangsten ministeries	-125.738	-204.288
ESR-8 uitgaven ministeries	109.433	229.351
ESR-8 ontvangsten CFO-leden	-396.081	-31.715
ESR-8 uitgaven CFO-leden	616.724	137.476
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF	2.148.000	2.300.200
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF	-1.341.274	-1.391.284
Saldo esr-9 overige niet CFO-leden	-63.404	-40.580
Netto schuldtoename	978.913	2.128.862

8.3 Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften in 2018 van de Vlaamse ministeries

In januari 2018 komt er een grote EMTN van 2012 op eindvervaldag ter waarde van 750 miljoen euro. Daarnaast zijn er enkele kleinere vervaldagen voor de overgenomen leningen van de Gemeentelijke Holding (2,4 miljoen euro) en Vismijn Oostende (222 duizend euro).

Wanneer we geen rekening houden met de directe rechtstreekse financieringen geven onderstaande tabellen de bruto-financieringsbehoeften voor 2018 van de Vlaamse ministeries, VMSW, VWF en School Invest weer.

Tabel 8-2: Financieringsbehoefte ministerie BA 2017 en BO 2018 zonder directe financieringen (in duizend euro)

Ministerie	BA 2017	BO 2018
Aflossing schuld ministerie	2.796	759.042
Aflossingen BCP	0	0
Saldo ESR-9 CFO-leden	-5.372	-43.629
Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht	334.858	419.561 ¹⁸
Saldo esr-8 ministeries	-16.305	25.063
Saldo esr-9 ministeries	-46.146	-8.043
Saldo esr-8 CFO-leden	85.969	105.761
Kasoverschotten + beleggingen	0	0
Totaal	355.800	1.257.755
Aflossingen	2.796	759.042
Netto schuldtoename	353.004	498.713

Tabel 8-3: Netto schuldtoename in 2018 van VMSW, VWF en School Invest (in duizend euro)

VMSW	BA 2017	BO 2018
Nieuwe schulden (ministerie)	1.000.000	1.000.000
Nieuwe kortlopende schulden (andere dan ministerie)	945.000	947.000
Aflossing schuld ministerie	62.013	94.723
Aflossingen LT schuld (vroegere gewaarborgde schuld)	223.056	230.850
Aflossing KT-schuld	900.000	900.000
Netto schuldtoename	759.931	721.427

VWF	BA 2017	BO 2018
Nieuwe schulden ministerie	200.000	350.000
Nieuwe schulden FS3	3.000	3.200
Aflossing schuld ministerie	9.990	14.873
Aflossing LT schuld (vroegere gewaarborgde schuld)	146.215	150.838
Netto schuldtoename	46.795	187.489

¹⁸ is gelijk aan het vorderingensaldo voor esr correcties, -1.547.969 keuro, gecorrigeerd voor 955.307 k euro (de nog uitstaande schuld aan federaal nav herrekening 2018), de 76447 keuro bam uitgaven die bam zelf zal financieren en gecorrigeerd voor 96.654 k euro schuldovername gemeenten

School Invest	BA 2017	BO 2018
Nieuwe schulden	442.823	71.570
Aflossingen van schulden	6.473	28.479
Netto schuldtoename	436.350	43.091

Vanaf midden 2015 neemt de Vlaamse overheid de rechtstreekse financiering op zich van de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF. Voor 2018 wordt netto 905 miljoen euro voorzien voor VMSW en 335 miljoen euro voor VWF. Hierin zitten de aflossingen van deze nieuwe schulden vervat. Bij de opnames wordt een zo goed mogelijke match gezocht met de leningsbehoefte van deze instellingen en dit in een meerjarig perspectief.

Voor de overname van de langetermijnfinanciering van de DBFM Scholen van Morgen door de NV School Invest wordt voor 2018 nog in een totale directe financiering voorzien van 72 miljoen euro in 2018 via obligaties uitgegeven via het X/N- vereffeningsstelsel en via het BCP-programma. Wanneer rekening gehouden wordt met de aflossingen van deze nieuwe schulden bekomt men een netto-schuldtoename van 43 miljoen euro die aldus rechtstreeks gefund zal worden door de Vlaamse overheid in 2018.

Bovenvermelde opnames laten de directe schuld stijgen terwijl de schulden van de desbetreffende instellingen dalen met de terugbetaling van hun bestaande portefeuille van (gewaarborgde) schulden (zie verder tabel 1-6).

Samengevat geeft onderstaande tabel de bruto-financieringsbehoeften van de ministeries voor 2018 weer en dit rekening houdende met deze directe financieringen.

Samengevat komt dit neer op een totale financieringsbehoefte in 2018 van 2,54 miljard euro.

Tabel 8-4: Financieringsbehoefte ministerie BA 2017 en BO 2018 (in duizend euro)

	BA 2017	BO 2018
Aflossing schuld ministerie	2.796	759.042
Aflossingen BCP	0	0
Saldo ESR-9 CFO-leden	-5.372	-43.629
Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht	334.858	419.561
Saldo esr-8 ministeries	-16.305	25.063
Saldo esr-9 ministeries	-46.146	-8.043
Saldo esr-8 CFO-leden	85.969	105.761
Kasoverschotten + beleggingen	0	0
Herfinanciering VIPA	0	0
Herfinanciering VMSW	937.987	905.277
Herfinanciering VWF	190.010	335.127
Financiering Schoolinvest	436.350	43.091
Totaal	1.920.147	2.541.250
Aflossingen	2.796	759.042
Netto schuldtoename	1.917.351	1.782.208

8.4 Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2016, 2017 en 2018 per entiteit

In onderstaande tabel wordt tot slot een vergelijking gemaakt tussen de reële situatie van de geconsolideerde schuld eind 2016 en de bij BA 2017 en BO 2018 verwachte geconsolideerde schuld eind 2017 en eind 2018.

Tabel 8-5: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro)

	REA 2016	BA 2017	BO 2018
Directe schuld MVG incl. negatieve stand zichtrekening	4.644.466	6.541.717	8.323.925
Indirecte schuld MVG	1.592	1.391	1.189
Correctie CFO niet S1312 entiteiten	16.180		0
Negatieve stand C.F.O. te consolideren V.O.I.'s	0	0	0
ex-FRGE	50.320	50.320	0
Vlaams openbare instellingen (CFO)			
Agentschap Sport Vlaanderen	1.475	1.475	1.475
De Scheepvaart	3.060	3.060	3.060
EV ILVO	200	3.524	3.524
FIT	0	598	598
FJW	0	0	0
FoCI	0	0	0
Grindfonds	0	0	0
Hermesfonds	0	0	0
IWT	0	0	0
Kind en Gezin	964	964	964
Kunsthuis	0	3.776	3.776
Pendelfonds	0	0	0
Syntra Vlaanderen	0	0	0
Toerisme Vlaanderen	0	0	0
VAPH	0	0	0
VDAB	0	0	0
VFL	0	0	0
VITO	0	0	0
VLM	0	0	0
VRT	0	0	0
VVM De Lijn	171.300	171.300	171.300
andere < 100 k euro	0	0	0
Instellingen geherklasseerd voor 2014 en niet behorend tot CFO			
BAM	136.830	120.732	104.634
VLIR	0	0	0
VLAM	0	0	0
VLIZ	0	0	0
VIB	5.400	5.400	4.753
FWO	0	0	0
Muntpunt	0	0	0
Lijninvest	0	0	0
andere < 100 k euro	0	0	0

Saldo Gesubsidieerd vrij onderwijs			
Nationaal Waarborgfonds	61.260	61.260	61.260
AGION (systeem 1/1/89 - 30/09/89)	6.600	6.600	6.600
AGION (systeem vanaf 30/09/89)	313.300	313.300	313.300
Universiteiten en hogescholen	463.640	460.550	463.093
Parlement	0	0	0
Amoras	54.930	50.230	45.530
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR maart)			
PMV	0	0	0
PMV Re Vinci	5.530	5.530	5.530
Lak Invest	29.900	22.601	21.832
Wandelaar Invest	67.808	67.808	60.909
Arkimedes Management	0	0	0
Novovil	0	0	0
VPM	30.000	0	0
Diestsepoort	0	0	0
andere < 100 k euro	100	100	100
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR september)			
VMSW	6.282.503	6.104.447	5.920.597
VWF	2.842.660	2.699.445	2.551.807
VIPA	1.760.224	1.670.710	1.578.221
EKM's	590.590	587.771	623.905
Arkimedes fonds I	49.686	0	0
H.W.P.	3.220	3.220	3.220
Brustem Industriepark	0	0	0
Terra Energy Holding	0	0	0
Site kanaal	255	255	166
Tunnel Liefkenshoek	0	0	0
Domus Flandria	4.900	9.798	6.208
Iminds	0	0	0
Greenville	1.380	1.380	1.380
EV Flanders Hydraulics	0	402	402
Site Ontwikkeling Vlaanderen	0	9.780	9.336
andere < 100 k euro	0	0	0
Nieuw in 2015			
Agentschap Integratie en Inburgering	0	2.259	2.076
Nieuw in 2017			
Vitare	42.679	42.679	42.550
Atrium	3.700	3.700	3.700
VSF	-8.400	-8.400	-8.400
DBFM "Scholen voor Morgen"	393.877	138.712	132.837
PPS-schulden geconsolideerd			
Brabo I	162.200	160.924	157.926
Livan I	161.600	170.858	168.423
Stelplaatsen	5.690	5.522	5.350
Stelplaatsen BOvZO (nieuw vanaf 2015)			
Stelplaatsen cluster 2	29.950		
Via invest zaventem (nieuw vanaf 2015)	52.990	29.950	29.317
	57.100	56.254	54.260
R4 (nieuw vanaf 2015)	93.100	350.238	341.396

Noord zuid kempen (nieuw vanaf 2015)	197.300		
Toerisme Jeugdverblijf (nieuw vanaf 2016)	7.130		
VAC Brussel (nieuw vanaf 2016)	0	0	0
Nieuw			
UZ Gent	50.100	0	0
Ziekenhuisinfrastructuur	4.963.206	4.726.931	4.478.583
Schuldovername gemeenten			96.654
Overlopende rekening mbt afrekening 2018 BFW			955.307
Totaal geconsolideerde schuld	23.812.494	24.659.070	26.752.572

De cijfers in het rood gekleurd zijn gewijzigd tov de situatie ingediend bij BA2017. De geraamde geconsolideerde schuld eind 2018 bedraagt 26,8 miljard euro oftewel een stijging met 2,1 miljard euro ten opzichte van de situatie eind 2017. Tegenover deze geconsolideerde schuld staan ook activa wat in 1.5 verder besproken wordt.

In bovenstaande tabel worden enkel de geconsolideerde schulden weergegeven. Daar het overgrote deel van de PPS-schulden geconsolideerd zijn, zijn deze ook vervat in bovenstaande tabel. Voor de PPS-schulden die niet geherklasseerd zijn, kan verwezen worden naar het jaarlijks rapport van het PPS-kenniscentrum.

De Vlaamse overheid heeft daarnaast ook nog voorwaardelijke verplichtingen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gewaarborgde schuld eind 2016 met een projectie voor 2017 en 2018.

Tabel 8-6: Evolutie van de gewaarborgde schuld (in miljoen euro)

	2016	2017	2018
Waarborgen aan (lokale) overheden	635,05	470,11	355,21
De Watergroep	200,15	207,61	215,07
EVA Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn	48,5	32,64	22,02
Universiteiten (sociale sector)	8,21	4,5	3,78
Universitair Ziekenhuis Gent	50,51	0	0
Kon. Maatschap. voor Dierkunde van Antwerpen	0	0	0
EVA Syntra Vlaanderen	0,65	0,6	0,5
Stad Antwerpen	213,19	110,92	0
Stad Sint-Niklaas - Cross Border Lease (*)	57,54	57,54	57,54
Stad Dendermonde - Cross Border Lease (*)	36,7	36,7	36,7
Gemeente Hamme - Cross Border Lease (*)	19,6	19,6	19,6
Waarborgen gedekt door activa	11.982,17	11.923,59	11.628,89
Sociale Huisvesting	669,40	669,40	669,40
Domus Flandria	3,73		
EVA VMSW (Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen)	4523,43	4337,09	4146,01
Vlaams Woningfonds cvba	2843	2694,85	2544,03
IVA AGION (Ag. voor Infrastructuur in het Onderwijs)	319,88	350	380
IVA VIPA (Ag. voor infrastructuur van welzijnsinstellingen)	2.377,26	2.339,26	2.301,26
Liefkenshoektunnel nv	0,00	0,00	0,00
Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel nv	136,28	120,18	104,08
Project Brabo 1 nv	119,69	119,69	119,69

Scholen van Morgen	828,41	1132,03	1203,33
Deurganckdoksluis	161,09	161,09	161,09
Economische waarborgen	977,95	926,17	858,20
Waarborgbeheer nv	595,20	595,20	595,20
Gigarant nv	192,33	192,33	192,33
FIVA (steun aan de Visserij- en Aquicultuursector)			
VLIF (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds)	28,27	28,27	28,27
VIB (Vlaams Instituut voor Biotechnologie)	3,62	3,17	2,698
I.M.E.C.	37,47	37,47	37,47
ARKimedesfonds	118,83	67,5	0
i Minds	0,00	0,00	0,00
Van Weynsberghe	2,23	2,23	2,23
DAB Waarborgfonds Microfinanciering	0	0	0
Rest	0	0	0
V.Z.W. De Gezinsbond	0	0	0
TOTAAL	13.595,17	13.319,87	12.842,30

Het merendeel van de gewaarborgde schuld is reeds opgenomen in de geconsolideerde schuld. Eind 2016 is van de 13,6 miljard euro gewaarborgde schuld slechts 2,1 miljard euro niet geconsolideerd. Zoals uit bovenstaande tabel blijkt wordt voor de volgende jaren een daling van de gewaarborgde schuld verwacht als gevolg van de rechtstreekse financiering van de Vlaamse overheid van de belangrijkste instellingen met waarborgen en het stopzetten van de waarborgverstrekking binnen de welzijnssector, gelet op de forfaitarisering van de investeringssubsidies.

Daarnaast bezit Vlaanderen ook participaties in het kapitaal van particuliere en overheidsbedrijven waarvan hieronder enkel diegene weergegeven worden met economisch significante bedragen en diegene die niet opgenomen zijn in de Vlaamse begroting.

Tabel 8-7: Participaties in kapitaal van particuliere en overheidsbedrijven

Dexia	500 miljoen euro
Ethias	500 miljoen euro
GIMV	277 miljoen euro

8.5 Schulden en vermarktbaar activa

Door de uitbreiding van de definitie van ESR-geconsolideerde schuld (meer bepaald de uitbreiding perimeter Vlaamse overheid), zijn er – in tegenstelling tot vroeger - veel meer (financiële) activiteiten onder de overheidsperimeter gecatalogeerd (sociale huisvestingsactoren, economische investeringsmaatschappijen, concessionarissen zoals de NV Tunnel Liefkenshoek, ...). Daarom moeten we wijzen op het belang van de (vermarktbaar) activa of (toekomstige) ontvangsten die met die schuld gepaard gaan.

De vermogensbalans van een overheid heeft niet alleen een passiefzijde maar ook een actiefzijde. Het concept 'netto-schuld' is een vermogensbenadering door de ESR-geconsolideerde schuld te corrigeren voor de in rekening te brengen activa. De componenten van de ESR geconsolideerde schuld zijn duidelijk. De overheidsactiva

daarentegen zijn divers van aard. Zo kunnen we volgende klassen van activa onderscheiden:

- **De gemeenschapsgoederen**. Dat zijn materiële vaste activa waarbij de vervulling van de maatschappelijke dienstverlening minder ontvangsten genereert dan de uitgaven die nodig zijn om deze activa te verkrijgen en om die dienstverlening te realiseren. Deze activa worden beschouwd als enkel vermarktbaar met structureel verlies van de actuele boekwaarde
- Daarnaast zijn er **de bedrijfsmatig vermarktbare activa**, waarin ook twee types vervat zitten:
  - Dit zijn financiële vaste en vlottende activa, met name de kasmiddelen of activa waarvan het effectief de bedoeling is dat deze terug in kasmiddelen worden omgezet (bijvoorbeeld verstrekte lening). Deze activa zijn direct inzetbaar zonder structureel verlies ten aanzien van de actuele boekwaarde. Met andere woorden staat tegenover de stijging van de schulden in de sociale huisvesting ook een groeiend aantal leningen die worden verstrekt aan een sociale ontlenaar of sociale huisvestingsmaatschappij (=ESR-8-uitgave), een evenwaardig actief.
  - Daarnaast zijn er de bedrijfsmatige materiële vaste activa: dit zijn materiële vaste activa waarbij de vervulling van de maatschappelijke dienstverlening voldoende ontvangsten genereert om de uitgaven te compenseren die nodig zijn om die activa te verkrijgen en om die dienstverlening te realiseren. Vooral bedrijfsmatige materiële vaste activa zijn vermarktbaar en zouden met andere woorden kunnen gebruikt worden om schulden mee te helpen aflossen. Concreet voorbeeld van deze bedrijfsmatige materiële activa is het Oosterweelproject, waarbij een terugverdienmodel op basis van tolheffing van toepassing is. Tegenover de toename van de schuld naar aanleiding van dit project, staat m.a.w. een minstens evenwaardig actief.

De vraag is welke activa relevant zijn voor het bepalen van de **directe terugbetalingscapaciteit** van de schuld:

- De Gemeenschapsgoederen, ook al hebben die positieve maatschappelijke en economische externaliteiten, kunnen we alvast niet in rekening brengen want niet vermarktbaar.
- De Bedrijfsmatig vermarktbare activa (zowel voor financiële als vaste activa) kunnen wel in mindering gebracht worden van de bruto-schuld, gelet op het feit dat er via verkoop of via exploitatie in een terugbetaling van de aangegane schuld kan worden voorzien.

8.5.1 Actuele stand indicator

Wat 2016 betreft, werden van alle entiteiten die tot de overheidssector 13.12 behoren, de participaties in detail geïnventariseerd en gewaardeerd (luik financiële activa). Alle participaties in de Vlaamse overheidssector 13.12 werden eruit gezuiverd. Bijgevolg bleven enkel nog de "externe" participaties over en die werden gewaardeerd. De waardering van de participaties gebeurde volgens volgend watervalprincipe:

- In de mate dat een marktprijs voorhanden was, werd de marktprijs als waarderingsgrondslag genomen. GIMV (beurswaarde) werd op die manier gewaardeerd.

- Van de participaties waarvoor geen marktwaarde gekend was, werd in eerste instantie als waarde het aandeel van de betrokken Vlaamse overheidsinstelling in het eigen vermogen van de betrokken vennootschap genomen. Vennootschappen met een negatief eigen vermogen evenals vennootschappen in het buitenland werden aan waarde nul gewaardeerd.
- Voor zover het eigen vermogen niet direct kon achterhaald worden (nieuwe vennootschap) en voor de participaties van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werden de door de Vlaamse overheidsinstelling geïnvesteerd bedrag in kapitaal als waarderingsgrondslag genomen.

Met toepassing van bovenstaande regels wordt voor de participaties voor het geheel van de Vlaamse overheid een waarde van ruim 2,8 miljard euro bekomen.

Om te bepalen hoeveel activa in rekening worden gebracht, is verder een onderscheid gemaakt in de mate waarin de Vlaamse overheid eigenaar is van de entiteit. Hier worden twee verschillende groepen van entiteiten afgelijnd:

- Groep 1 : Schulden van entiteiten met 100% aandeelhouderschap vanwege de Vlaamse overheid.
- Groep 2 : Schulden van entiteiten met gedeeltelijk of geen aandeelhouderschap vanwege de Vlaamse overheid.

Voor die twee groepen berekenen we de hoegrootheid van de activa, volgens onderstaande redenering:

- Groep 1: Activa kunnen allemaal ingebracht worden om schulden te helpen aflossen (ook voor schulden van andere deeltentiteiten). Activa zitten immers onder de directe invloedssfeer van de Vlaamse overheid.
- Groep 2: Bedrag aan activa wordt in eerste instantie beperkt tot de schuld van de betrokken entiteit. In tweede instantie wordt voor het "overschot" aan activa rekening gehouden met het "aandeelhouderpercentage" dat de Vlaamse overheid in de betrokken entiteit heeft. Daarbij worden volgende formules toegepast.
  - a. Indien activa $(X) < \text{schuld } (Y) \Rightarrow 100\%$ in rekening brengen van het actief (actief = X)
  - b. Indien activa $(X) > \text{schuld } (Y) \Rightarrow$ activa is gelijk aan de geconsolideerde ESR-schuld verhoogd met het surplus aan activa die er ten opzichte van de schuld is voor $x\%$ van het aandeelhouderschap (actief = $Y + (X - Y) * \% \text{ aandeelhouderschap}$)).

Tabel 8-9 geeft een overzicht van de financiële activa, dus zonder enige materiële vaste activa, versus de passiva van de Vlaamse overheid:

Tabel 8-4 Overzicht netto-actief positie eind 2016

Financiële activa	Bedrag
Financiële vaste activa – deelnemingen	2,9 miljard euro
Financiële vaste activa – vorderingen	0,3 miljard euro
Vorderingen op meer dan één jaar (voornamelijk VMSW en VWF)	13,9 miljard euro
Vorderingen op minder dan één jaar	0,6 miljard euro
Voorraad onroerende goederen voor verkoop (voornamelijk industrieterreinen)	0,2 miljard euro
Liquide middelen en geldbeleggingen	6,6 miljard euro
Totaal	24,5 miljard euro
Aftrek "niet eigenaarschap" op basis van methodologische nota	-2,9 miljard euro
Totaal weerhouden activa relevant voor het bepalen van de directe terugbetalingscapaciteit van de schuld	21,6 miljard euro
Passiva	bedrag
Geconsolideerde schuld	23,8 miljard euro
Aftrek ziekenhuisfinanciering	-5,0 miljard euro
Totaal weerhouden passiva	18,8 miljard euro
Netto actief	2,8 miljard euro

Op basis van voorliggende tabel kan vastgesteld worden dat de Vlaamse overheid eind 2016 een netto-actief had van 21,6 – 18,8 miljard euro, ofwel 2,8 miljard euro.

De netto-schuld oefening behoeft nog verdere verfijning, want tot op heden werden nog geen bedrijfsmatige materiële vaste activa verrekend. Hierbij kan bvb. nagedacht worden over de concessie inzake Tunnel Liefkenshoek, vermarktbaar onroerende goederen (gebouwen en gronden).

Ook de oefening inzake financiële activa – hoewel reeds fors verbeterd tov de MJR 2016-2021 - dient nog verder te worden uitgediept. (bvb. op het vlak van het mogelijke realisatie% (evenwel hierbij ook rekening houdende met mogelijkheid tot het aanhouden van het actief tijdens de terugbetaalfase)).

De toename van de schuld in de periode 2016-2022 zal grotendeels te linken zijn aan de evolutie van bedrijfsmatig omzetbare activa. Meer bepaald betreft het ofwel ESR-8-uitgaven omwille van kredietverstrekking of participaties ofwel aan bedrijfsmatig materieel vast actief omwille van het Oosterweelproject. Deze schuldevolutie heeft dus geen impact op de netto-actiefpositie.

De doelstelling voor komende jaren is om een blijvend positieve netto-actief positie: Vermarktbaar activa > geconsolideerde schuld te behouden. Hierbij wordt evenwel tijdelijk abstractie gemaakt van de nog uitstaande overgenomen schuld in het kader van de 6de staatshervorming m.b.t. de ziekenhuisfinanciering (A1/A3) in afwachting van de exacte bepaling van de nog uitstaande kasmatische verplichting ten aanzien van de ziekenhuizen.

In de begroting 2018 zitten 2 belangrijke factoren die een impact zullen hebben op de netto-actief-positie, maar deze - gelet op de actuele marge - niet in gevaar brengen: Het betreft de afrekening van de bijzondere financieringswet in 2018 en de overname van de schuld van de gemeenten in het kader van vrijwillige fusies.

Tabel 8-10 : Samenvattende tabel netto-actief positie eind 2016 en de impacterende factoren 2018 (in duizend euro)

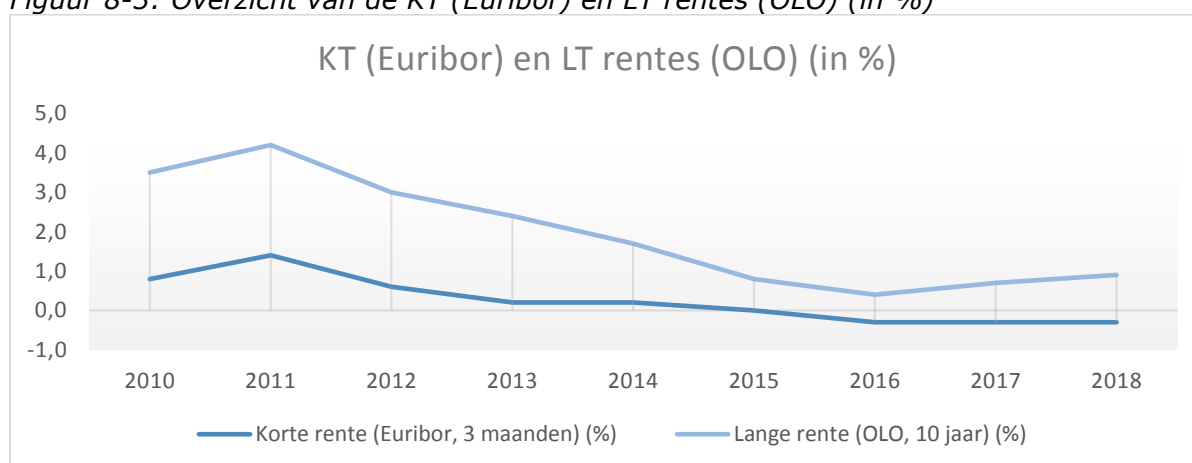
Geconsolideerde schuld excl. schuld ziekenhuizen	18.849.800
Geconsolideerde bedrijfsmatig vermarktbaar activa	21.605.986
Netto-actiefpositie	2.756.186
Toekomstige uitdagingen (afrekening BFW+schuldovername gemeenten)	1.101.639
informatief:	
Ingeschatte schuld ziekenhuizen A1/A3 (excl. toename omwille van eventuele niet aangevraagde provisionele bedragen).	4.963.200

8.6 Rentevooruitzichten en de sensitiviteit van de rente

8.6.1. Evolutie en vooruitzichten korte - en langetermijnrente ¹⁹

Wanneer gekeken wordt naar de interbancaire- en lineaire obligatierentevoeten en hun verwachte evolutie, krijgen we een indicatie over de richting waarin de algemene rentevoeten de komende jaren zullen evolueren. Zoals onderstaande grafiek weergeeft, werd 2016 gekenmerkt door een (lokaal) dieptepunt in zowel de OLO als Euribor rentevoeten. De Euribor (3 maanden) rentevoet werd in 2016 negatief (-0.3%) en er wordt voor 2017 en 2018 verwacht dat deze nog op dit niveau zal blijven. Gezien het belang van de Euribor als referentie-rentevoet voor leningen, obligaties,... suggereert deze evolutie een zekere stabiliteit wat betreft die markten.

Figuur 8-3: Overzicht van de KT (Euribor) en LT rentes (OLO) (in %)

Bron: voorstelling EWI op basis van Euribor-rates.eu en Federaal Planbureau

In tegenstelling tot de Euribor (3m) wordt voor 2017 en 2018 wel een stijging verwacht van de OLO rentes op 10 jaar, die een indicatie kunnen geven dat de (middellange) termijn financiering van de overheid mogelijk iets duurder zal worden de komende jaren in vergelijking met 2016.

¹⁹ Info aangeleverd door Studiedienst

8.6.2. Sensitiviteitsanalyse van de rente

Hieronder wordt kort de gevoeligheid van de rente ontvangsten en – uitgaven voor een wijziging in de intrestvoeten weergegeven.

Hierbij wordt het effect berekend van een lineaire stijging van de rentecurve met 100 basispunten. Voor 2018 zou dit een budgettaire meerkost van 2,36 miljoen euro betekenen. De beperkte verhoging in 2018 wordt voornamelijk verklaard door het feit dat er ook belangrijke rente ontvangsten met een vlottende rentevoet zijn. Het effect van de lineaire stijging van de rentecurve met 100 basispunten op de lange termijn schuld met vaste rentevoet zal zich pas vanaf 2019 beginnen voelen. Door de stijging van de rentecurve gedurende de periode 2018-2020 zou de impact 42,31 miljoen euro bedragen in 2020.

Tabel 8-5: wijziging rentecurve met 100 basispunten

2018	2019	2020
2.360.006,03	21.718.315,07	42.313.558,67

9. BIJLAGEN

9.1. Prestatiegerichte begroting

9.1.1. Inleiding en opzet van een prestatiebegroting

Op het einde van de vorige legislatuur werd een nieuwe begrotingsstructuur ingevoerd, die erin bestaat om de beleidsvelden vanaf 2014 eenduidig te koppelen aan begrotingsprogramma's. De doelstellingen die binnen deze beleidsvelden gedefinieerd werden, konden verder gelinkt worden aan begrotingsartikelen. Dit uitgetekend kader van beleidsvelden en de hieraan gekoppelde begrotingsprogramma's enerzijds, en doelstellingen met hieraan gekoppelde begrotingsartikels anderzijds, vormde de basis voor de afstemming van de beleids-, beheers- en begrotingsdocumenten in het kader van de beleids-, beheers-, en begrotingscyclus. Daarnaast werd in 2014 Omzendbrief 11 aangepast met als doel de beleidsdocumenten te structureren op een manier zodat de koppeling met de begrotingsdocumenten mogelijk wordt.

Hoewel dit een belangrijke stap voorwaarts was, bleek het nog altijd moeilijk om op basis hiervan de gewenste afstemming tussen de verschillende beleids- en begrotingsdocumenten op een eenvoudige manier te bereiken. Nog afgezien van het feit dat de beleidsnota's niet altijd gestructureerd waren volgens de beleidsvelden, bleek het bijzonder moeilijk, omwille van verschillende redenen, om een rechtstreekse koppeling te leggen tussen doelstellingen en begrotingsartikels.

Om enerzijds de linken tussen de beleids-, beheers- en begrotingscyclus te verhogen én de leesbaarheid van de begroting te bevorderen, werd in uitvoering van het Regeerakkoord en de beleidsnota van de minister van Financiën en Begroting het project prestatiebegroting opgestart, waarbij van in het begin werd samengewerkt met de stuurgroep en het projectteam Doelstellingenmanagement.

De noemer "prestatiebegroting" dekt verschillende ladingen, waardoor er soms misverstanden ontstaan over het doel ervan. De bestaande literatuur rond prestatiebegroting geeft 3 grote categorieën aan van prestatiebegroting, gaande van een zeer minimale invulling naar een extreme toepassing:

- 'presentational budgeting': in deze vorm van prestatiebegroting is er prestatie-informatie aanwezig in de begrotingsdocumenten. Het kan dan gaan om prestatie-indicatoren of streefwaarden, alsook om prestatieresultaten. In deze categorie is prestatie-informatie enkel toegevoegd als achtergrondinformatie om politici en burgers te informeren. Er is hier totaal geen link tussen prestatie-informatie en budgetallocatie. De informatie speelt geen rol bij de beslissingen inzake budgetallocatie en dat is ook niet de intentie.
- 'performance informed budgeting': middelen worden dan gerelateerd aan de verwachte prestaties op een indirecte manier. Dit houdt in dat prestatie-informatie gebruikt wordt als verantwoording bij budgettaire beslissingen. Prestatie-informatie is belangrijk in het besluitvormingsproces, maar bepaalt niet noodzakelijk de omvang van de toegewezen middelen.
- 'direct performance budgeting': zoals de naam al aangeeft, is er een directe link tussen het alloceren van middelen en de geleverde prestaties. Toewijzingen kunnen dus gebaseerd zijn op een soort van formule of contract met specifieke indicatoren. Middelen worden direct gelinkt aan de behaalde resultaten of geleverde prestaties. Deze vorm van prestatiebegroting komt in de praktijk zelden voor, tenzij voor een

specifieke sector. In Vlaanderen wordt dergelijk model bijvoorbeeld gebruikt voor de bepaling van het budget van de werkingskosten van Aquafin NV.

Vlaanderen bevindt zich met de huidige manier van begroten momenteel in de eerste categorie. Het doel is om te evolueren richting 'performance informed budgeting', zodat op termijn prestatie-informatie systematisch gebruikt kan worden als verantwoording bij budgettaire beslissingen. In buurlanden als bv. Nederland en Frankrijk is 'performance-informed budgeting' ook de algemeen geldende vorm van begroten. Prestatie-informatie is dus belangrijk in het besluitvormingsproces, maar bepaalt niet noodzakelijk de grootte van de toegewezen middelen. Daarmee wordt 'direct performance budgeting' uitgesloten (afgezien van een aantal thema's waar dit al gebeurt (vb. Aquafin NV) of wel mogelijk en relevant is), aangezien de middelen hier direct worden gelinkt aan de behaalde resultaten of geleverde prestaties.

De meerwaarde van de prestatiebegroting zoals voorzien binnen de Vlaamse Gemeenschap bestaat erin om:

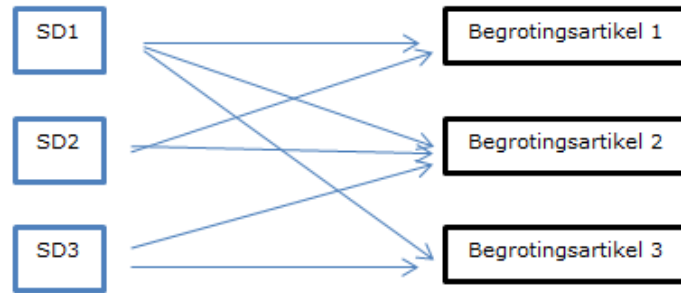
- de link tussen het gevoerde beleid en de ingezette middelen te versterken;
- de beschikbare middelen binnen de verschillende beleidsdomeinen op een zo efficiënt mogelijke manier in te zetten of te herverdelen;
- een verhoogde transparantie en leesbaarheid van de begroting te bekomen, wat complementair is met de doelstellingen van de werkgroep leesbaarheid van het Vlaams Parlement;
- de kwaliteit van het overheidsoptreden te verhogen.

Het gaat om een ambitieus VO-breed proces dat stapsgewijze gerealiseerd wordt, deels binnen deze legislatuur en deels in de volgende legislatuur. Bij de begrotingsopmaak 2018 wordt hiervoor een eerste belangrijke stap gezet.

In wat volgt wordt eerst aangegeven wat de beperkingen zijn van de huidige artikelstructuur voor het opzetten van een prestatiebegroting. Vervolgens wordt toegelicht hoe de introductie van de inhoudelijke structurelementen (ISE) hierop een antwoord kan bieden en ook de transparantie en leesbaarheid van de begroting kan verhogen. Daarna wordt ingegaan op de concrete wijzigingen die dit met zich mee zal brengen bij de begrotingsopmaak 2018 en ten slotte wordt kort toegelicht welke stappen er de komende jaren nog genomen zullen worden voor de verdere uitrol van de prestatiebegroting in Vlaanderen.

9.1.2. Naar een prestatiebegroting

Bij het uitwerken van de inhoudelijke oefeningen per beleidsdomein is duidelijk geworden dat een rechtstreekse koppeling tussen doelstellingen en begrotingsartikels omwille van verschillende redenen zeer moeilijk is. Er namelijk niet altijd een rechtstreeks link mogelijk tussen de doelstellingen opgenomen in beleidsnota's/beleidsbrieven/ondernemingsplannen en de doelstellingen opgenomen in de libellés van de begrotingsartikels, terwijl dit wel het opzet is van de artikelstructuur. Daardoor is het niet meteen duidelijk hoeveel middelen er besteed worden aan een bepaalde kerntaak of aan een bepaalde doelstelling. Momenteel is er dus geen eenduidige koppeling te maken tussen een beleidsdoelstelling (strategisch of operationeel) en het krediet dat er tegenover staat. De oorzaak hiervan is dat verschillende strategische doelstellingen (SD) en/of operationele doelstellingen (OD) worden verwezenlijkt via verschillende begrotingsartikels (N op N).

Daarnaast is er een grote diversiteit tussen de verschillende beleidsdomeinen wat betreft het niveau waarop strategische en operationele doelstellingen worden geformuleerd.

In sommige beleidsdomeinen komt het niveau van begrotingsartikels momenteel min of meer overeen met het niveau van operationele doelstellingen, in andere beleidsdomeinen is dat met de strategische doelstellingen en vaak zelfs met geen van beiden. Initieel was nochtans voorzien om de begrotingsartikels te kunnen koppelen aan de strategische doelstellingen, maar in de praktijk blijkt dit niet altijd realiseerbaar op een eenduidige manier.

Tot slot is er, gelet op het feit dat de doelstellingen- en begrotingsstructuur binnen de verschillende beleidsdomeinen van elkaar afwijkt, weinig uniformiteit over de totale begroting van de Vlaamse overheid.

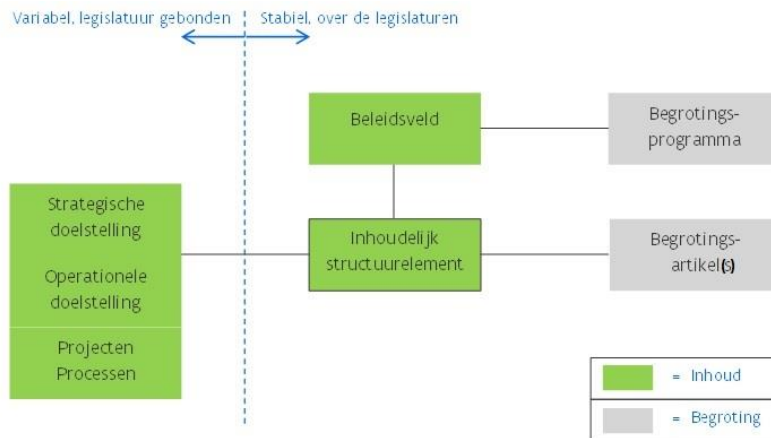
Om stappen te zetten naar een prestatiebegroting, waar prestaties en resultaten ten aanzien van bepaalde doelstellingen worden gebruikt als toelichting en verantwoording bij budgettaire beslissingen, dient er eerst een goede, stabiele structuur te zijn waarbij er een duidelijke link is tussen de beleidsdoelstellingen en de corresponderende kredieten.

Hiertoe moet in eerste instantie een reorganisatie van de artikelstructuur gebeuren en daarnaast moet er bij het begin van de volgende legislatuur ook over gewaakt worden dat de beleidsnota's opgemaakt zijn in functie van deze nieuwe structuur. Het is van belang dat er voldoende tijd wordt voorzien om de beleidsnota's af te stemmen op deze nieuwe structuur.

9.1.3. Invoering inhoudelijk structurelement

Het inhoudelijk structurelement is in het leven geroepen, als een inhoudelijk zinvolle clustering van deelbevoegdheden/kredieten binnen een beleidsveld/begrotingsprogramma. Het inhoudelijk structurelement is een noodzakelijk tussenniveau, dat zich bevindt tussen de huidige begrotingsprogramma's en begrotingsartikels. Dit niveau kan in sommige gevallen wel overeenkomen met de begrotingsartikels of met begrotingsprogramma's.

Op die manier ontstaat er een koppeling tussen variabele, legislatuur gebonden doelstellingen en stabiele begrotingsartikels. Door invoering van het inhoudelijk structurelement blijft de begrotingsstructuur stabiel over de legislaturen heen, waardoor het mogelijk wordt om tijdsreeksen te maken. Het inhoudelijk structurelement is een neutraal geformuleerde inhoudelijke verzamelnaam voor verschillende overheidstaken en dient zowel opgenomen te worden in de beleids- als begrotingsdocumenten, zodat er een duidelijke koppeling ontstaat tussen het beleid en de daar tegenover staande kredieten. Dit wordt schematisch weergegeven in onderstaande figuur:

De voorbije jaren werd er binnen de Vlaamse administratie een proces opgestart om voor elk beleidsdomein de inhoudelijke structuurelementen te bepalen, waarbij er met het oog op de uniformiteit en kwaliteit een begeleiding aangeboden werd vanuit een centrale werkgroep prestatiebegroting. Dit resulteerde in een voorstel per beleidsdomein dat vervolgens werd voorgelegd aan een expertengroep²⁰ die ten persoonlijke titel deelnamen aan de werkzaamheden en een advies in consensus formuleerden met betrekking tot de verschillende oefeningen.

Hierbij werden de volgende 6 criteria gehanteerd:

1) *Is het ISE voldoende duidelijk?*

Als bepaalde stakeholders (bijvoorbeeld Vlaamse volksvertegenwoordigers) de lijst met structuurelementen voor zich krijgen, kunnen ze zich een beeld vormen van de thema's waar Vlaanderen rond werkt? Is dit een relevante vertaling van waar Vlaanderen mee bezig is en wordt er niet gefocust op de instrumenten om bepaalde doelen te bereiken?

2) *Is zowel beleidslogica als begrotingslogica aanwezig?*

Zijn de structuurelementen voor zowel beleids- als begrotingsverantwoordelijken werkbaar als inhoudelijke kapstok om hun documenten te structureren? De invoering van inhoudelijke structuurelementen mag niet leiden tot een verlies aan informatie. De scope van de huidige oefening is om tot een bruikbare structuur te komen voor zowel beleidsnota's/beleidsbrieven en ondernemingsplannen als voor de begrotingsdocumenten.

3) *Voldoende onderscheidend?*

Kunnen voor de voorgestelde structuurelementen aparte doelstellingen geformuleerd worden? Kunnen de budgetten opgedeeld worden in functie van de inhoudelijke structuurelementen?

4) *Geen overlap?*

Is er een 1 op 1, 1 op N, N op 1 mogelijk tussen enerzijds doelstellingen en inhoudelijke structuurelementen en anderzijds tussen inhoudelijke structuurelementen en begrotingsartikels?

5) *Voldoende stabiliteit gegarandeerd?*

Is er voldoende losgekomen van de huidige organisatiestructuur of van historische situaties om ervoor te zorgen dat de inhoudelijk structuurelementen ook overeind blijven bij reorganisaties? Op die manier kunnen tijdsreeksen gemaakt worden over legislaturen heen.

²⁰ De expertencommissie bestaat uit: Stefaan Mergaerts (Vlaams Parlement), Hans Van Den Abbeele (Vlaams Parlement), Geert Robbe (Rekenhof), Geert Bouckaert (KULeuven), Kris De Witte (Inspectie van Financiën), Erwin Eysackers (SERV), Martin Ruebens (Voorzitterscollege), Leander Price (ABB – Beleids- en beheerscyclus lokale besturen), Eddy Guilliams (Audit Vlaanderen).

6) *Vergelijking tussen beleidsdomeinen?*

Is er voldoende oog voor samenwerkingsverbanden/raakpunten met andere beleidsdomeinen (overlap)? Is de structuur over de hele Vlaamse overheid consistent dan in de huidige situatie?

Op basis van deze analyse werden er opmerkingen geformuleerd bij het voorstel van ISE's, wat ook aanleiding gaf aan tot een verdere verfijning van de structurelementen. Finaal besliste de Vlaamse Regering om de invoering van de inhoudelijke structurelementen in de begroting gefaseerd te laten gebeuren bij BO2018 en BO2019. Deze gefaseerde invoering van de nieuwe structuur laat toe om te proefdraaien, vermijdt dubbel werk bij instellingen/entiteiten die sowieso een nieuwe begrotingsstructuur krijgen bij BO2018 en maakt het technisch haalbaar voor de backoffice van het departement Financiën en Begroting.

9.1.4. *Wat verandert er bij begrotingsopmaak 2018?*

Om gemakkelijk te kunnen rapporteren over de evolutie van de kredieten per inhoudelijk structurelement, was het nodig om de kredieten die horen bij een bepaald ISE ook formeel samen te voegen op hetzelfde artikel of dezelfde artikels. Daarbij is het ook van belang dat er op basis van de artikels kan afgeleid worden om welk inhoudelijk structurelement het gaat. Dit vereist een aangepaste invulling van de artikelstructuur. Volgend voorbeeld illustreert dit:

BEGROTINGSARTIKEL VOOR PRESTATIEBEGROTING								
CBO	-	1	CA	B	2	CA	-	WT
entiteit	-	Begrotings -afdeling (code ORAFIN)	program- ma	minister	krediet- soort	doelstellingcode	-	ESR- aggregaat

BEGROTINGSARTIKEL NA PRESTATIEBEGROTING									
CBO	-	1	CA	B	2	C	A	-	WT
entiteit	-	Begrotings -afdeling (code ORAFIN)	program- ma	minister	krediet- soort	inhoudelijk structuur element	Artikel- code	-	ESR- aggregaat

Deze conversie is doorgevoerd bij de volgende beleidsdomeinen:

- Financiën en Begroting (FB)
- Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)
- Werk en Sociale Economie (WSE)
- Landbouw en Visserij (LV)
- Kanselarij en Bestuur (KB)
- Omgeving (in combinatie met een fusie van LNE en RWO naar OMG)

De implicaties van de introductie van de ISE in deze beleidsdomeinen voor zowel de programma's als de artikelstructuur, wordt in de toelichtingen per programma gedetailleerd toegelicht.

9.1.5. *Verdere stappen*

Bij begrotingsopmaak 2019 zullen ook de overige beleidsdomeinen de overstap maken naar de prestatiebegroting door de invoering van de inhoudelijke structurelementen.

Aangezien bij de begrotingsopmaak 2019 alle beleidsdomeinen de overstap gemaakt zullen hebben naar de inhoudelijke structuurelementen, kan ook de administratieve uitgaventabel herschikt worden met het oog op een betere leesbaarheid. De artikels zullen dan in eerste instantie opgelijst worden per programma en vervolgens per inhoudelijk structuurelement. Dit zal enerzijds de leesbaarheid van de begroting bevorderen, maar laat ook een meer gedetailleerde opvolging van de begrotingskredieten in de tijd toe op basis van de inhoudelijke thema's waarvoor de Vlaamse overheid kredieten voorziet.

Aangezien er pas van een volwaardige prestatiebegroting gesproken kan worden als de prestaties ten opzichte van de doelstellingen ook gemonitord kunnen worden, moet er deze legislatuur ook al werk gemaakt worden van een groeitraject om tot kwaliteitsvolle indicatoren te komen. De werkgroep prestatiebegroting, aangevuld met experts inzake indicatoren, start in 2018 dit groeitraject op. Dit werk zal in de volgende legislatuur verder gezet worden.

De verankering van de definitieve inhoudelijke structuurelementen zal worden uitgevoerd door de volgende Vlaamse Regering, bijvoorbeeld in het Organisatiebesluit. Dit laat toe om de komende twee jaar de robuustheid van de (eventueel) nieuw gekozen beleidsvelden alsook de geformuleerde ISE's uit te proberen.

Om effectief de koppeling tussen beleid en begroting te kunnen maken, moeten de beleidsdocumenten opgesteld worden volgens de opbouw van de inhoudelijke structuurelementen. Hierbij is de opmaak van de beleidsnota's voor de volgende legislatuur een cruciaal moment. De leden van het Voorzitterscollege hebben omwille van die reden benadrukt dat het van belang is om voldoende tijd te voorzien bij de opmaak van deze beleidsnota's.